

DE LA REINA
DE VICTORIA ESCUEN

EVANGELIKA
GRAMMA

Η ΣΧΟΛΗ BERLITZ

διοργανώνει δια τὸ τέλος τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1929-1930 ἐξετάσεις ἐν Ἀθήναις εἰς ὅλας τὰς γλώσσας.

Ἡ ἐν Παρισίοις ἔδρα τῶν Σχολῶν BERLITZ θὰ ἀπονείμῃ τὸ Πιστοποιητικὸν BERLITZ εἰς τοὺς ἐπιτυγχάνοντας ὑποψηφίους.

Ἕδρῳσις νέων τάξεων εἰς ὅλας τὰς γλώσσας.

Ἐγγραφαὶ καθ' ἐκάστην ἀπὸ 8 π. μ. μέχρις 9 μ. μ.

Δοκιμαστικὸν μάθημα δωρεάν.

ΣΧΟΛΗ BERLITZ 37 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 37

“ΦΑΜΑ,, Πανεπιστημίου 47

ΔΕΜΕΝΟΙ ΟΙ ΤΟΜΟΙ

Α. Β. Γ. ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΔΡΑΧ. 100 ΕΚΑΣΤΟΣ

ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΜΑΓΕΡ 29

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ

ΜΙΝΑΣ Ν. ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 16

Ἐξατάξιον Δημοτικὸν — Πλήρες Γυμνάσιον.

Δεχταὶ μαθητρία ἑξωτερικὰ, ἐσωτερικὰ, ἡμίτροφοι. Μαθηταὶ εἰς τὸ Δημοτικόν.

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3
(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν, με ταχύτητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

**ΤΙΜΑΙ
ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ**

**Ἡ Οὐλίτις
θεραπεύεται με τὸ
ΣΑΝΟΖΥΛ**

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΥΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριώτερας τοῦ ἑξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχ. με 7 ο]ο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 68
ΓΡΑΦΕΙΑ : ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ : Ἐτησίᾳ Δρ. 200
Ἐξάμηνος » 100
Τρίμηνος » 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ : Λίρα 1

EDOUARD HERRIOT

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Μπαίνουμε στὸ διαμέρισμα ὅπου, ἀνάμεσα σ' ἓναν σωρό, βρίσκεται σὰ δαιμονισμένος ἓνας ἄνθρωπος, μόλις κανονικοῦ ἀναστήματος, με ἀδρὰ χαρακτηριστικά, με πρόσωπο ἀδύνατο, με τὸ πηγυρὶν σὰ κοχύλι, σωματιώδης καὶ τραχύς. Ἡ ὀργὴ ποὺ τὸν ταραίζει ἀνεμίζει πάνω στὸ πλατὺ μέτωπο τίς τοῦφες τῶν ὀρθωμένων μαλλιών του, ἀλλὰ τὰ μάτια του, τὰ μάτια με τὸ σταχτι γαλανὸ χρώμα, ἀντιφεγγίζουν τὴν καλωσύνη. Παραφέρεται ὁ θυμὸς ἐξογκώνει δυὸ σιαγόνες ποὺ φαίνεται ὅτι εἶναι καμωμένες, καθὼς μᾶς λένε, γιὰ νὰ σπᾶνε καρύδια· δυναμώνει τὴν κοκκινάδα ἐνὸς προσώπου λεκιασμένου ἀπὸ τὴν εὐλογία. Ἐχει θυμώσει με τὴν ὑπέρτρια ἢ με τὸν Σίντλερ, αὐτὸς ὁ καλὸς, τὸ παίγνιο ὁποιοῦδήποτε, ἢ με κάποιον διευθυντὴ θεάτρου ἢ ἐκδότη. Οἱ φανταστικοὶ ἐχθροὶ του εἶναι πολλοί· σιχαίνεται τὴν ἰταλικὴ μουσική, τὴν Κυβέρνηση τῆς Αὐστρίας καὶ τὰ σπῆτια ποὺ θλέπουν κατὰ τὸν βορρᾶ. Ἄς τὸν ἀκούσωμε ποὺ φωνάζει: «Δὲν καταλαβαίνω πὼς μὰ θερμάστρα τόσο κακοφτιαγμένη, τόσο ἐλαττωματικὴ, εἶναι ἀνεκτὴ ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση!» Παρατηρεῖ ὅτι ἀριθμῶσαν λαγθασμένα τὰ ἔργα του· γίνεται ἔξω φρενῶν. «Τί ἀπαισία κλειψιά!» Τὰ ἄ! ἄ! διακόπτουν τίς δυνατὲς φωνές του. Ἐπειτα πέφτει σὲ ἀτέλειωτη σιωπὴ. Ἡ ὁμιλία του ἦ, μάλλον, ὁ μονόλογός του ξεσπᾶ σὰν χεῖμαρος· ἢ κουβέντα

ποὺ γεμίζει ἀπὸ κωμικὲς ἐκφράσεις, ἀπὸ σαρκασμούς, ἀπὸ παραδοξολογίες. Ἀποτόμως, σωμαίνει κι' ὄνειροπολεῖ...
... Ἐλέτε νὰ τὸν γνωρίσετε καλύτερα στίς συνθήκεις του; Προσπαθήστε νὰ καιροφυλακτῆσετε τὴν ὥρα ποὺ πλένεται· οἱ μουγγρισμοὶ του σὰς προειδοποιοῦν σὰν εἰσθε ἔξω. Τὰ ἄ! ἄ! πολλὰπλασιάζονται. Τώρα ποὺ πλύθηκε, τὰ νερὰ γεμίζουν τὸ πάτωμα, πρὸς μεγάλη ζημίᾳ τοῦ ἰδιοκτητοῦ, τοῦ ἀθώου ἐνοικιαστοῦ ποὺ κἀθεται ἀπὸ κάτω καὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ σπιτιοῦ. Μὰ εἶναι πραγματικὰ σπῆτι αὐτό! Εἶναι ἓνα κλουβὶ ἀρκοῦδας, προσφέρει ὁ Χερουμπίνι, ἄνθρωπος εὐγενής. Εἶναι τὸ κελλὶ ἐνὸς τρελλοῦ, βεβαιώνουν οἱ πιδὸ μοχθηροί. Εἶναι ἢ τρώγλη ἐνὸς φτωχοῦ με τὸ στρωμάτσο του, διατείνεται ἢ Μπετίνα. Ὁ Ροσσίνι συγκινεῖται μπρὸς στὴν ἀθλιότητα τῆς κατοικίας, ἀκούοντας τὸν Μπετόβεν νὰ τοῦ λέγῃ: «Εἶμαι ἓνας δυστυχιμένος». Συχνά, ἢ ἀρκοῦδα βγαίνει ἀπὸ τὸ κλουβὶ τῆς ἀγαπᾶ τὸν περίπατο, τὸ πάρκο τοῦ Σενμπρούν, μὰ γωνιά τοῦ δάσους. Φορεῖ ἓνα παληοκάπελλο ποὺ ἢ σκόννη καὶ ἢ βροχὴ ἐπλάκωσαν, τινάζει τὸ γαλάζιο φράκκο του με τὰ μετάλλια κουμπιά, δένει τὸ λευκὸ του φουλάρι γύρω ἀπὸ τὸν πλατεῖα ἀνοιχτὸ λαμὸ του καὶ ξεκινᾶ. Τοῦ συμβαίνει νὰ κλεισθῇ σὲ κάποια βιεννέζικη ταβέρνα· στρώνεται τότε σ' ἓνα μοναχικὸ τραπέζι, ἀνάθει τὴν μακρὰ πίπα του, ζητεῖ ἐφημερίδες, τσίρους καὶ μύρα. Ἄν ὁ γείτονας ποὺ ἢ τύχη ἔβαλε κοντὰ του δὲν τοῦ ἀρέσει, τὸ

σκᾶει γκρινιάζοντας. Ὅπου καὶ νὰ τὸν συναντήσῃ κανεὶς, δίνει τὴν ἐντύπωση ἐνὸς ἀνθρώπου ἀνήσυχου καὶ ὠτακουστή· δὲν βρίσκει τὴν ἀνεσὴ του παρὰ στὴν ἐξοχή, στὸν «κῆπο τοῦ Θεοῦ». Κυττάξτε-τον, καθὼς περνᾶ τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς δημόσιους δρόμους, χειρονομεῖ· ὅσοι τὸν συγκνοῦν, σταματοῦν γιὰ νὰ τὸν παρατηρήσουν· τὰ χαμίνια τὸν κυροῦδούουν σὲ τέτοιον σημεῖο ὥστε ὁ ἀνεψιὸς του Κάρλ θ' ἀρνηθῇ νὰ βγῇ μαζί του! Τί τὸν ἐνδιαφέρει ὅμως ἢ κοινὴ γνώμη! Οἱ τσέπες τοῦ φράκκου του φουσκώνουν ἀπὸ τὸ σημειωμάτριο τῆς μουσικῆς, ἀπὸ τὸ τετράδιο τῆς συνομιλίας, καὶ κάποτε ἀπὸ τὸ ἀκουστικὸ κέρας, χωρὶς ν' ἀναφέρωμε τὸ χοντροκομμένο αὐτὸ μολύβι ποὺ φαίνεται. Ἐτσι τοῦλάχιστον, στὰ τελευταῖα χρόνια ζωῆς του, θὰ τὸν ἴδωμεν οἱ διάφοροι μάρτυρες ποὺ μᾶς ἄφισαν τίς ἐντυπώσεις τους...
... Ἡ μισάνθρωπία αὐτὴ, ἢ ἐντελῶς ὑποθετικὴ, προσέρχεται πρὸ παντὸς ἀπὸ τὴν κωφότητά του. Θᾶθελε κανεὶς νὰ παρακολουθήσῃ τὴν πρόοδο τῆς ἀσθενοῦς αὐτῆς, ποὺ τόσο καιρὸ τὸν ἐδασάνισε. Πρέπει ν' ἀποδεχθῇ κανεὶς ὅτι ἀρχισε στὰ 1796, ἔπειτα ἀπὸ κάποιον κρυολόγημα; Εἶχε τὴν προέλευσὴ τῆς ἀπὸ τὴν εὐλογία ποὺ ἄφισε τὰ ἴχνη τῆς στὸ πρόσωπό του; Ἐκείνος, τὴν ἀποδίδει σὲ κάποια ἀρρώστια τῶν ἐντέρων καὶ δηλώνει πὼς τὸ κακὸ ἀρχισε ἀπὸ τ' ἀριστερὸ αὐτί. Ὅταν ἦταν νέος, κομπὸς ἱππότης με τὸ τριαντάφυλλο, κοινωνικὸς καὶ κοσμικὸς, τόσο θελκτικὸς με τὸ δαντελλένιο κοστούμι του, ἢ

ἀκοή του ήταν εξαίρετη. Μὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς «Συμφωνία, εἰς τὸ, παραπονεῖται εἰς τὸν πιστὸν του Ἀμέντα, γιὰ τὴν ἀσθένεια πὺρ προσδεύει καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ μὲνῃ μόνος. Ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ αὐτὴ παρέχει στὸν γιαιτρὸ Βέγκελερ ἀκριβεῖς πληροφορίες: «Τὰ αὐτιά μου ἐξακολουθοῦν νὰ βουίζουν μέρα καὶ νύχτα... Ἐδῶ καὶ δυὸ χρόνια, ἀποφεύγω ὅλες τὶς συγκεντρώσεις, γιὰτὶ δὲν μοῦ εἶναι δυνατὸ νὰ πῶ στὸν κόσμον: εἶμαι κουφός... Στὸ θέατρο πρέπει νὰ σκύβω κοντὰ στὴν ὀρχήστρα γιὰ νὰ καταλάβω τὸν ἠθοποιό».....

..... Ὁ Μπετόβεν ὑποφέρει ἀκόμα κ' ἀπὸ τὰ μάτια. Ὁ ἰππότης Σεφρήντ, πὺρ στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ αἰῶνος τὸν ἐπεσκέπτετο τακτικά, ἀναφέρει ὅτι ἡ εὐλογία εἶχε ἐξασθενήσει τὴν ὄρασή του κ' ὅτι, ἀπὸ τὴν ἐφηβική του ἡλικία, ἀναγκάσθηκε νὰ φορέσῃ γυαλιὰ πολὺ δυνατά. Ὁ δόκτωρ Ἀνδρέας Ἰγνάτιος Βαρούχ, καθηγητῆς τῆς χειρουργικῆς κλινικῆς στὴ Βιέννη, ἀναφέρει ὅτι γιὰ νὰ τονώσῃ τὴν κακὴ ὄρασή του, ὁ Μπετόβεν ἄρχισε, στὰ τριάντα του χρόνια, νὰ κάμνῃ κατάχρηση ἀλκοολικῶν ποτῶν, καὶ νὰ καταναλίσκε πολὺ ποῦντς. «Ἀκριβῶς, λέγει, ἡ ἀλλαγὴ αὐτῆς τῆς ζωῆς του τὸν ὠδήγησε στὸ χεῖλος τοῦ τάφου». Θὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸ σηκῶτι του. Διερωτᾶται κανεὶς ὅμως, μήπως ὑπέφερε ἀπὸ κάποια ἄλλη ἀρρώστεια, πολὺ διαδεδομένη τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴ Βιέννη, (ἔτσι λένε) καὶ πολὺ δυσκολώτερα θεραπεύσιμη ἀπὸ σήμερα.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει δύο πάθη: τὴν τέχνην του καὶ τὴν Ἀρετήν. Τὴν Ἀρετήν, ἡ καλύτερα ἢ λέξῃ πὺρ ἀρμόζει: τὸ ἴδιο, τὴν Τιμήν.

Πάνω στὴ λατρεία γιὰ τὴν τέχνην του, ἔχομε πολλὰς δηλώσεις του: καμμιά ὅμως δὲν εἶναι πὺρ συγκινητικὴ ἀπὸ τὴν ἑμολογία πὺρ ἀπευθύνει σὲ κάποια μικρὴ πιανίστρια, εὐχαριστώντας τὴν γιὰ ἓνα πορτοφόλι. «Ὁ πραγματικὸς καλλιτέχνης — τῆς γράφει — δὲν ἔχει ἀλαζονεία: γνωρίζει, ἀλλοίμονο, ὅτι ἡ Τέχνη δὲν ἔχει σύνορα: αἰσθάνεται ἀσυναίσθητα πὺρ ἀπομακρυσμένους βρίσκει ἀπὸ τὸν σκοπὸ του, καί, ἐνῶ ἴσως ἄλλοι τὸν θαυμάζουν, οἰκτεῖρει τὸν ἑαυτὸ του, γιὰτὶ δὲν ἔφθασε ἀκόμα ἐκεῖ πέρα ὅπου κάποια ἀνώτερη μεγαλοφυΐα λάμπει ὡς μακρυνὸς ἥλιος». Ὁ μονάρχης αὐτὸς τῆς αὐτοκρατορίας τῶν ἡχων, καθὼς τὸν ἀνομάζει ἓνας σύγχρονός του, δὲν συνθέτει καὶ δὲν αὐτοσχεδιάζει παρὰ πάνω στὴν φωτιὰ τῆς ἐμπνεύσεώς του. «Δὲν κάμνω τίποτε χωρὶς διακοπή, ἐμπιστεύεται στὸν γιαιτρὸ

Κάρλ. Ἐργάζομαι πάντα σὲ πολλὰ πράγματα συγχρόνως. Ἀρχίζω πότε αὐτὸ, πότε ἐκεῖνο.» Ἡ μελέτη τῶν σχεδίων τοῦ βεβαιώνει αὐτὴ τὴν δήλωσή του. Ὁ Μπετόβεν διδάσκει ὅτι ἡ μουσικὴ δημιουργία, ὅπως καὶ ἡ ποιητικὴ, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνεται σὲ ὠρισμένην ὥρα: συνέστηνε στὸν Πόττερ νὰ μὴ προστρέχῃ στὸ πιάνο κατὰ τὴν ὥρα πὺρ ἐργαζότανε στὴ σύνθεσιν.....

..... Γιὰ τὸν Μπετόβεν τὸ ὠραῖον καὶ τὸ καλὸν εἶναι ἀναπόσπαστα. Ὅπως ἀφοσιώνεται στὴν τέχνην, πιστεύει ἐπίσης στὴν ἀνάγκη τῆς ἀρετῆς..... Σ' ὅλην τὴν ζωὴν ὁ Μπετόβεν θὰ φροντίζῃ γιὰ τὴν ἠθικὴν πρόοδο. Νέος ἀκόμα, πάνω στὴ δύναμιν τῶν τριάντα του χρόνων, ἐκφράζει στὸ γιαιτρὸ Βέγκελερ, τὴν ἐλπίδα του νὰ ξαναγυρίσῃ μιὰ μέρα στὴ πατρίδα τοῦ Ρήνου, κοντὰ στὰ γαλανὰ τοῦ ποταμοῦ νερά, μεγαλύτερος ἀπ' ὅ,τι ἦταν ὡς ἔφυγε. Μεγαλύτερος, δηλαδὴ ὅχι πὺρ φορτωμένος ἀπὸ δόξα, μὰ πλουσιώτερος σὲ ἠθικὴν ἀξία. «Δὲν ἀναγνωρίζω στὸν ἄνθρωπον — ἐμπιστεύεται πάλι στὴν μικρὴν του πιανίστρια — παρὰ μιὰν ἀνωτερότητα, ἐκείνην πὺρ ἐπιτρέπει νὰ τὸν συγκαταλέξωμε ἀνάμεσα στοὺς καλοὺς ἄνθρώπους. Ὅπου βρίσκω τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἄνθρώπους, ἐκεῖ εἶναι τὸ σπῆτι μου». Στὴ φροντίδα τῆς πνευματικῆς αὐτῆς τελειότητος βρίσκειται κρυμμένο τὸ μυστικὸν τῆς ἀτίθασσης ἀνεξαρτησίας του.....

..... Ἄν ἀφαίρεσῃ κανεὶς τὸ νομαδισμό, εἶναι μιὰ ὑπαρξὶς ὡς τὸν Ρουσσώ. Ὁ Μπετόβεν στὸ Ἐλιγκενστάιν μὰς θυμίζει τὸν Ζάν-Ζάν, ἀποφεύγοντα τὸ σπῆτι τῆς πόλεως ὅπου δὲν μπορεῖ νὰ ἐργασθῇ κάτω ἀπὸ τὰς δοκοὺς καὶ τρέχοντα νὰ ἐγκατασταθῇ στὸ σαλὲ τοῦ Μομπορανσὺ ὅπου ἡ Κυρία Ἐπινὲ τὸν ὑποδέχεται μ' αὐτὰ τὰ λόγια: «Ἀρκοῦδα μου, νὰ τὸ καταφύγιό σου!» Ἄν ὁ συγγραφεὺς τῆς «Νέας Ἐλοῖζας» ἀντιβαίνει μὲ τὸ παράδειγμά του στὶς θεωρίες του, ἂν μὰς κληροδότησε γιὰ τὸν ἔρωτα ἰδανικὲς περιγραφὰς πρὸς τὶς ὁποῖες δὲν συνεμορφώθηκε ποτὲ του, δὲν εἶναι ὅμως αὐτὸς πὺρ, καταργώντας ἀπὸ τὸ φιλολογικὸν ἔργο κάθε συμβατικὸν, μὰς ἀπεκάλυψε τὰ πλοῦτη τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, ἀποδίδοντας τὴν ἀξία του στὸ ἄνθρωπινον ἐγώ, ἀνοίγοντας τοὺς δρόμους τοῦ λυρισμοῦ καὶ προσφέροντας στὴ φαντασία, στὴ σκέψιν, θέματα σχεδὸν ἀπέραντα: Ἡ ἀγάπη αὐτῆ πρὸς τὴ φύσιν, θεωρημένη ὡς τὴν ἀσφαλέστερη προστάτρια τοῦ ἀνθρώπου στὰ «βίτσια» του, ἡ ἐξακολουθητικὴ αὐτῆ ἀλληλουχία τῆς ψυχῆς καὶ τῶν πραγμάτων,

δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν Ρουσσώ: Ἀπὸ πὺρ προέρχεται λοιπὸν, στοὺς συγγραφεῖς τοῦ καινούργιου αἰῶνος, ἡ ἀδιάκοπη αὐτῆ ἐπιθυμία τοῦ πάθους, ἡ ἀνάγκη αὐτῆ κάθε τρικυμίας: Ὅταν ὁ Διδάσκαλος θ' ἀφιερῶθῃ στὴν ἀνατροφή τοῦ ἄθλιου ἀνεψιοῦ του, δὲν θὰ ἐνεργήσῃ ὅπως ὁ παιδαγωγὸς τοῦ «Αἰμιλίου»: Σὲ ποιά πηγὴ ἐποτίσθη τὴν προσήλωσή του στὴν ἐλευθερία, τὴ φρίκη του γιὰ ὅλες τὶς μορφὰς τοῦ δεσποτισμοῦ, τὰ δημοκρατικὰ του ἐνστικτα, τόσα καταφανῆ ὅχι μονάχα στὰ λόγια του, μὰ καὶ στὰ ἔθῃ του, τὴ θέλησή του νὰ συνεργασθῇ γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῶν φτωχῶν καὶ γιὰ τὴν ἀδελφικὴ συνεννόησιν ὅλων τῶν ἀνθρώπων:.....

..... Ὁ Μπετόβεν δείχεται θεῖος χωρὶς νὰ τὸ λέγῃ. Ἀφιέρωσε πολλὰ ἔργα του στὴν κόμησα Erdödy χωρὶς νὰ τὴν ἐκθέσῃ ἀπὸ ἀπερίσκεπτες ἀποκαλύψεις. Οἱ ἄνδρες οἱ πὺρ δραστήριοι στὸν ἔρωτα εἶναι ἐκεῖνοι πὺρ μιλοῦν γι' αὐτὸν λιγώτερον. Οἱ μυστηριώδεις ἐκμυσθεύσεις εἶναι οἱ δυὸ ποιητικὰς σονάτες τοῦ ἔργου 102. Ἡ Ἄννα-Μαρία, μιὰ ἀκόμα σκιά στὴ μυστικὴν ζωὴν τοῦ Διδασκάλου. Γνωρίζομε καλὰ ἀπὸ τὸν Μπρένιγν ὅτι εἶχε πολλὰς ἐπιτυχίας στὶς γυναῖκες. Μὰ ἡ μαρτυρία τοῦ «Φιντέλιο» πλέον ἐνδιαφέρουσα ἀπὸ ὅλες τὶς ἀνεκδοτολογικὰς φλυαρίας, οἱ ἐκμυσθεύσεις του στὴν κόρη τοῦ Τσιαναστάζιο μὰς ἀποδεικνύουν ὅτι ἀνεζήτησε ἰδίως τὴ μοναδικὴν σύντροφον πρὸς τὴν ὁποία θὰ ἤθελε ν' ἀφιερῶσῃ ὅλην τὴν ἀφοσίωσιν. Ἡ φράσις τῆς Τερέζας βεβαιώνει τὴν ἀγνόησιν τῶν αἰσθημάτων του μὸλις ἀπευθύνετο σὲ γυναῖκες ἀξίας τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ντέμ, θὰ ἐπιμείνῃ κάπως στὴν λεπτὴν καὶ γευρώδη Ἰωσηφίνα, ζωντανὴν εἰκόνα τῆς Ἐλεονώρας του. Ἡ Τερέζα τὸν τραβᾷ καὶ τὸν συγκρατεῖ χάρις στὸν πλοῦτον τῆς ἠθικῆς τῆς. Ὁ ἀγνοοῦμε παντοεινὰ ἴσως μὲ ποιά τὸν ἐδέσμευε τὸ μικρὸ χρυσὸν δαχτυλίδι πὺρ φοροῦσε στὸ δάχτυλό του: μὰ, ξέρομε καλὰ, πὺρ ποτὲ δὲν συγκατένευσε νὰ φανῇ ἀλλοιωτικὸς ἀπ' ὅ,τι ἦταν, νὰ χωρίσῃ τὸν ἔρωτά του γιὰ τὴν τέχνην καὶ τὴ λατρείαν του γιὰ τὴν ἀρετήν. Ἡ ἀρετήν: τὴν ἐπικαλεῖται λιγώτερον πολὺ ἀπὸ τὸν Ρουσσώ, τὴν σκέπτεται ὅμως συχνότερα. Ψηλά, πάνω ἀπὸ ὅλα, ὅπως οἱ ἥρωες τοῦ «Φιντέλιο» του, ὁ Μπετόβεν ἐτοποθέτησε τὸ ΚΑΘΗΚΟΝ. —

Ἀπόδοσις

ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑ

Γιατί εἶναι μαῦρα τὰ βουνὰ
(Εἰκονογράφησις τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν ἀπὸ τὸ Χαλκιδαῖο ζωγράφον Γ. Οἰκονομίδην)

Ο ΧΑΡΟΝΤΑΣ

Γιατί εἶναι μαῦρα τὰ βουνὰ καὶ στέκουν βουρκομένα;
Μὴν' ἄνεμος τὰ πολεμᾷ, μήνα βροχὴ τὰ δέρνει;
Κι' οὐδ' ἄνεμος τὰ πολεμᾷ, κι' οὐδὲ βροχὴ τὰ δέρνει.
Μονὲ διαβαίνει ὁ χάροντας μὲ τοὺς ἀποθαμένους.
Σέρνει τοὺς νιούς ἀπὸ μπροστά, τοὺς γέροντας κατόπι,
Τὰ τρυφερὰ παιδόπουλα στὴ σέλλα ἀραδιασμένα
Παρακαλοῦν οἱ γέροντες κ' οἱ νέοι γονατίζουσιν,
Καὶ τὰ μικρὰ παιδόπουλα τὰ χέργια σταυρωμένα:
— Χάρε μου, διάβα ἴππο χωριό, κάτσε σὲ κρῦα βρύση,
Νὰ πιῶν οἱ γέροντες νερό, κι οἱ νιοὶ νὰ λιθαρίσουν,
Καὶ τὰ μικρὰ παιδόπουλα λουλούδια νὰ μαζέξουσιν
— Ἄνεϊ διαβῶ ἀπὸ χωριὸ ἂν ἀπὸ κρῦα βρύση,
Ἐρχονται οἱ μάννες γιὰ νερό, γνωρίζουσιν τὰ παιδιά τους
Γνωρίζονται τάντρογενὰ καὶ χωρισμὸ δὲν ἔχουν.

Ἀπὸ τὴν συλλογὴν δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Γιάννη Σκαρίμπα.

ΤΡΥΦΕΡΗ ΑΝΑΜΝΗΣΗ

Της SIGRID UNDSET
Βραβείο Νόμπελ 1928

Πάσι ένας σχεδόν χρόνος, πού τ'ο βραβείο Νόμπελ δόθηκε στη νορβηγίδα συγγραφέα Σίγκριντ Ούντσεντ, κι' όμως στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι σχεδόν άγνωστη. Στα «Ελληνικά Γράμματα» έγραψε σχετικά, στο φύλλο της 1ης Δεκεμβρίου 1928, η Κα Αλεξία Καραβία. Η Σίγκριντ Ούντσεντ γεννήθηκε στη Δανία στα 1882. Έπειτα όμως από τρία χρόνια, ο πατέρας της, ο γνωστός αρχαιολόγος Ποντβάλντ Ούντσεντ, έφυγε από και για να εγκατασταθή στη Χριστιανία. Πέθανε όμως νέος, αφήνοντας έτσι τη γυναίκα του και τις κόρες του στην ανάγκη να εργασθούν για να βγάλουν το ψωμί τους. Έτσι η Ούντσεντ ζωώθηκε με τη ζωή, γνώρισε από κοντά όλες τις κοινωνικές τάξεις, τις ψυχολογικές βαθειά και μόρφωσε μ' αυτόν τον τρόπο το χαρακτήρα της, πού εκδηλώνεται στα έργα της, στο Jennu, στην Έθτυχισμένη Ηλιτιά, στην Αντανάκλαση του Μαγικού Καθρέφτη στις Σοφές Παρθένους στις Άποψεις μιας Γυναίκας στην Kristin Lavrans datter.

Τό έργο της Ούντσεντ χαρακτηρίζεται απ' την προσπάθεια πού καταβάλλεται να ταιριάσει τις συντηρητικότερες απόψεις με τις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής. Στα πρώτα της έργα είχε υποστηρίξει μερικά πολύ τολμηρά συνθήματα. Στο Jennu παρουσιάζει τον ελεύθερον έρωτα σαν ιδεώδη έρωτα, μα άρχότερα, μετά την προσχώρησή της στον καθολικισμό, πούγινε άφορη ή να σηματοστή στις Σκανδιναυικές χώρες ένα όχι άσημαντο ρεύμα ύπερ της ρωμαϊκής εκκλησίας, στην Αντανάκλαση του Μαγικού Καθρέφτη η Σίγκριντ Ούντσεντ άλλαξε τελείως αντίληψεις: δείχνει εκεί τον άνθρωπο πού θυσιάζεται για ένα ιδανικό, με τό συναίσθημα πώς κάνει τό καθήκον του. Στις Άποψεις μιας Γυναίκας μεταξύ άλλων αντιτίθεται στις νεότερες προσαρμογές πού ζητάνε να χειραφετήσουν όσον τό δυνατόν τό παιδί από την κλεισιμότητα της οικογενείας και υποστηρίζει πώς οι γονείς έχουν τό δικαίωμα να άναντρέφουν όπως θέλουν τά παιδιά τους άρκει να νομίζουν πώς, ό,τι κάνουν τό κάνουν για τό καλό τους.

Τη φήμη της η Ούντσεντ τη χρωστάει στη βαθειά της γνώση, και μόνο σ' αυτή. Τό θεος της είναι πολλές φορές σκοτεινό, δίνει περιττές λεπτομέρειες, επαναλαμβάνει τά ίδια πράγματα, αλλά η ιδέα πού έμπνυχνάνε τά έργα της είναι εκείνο πού συναρπάζει τόν αναγνώστη.

Από τού συνέβη στο πρώτο ταξίδι της πούκαμα στο Παρίσι. Στη γειτονιά πού καθόμουνα ήταν γιορτή. Δέν ξέρω τί γιορτάζανε· ήτανε δεκαπέντε μέρες πριν απ' την Έθνική Έορτή. Μπορεί βέβαια να γιορτάζανε σ' όλην την πόλη ή τουλάχιστο σ' όλην την έπαρχία. Υπέθεσα πώς θάταν πανηγύρι στη γειτονία μας, μά λησμόνησα γιατί μούρθε αυτή η ιδέα, ούτε άν ήτανε σωστή.

Πάντως εκεί πού καθόμουνα ήτανε γιορτή. Με ξύπνησε τό χαράματα ό ήχος της τρουμπέτας και του ταμπουόλου. Κάτι ζουάβοι περνούσανε παίζοντας στο δρόμο· αλλά τη στιγμή εκείνη δέν ήξερα ποιός περνούσε· κουκουλώθηκα και ξανακοιμήθηκα.

Σέ λίγες ώρες, σάν βγήκα για να πιω έναν καφέ τό πρωί, είδα όλα γύρω μου γιορτινά. Καθόμουνα κοντά στο βουλεβάρτο Σαιν-Ζερμαίν, σέ μια απ' τις ήσυχες αυτές «μικροαστικές» γωνίες με τά παλιά ψηλά και βρώμικα σπίτια, με τά στενά και σκοτεινά μαγαζιά, με τά έργαστήρια στο πρώτο πάτωμα και τά παιδιά πού παίζουσαν στην άκρη του δρόμου. Μα τό πρωί εκείνο, όταν έγύρισα τη γωνία του σπιτιού μου, για να πάω στο καφενείο, είδα γυριλάντες από χάρτινα άνθη να κρέμονται μεταξύ των σπιτιών, άνθράκους με τά κυριακάτικα τους να στρομφώνονται στην άγορά, και, μακρότερα, τους

ζουάβους πού βαρούσανε τρουμπέτα και παίζανε ταμπουόλο.

Ήτανε σχεδόν αδύνατο να περάσω μέσ' απ' τό πλήθος πού τριγύριζε τις παράγκες. Συνήθως στην άγορά του Σαιν-Ζερμαίν δέν ήτονε ίσως τόσο πρωινή όσο οι γαλλίδες νοικοκυρές. Αυτό τό πρωί όμως ό κόσμος στριμωχνότανε σάν σαρδέλλες. Η μουσική έπαιζε όλην την ώρα στον πλατύ δρόμο πού διασχίζει την άγορά· πάνω σ' ένα ξύλινο βάρθο, στολισμένο με τά έθνικά χρώματα της Γαλλίας και με πράσινες γκιολάντες, στεκόταν ένας μαυροντυμένος άνθρωπος, πού φαινότανε σάν επίσημος, και σ' ένα μικρό άνοιχτό χώρο μπροστά στο βάρθο κάτι κορίτσια χορεύανε κάτω απ' τις άχτίδες του φατρεού πρωίνου ήλιου.

Μεταξύ απ' τά μαγαζιά, και μπροστά σ' αυτά, ό κόσμος, ντυμένος με τά καλά του ρούχα, προχωρούσε άργά, και σπρωχνόταν, όπως σέ μάς τις 17 Μαΐου. Οι έμποροι είχανε στολίσει τά μαγαζιά τους· τό μαγαζι της μανάβισσας ήτανε γεμάτο λουλούδια· εκείνος πού πουλούσε τά στεφάνια είχε φτιάσει κάτι μεγάλα, διπλάσια· ό χασάπης είχε βάσει τριαντάφυλλα από μεταξωτό χαρτί κι' από χρυσόχαρτο στα μπούτια και στην κοιλιά των κυνηγιών· ή γυναίκα πούχε τό μαγαζι, όπου άγόραζα κλωστή και κουμπιά, και πούχε στη μούστρα της φτηνά φορέματα και μπλουζές της μίας κι' ένενήντα πέντε, είχε κρεμάσει τη μέρα κείνη κάτι ώραία

λουλούδια για τά καπέλλα, ύφασματα και γυναικεία πανταλόνια με χρωματιστές κορδέλλες.

Ο ήλιος έπαιρνε μέρος στη γιορτή· στο μέρος του δρόμου πούτανε μεταξύ της άγοράς και του καφενείου μου, τά παιδιά, παραβγαίνοντας με τους ζουάβους, βαρούσανε τρουμπέτα και οίγαννε στον αέρα χάρτινα και τενεκεδένια άερόπλανα. Ένας κόσμος όλόκληρος πωλητές και πωλήτριες, με χερμαξία ή με καλάθια, γυρίζανε στο δρόμο και στο πεζοδρόμιο· κίτταξα μ' ένδιαφέρον τό πλήθος αυτό, ένψ συγχρόνως στριμωχνόμουνα κι' έγώ· έτσι, ως πού να πάω απ' την άγορά στο καφενείο, έμαθα πώς λένε γαλλικά την κουβαρίστρα· άγόρασα μία, μία δραχμή. Και σέ λίγα λεπτά της ώρας είχα πάρει δεκαπέντε μέτρα νταντέλλα της μηχανής, δύο κομψές ποδιές, τρεις άπαισιες κούκλες από πορσελάνα και μία μπουμπινιέρα. Δέν τά χρειαζόμουνα τίποτα, μά, εκεί πούπινα τον έλαφρό γλυκό κι' έτρωγα τό παξιμάδι μου, χαρούμουνα, σάν συλλογιζόμουνα τη στιγμή πού θά τά μοιράζα στους συγγενείς και τους φίλους μου όταν θά ξαναγύριζα στη Νορβηγία.

Σάν έπέστρεφα στο ξενοδοχείο, ήδρα κάποιον πού με περιμένε· πήγαμε μαζί στις Σέβρες, φάγαμε κεί τό μεσημέρι, κι' έτσι δέν είδα πιά τη γιορτή κείνη τη μέρα. Αλλά τό βράδυ ήταν στο φόρτε της, όταν, μαζί μ' ένα φίλο μου, πήγα στο μικρό εστιατόριο, όπου έτρωγα συνήθως. Στα δέντρα ήταν κρεμασμένα βενετσάνικα φαναράκια γύρω απ' τ' άγαλμα του Δαντόν, και πιο πέρα παίζανε ταχυδακτυλουργοί. Τά εστιατόρια, τά καφενεία και τά μπαρ είχανε δυό σειρές τραπέζια στις ταράτσες κι' ήταν φωτισμένα και γεμάτα κόσμο. Στο εστιατόριο όπου έτρωγα κάθε βράδυ, μόλις και μετά βίας κατάφερε ό Τούλιος, τό γκαρσόνι, να μού βρή μιά θεσούλα, στην άκρη ενός τραπεζιού, όπου καθότανε μία οικογένεια: ό άντρας, ή γυναίκα κι' ένα άγοράκι.

Σκέφτηκα πώς θάτανε κάνας εργάτης πού θά δούλευε σπίτι του, κάνας μεταλλωμότης ή κάνας ράφτης της γειτονιάς. Αδύνατος μες καιμπουλοχούσε από ζωηρότητα, χαρά και καλωσύνη, σάν ένα τζάκι πού άκτινοβολεί από θερμότητα. Με μικρές γρήγορες κινήσεις, έδινε στον άντρα της, πάνω απ' τό τραπέζι, πότε τ'όνα, πότε τ'άλλο· μοίρασε με τό μικρόν τις ντομάτες της τις παραγεμιστές, τούρριξε κι' ένα κόμπο κρασί: τόρα έπρεπε να φάη φρόνιμα. Τόν λέγανε Λέοντα. Μα τότε Λέοντα δέν του άρέσανε οι ντομάτες ού παραγεμιστές. Μούτρωνε, ξεδιάλεγε τό φαί πού του διναν, άφινε τό πειρούνι του να πέφτη κάτω, έσπρωχνε τό πιάτο του και κίτταγε τά παιχνίδια του. Όταν ή μητέρα του του τά πήρε, τό παιδί έβαλε τά κλάμματα. Κι' έγώ έλεγα μέσα μου: «Ωχ, Θε μου, νάσουνα παιδί μου και σέ διώρθωνα γο!».

Φτάσανε στα επιδόρπια· ό πατέρας κι' ή μητέρα λέγαν ένα-ένα στο Λέοντα τά καλά πράματα, πού μπορούσε να διαλέξη. Μα όταν ό Τούλιος έφερε ένα κομμάτι τυρι γραβιέρα στον άντρα, μιά κρέμα βαφίλλια στη μητέρα και μύγδαλα και σταφίδια στο παιδάκι, αυτό τ'άσπρωξε και ζήτησε την κρέμα. Η γλυκειά του μαμάκα του την έδωσε, μά ούτε τότε δέν έμεινε

για γαλανά, και πρόσωπο ώχρό· μπουνταλάδικο κι' αντιπαθητικό, καθώς ήταν, φαινόταν πολύ κακοαναθρεμμένο· μά ήταν έξαιρετικά κομψό· φορούσε ένα φόρεμα από μπλέ βελούδο κι' είχε άσπρα μαγκέτσια κι' ένα μεγάλο άσπρο κολλάρο.

Είχαν βέβαια πάει στο πανηγύρι. Τό παιδί έπαιζε μ' ένα τριζόνι κι' ένα άερόπλανο και μπροστά τους, στο τραπέζι, ήταν ένα μικρό άγαλματάκι από πορσελάνα· φαινότανε πώς του δινανε μεγάλη προσοχή. Οι άλλοι πελάτες του εστιατορίου τόχαν προσέξει και τ'όδειχναν σ' ένας στον άλλο χαμογελώντας. Ο Τούλιος τό σκουντούσε, κατά λάθος τάχα, κάθε φορά πού σέρβιρε, και τό άγαλματάκι τρέκλιζε λίγο και ξαναρχόταν ίσια. Ο φίλος μου κι' έγώ τό κίτταγαμε όλην την ώρα και διασκεδάγαμε σάν τους άλλους. Για να πούμε όμως την άλήθεια ήταν ένα πολύ ωραίο άγαλματάκι. Ήταν από πορσελάνα, ως ένα πόδι ψηλό, και παρίστανε ένα κορίτσια με άνοιχτό-χρωμη όλλανδέζικη φορεσιά· τά τούκαρα και τά μαλλιά του είχαν ένα ώχρό γκριζό χρώμα, τό φόρεμά του ήταν γαλάζιο και τό σκουφάκι του ήταν σάν τη ποδιά του, άσπρο· τό πρόσωπό του ήταν κι' εκείνο κάτασπρο με μιά μαύρη πινελλιά μόνο για φρύδια, λίγο άνοιχτό μπλέ για μάτια και μιά κόκκινη γραμμή για στόμα. Βαστούσε με τά δυό του χέρια τό φόρεμά του, σά νάθελε να χορέψη, κι' έτσι κουνιότανε με δυό τρόπους· κουνούσε τό σάμα του δεξιά κι' άριστερά και συγχρόνως έσκιζε τό κεφάλι του και τό σήκωνε πάλι. Και, άν και τό άγαλματάκι δέν ήταν κανένα καλλιτέχημα, αλλά μίμηση, απ' αυτές πού φτιάχνουν με τη ντουζίνα από χρωματισμένη πορσελάνα, ήταν πολύ ζωντανό· όταν κουνιόταν έτσι κι' έσκιζε, και σήκωνε ύστερα τό κεφάλι του, έβλεπε στο χαμόγελο του άσπρο αυτός πορσελάνι τον προσώπου μιά μυστηριώδη ειρωνία, σά νάξερε πολλά πράματα άγνωμένα απ' τόν κόσμο.

Η οικογένεια πούχε τ' άγαλματάκι έδειξε πώς της άρεσε πού την παρατηρούσε ό κόσμος, και πώς ήταν ευχαριστημένη απ' τη ζωή γενικά, ή μητέρα ιδίως, πού άκτινοβόλουσε από ζωηρότητα, χαρά και καλωσύνη, σάν ένα τζάκι πού άκτινοβολεί από θερμότητα. Με μικρές γρήγορες κινήσεις, έδινε στον άντρα της, πάνω απ' τό τραπέζι, πότε τ'όνα, πότε τ'άλλο· μοίρασε με τό μικρόν τις ντομάτες της τις παραγεμιστές, τούρριξε κι' ένα κόμπο κρασί: τόρα έπρεπε να φάη φρόνιμα. Τόν λέγανε Λέοντα. Μα τότε Λέοντα δέν του άρέσανε οι ντομάτες ού παραγεμιστές. Μούτρωνε, ξεδιάλεγε τό φαί πού του διναν, άφινε τό πειρούνι του να πέφτη κάτω, έσπρωχνε τό πιάτο του και κίτταγε τά παιχνίδια του. Όταν ή μητέρα του του τά πήρε, τό παιδί έβαλε τά κλάμματα. Κι' έγώ έλεγα μέσα μου: «Ωχ, Θε μου, νάσουνα παιδί μου και σέ διώρθωνα γο!».

Φτάσανε στα επιδόρπια· ό πατέρας κι' ή μητέρα λέγαν ένα-ένα στο Λέοντα τά καλά πράματα, πού μπορούσε να διαλέξη. Μα όταν ό Τούλιος έφερε ένα κομμάτι τυρι γραβιέρα στον άντρα, μιά κρέμα βαφίλλια στη μητέρα και μύγδαλα και σταφίδια στο παιδάκι, αυτό τ'άσπρωξε και ζήτησε την κρέμα. Η γλυκειά του μαμάκα του την έδωσε, μά ούτε τότε δέν έμεινε

ευχαριστημένος. Ανακάτωσε μουτρομένο την κρέμα με τό κουτάλι του, αλλά δέν έφαγε καθόλου. Η μητέρα πήρε ένα ταμπί σταφύλια και λίγα μύγδαλα και τάβαλε μπροστά του. Ο Λέων τά βούτηξε στην κρέμα και τ' ανακάτωσε με τό κουτάλι του. Τότε ή μαμά θύμωσε λίγο, καθώς κατάλαβα. Όταν όμως ό μπαμπάς, πού ως τότε δέ μιλάγε, θέλησε ν' άσει-ευτή κι' έβαλε τη φλούδα του τυριού του στο πιάτο του Λέοντος, ή γυναίκα του τούδωσε μιά έλαφρή ξυλιά στο χέρι, μούρριξε μιά πατιά και ψιθύρισε κάτι σ' ατή του παιδιού. Θά τούλεγε πώς δέν έπρεπε να ίδη ή ξένη κυρία τί άταχος πούταν.

Ο Λέων καθότανε μεταξύ του μπαμπά του και μένα. Μούρριξε μιά πατιά πού-λεγε πώς δέν έδινε πεντάρα για ό,τι θά σκεπτόταν ή ξένη κυρία. Ύστερα μούστριψε την πλάτη κι' άρχισε να κλωτσάη δυνατά τό τραπέζι, τά φουστάνια μου και τά πόδια μου. Αλλά ή μητέρα δέν έβλεπε τίποτα και με κίτταζε χαμογελώντας, κι' έγώ της άναπαύδινα τό χαμόγελό της· εκείνη μειδίασε άκόμα περισσότερο, τρουφερά, κι' έλεγε για να τόν δικαιολογήσει: «Τό καιμίνο τό μικρό, νυστάζει πολύ».

Βέβαια, κυρία μου, είναι πολύ άργά για τό παιδάκι, της απάντησα, και κίτταξα με καμάρι τόν πατριώτη μου, γιατί μού φαινότανε πώς τάπα καλά τά γαλλικά. Όταν ή πολύγλωσση φίλη μου πού καθότανε μαζί μου είχε δουλειά, έπαιρνα κοντά μου αυτόν για διερμηνέα.

Σέ λίγο είχα πιάσει ζωηρή κουβέντα με τη μητέρα, πού με βεβαίωσε πώς συνήθως ό Λέων ήταν φρόνιμος, υπάκοος και καλοαναθρεμμένος. Έγώ συμφώνησα· έλεγα τά λόγια και τις έκφράσεις πούξερα, όταν ένόμιζα πώς πηγαίνανε, κι' άπαντούσα όσο μπορούσα, όταν καταλάβαινα τί έλεγε. Με τά «n'est ce pas» και τά «c'est bien ça», και διάφορες συνειθισμένες φράσεις, προσπαθούσα να χρησιμοποιώ τά λίγα γαλλικουίλια πού μου μείναν απ' τό μακρόν καιρό πού πήγαίνα στο σχολείο.

Όταν έφτασε ή ώρα του καφέ, τόχαμε στρώσει κι' οι τέσσερες στην κουβέντα, δηλαδή οι τρεις άλλοι μιλάγανε κι' έγώ τους άκολουθούσα κουστούνοντας. Ο Λέων δέν έλεγε λέξη κι' έπαιζε με τ' άερόπλανά του. Παρακάλεσα τόν διερμηνέα μου να ρωτήση πού είχαν άγοράσει την πορσελάνινη κούκλα.

Την είχαν κερδίσει σέ μιά τόμπολα, στην πλατεία του Αγίου Μιχαήλ. Ήτανε λίγο άκριβή· είχανε δώσει τρία φράγκα για τις πλάκες. Μα ήταν ωραία. Σ' αυτό συμφωνήσαμε όλοι: «Είναι χαριτωμένη», είπα.

Και λέγοντας αυτά τράβηξα τόν σύντροφό μου ως την πλατεία του Αγίου Μιχαήλ· άνεβοκατεβήκαμε τό βουλεβάρτο, περδάσαμε όλους τους γύρω δρόμους για να βρούμε την κούκλα πού έπιθυμούσα, μά δέν μούπέσαμε να βρούμε καμιά ίδια.

Σέ λίγες μέρες, οι φίλοι μου ξαναγυρίσανε στη Νορβηγία κι' έμεινα στο Παρίσι όλομόναχη· δέν γνώριζα ούτε ψυχή. Υποχρεώθηκα λοιπόν να τά βγάλω πέρα με κείνα τά γαλλικά πούξερα. Καθώς ήταν πολύ ένοχλητικό να καθούμαι τόσες βδομάδες, χωρίς να λέω λέξη, έχτός μόνο όταν άγόραζα κάτι ή παράγγελνα τό φαί μου στο εστιατόριο, έκαμα λίγες γνωριμίες στη γειτονιά· μιλάγα κάθε βράδυ αρκετή ώρα

με την κόρη του φούρναρη, όταν κατέβαινα ν' άγοράσω ένα μικρό ψωμάκι.

Μά απ' όλες προτιμούσα τη «βασιλίσα των παγωτών».

Έπινα τόν καφέ μου τό πρωί σ' ένα τραπέζι στο πεζοδρόμιο, μπροστά σ' ένα καφενεδάκι. Ήμουνα μόνη μου κεί πέρα κι' ό κόσμος περνούσε μπροστά μου. Τ' αυτοκίνητα κυλάγανε στην άσφαルト, κάτω απ' τις άγριοκαστανιές του βουλεβάρτου πού τά φύλλα τους είχαν άρχίσει να σκουραίνουσαν· γερά νορμανδικά άλογα σέρνανε παραφορτωμένες άμαξες, τά κλάρον τών αυτοκινήτων χτυπάγανε και τά παιδιά των μαγαζιών, στα ποδήλάτα τους, τά φορτωμένα με κόκκινες πυραμίδες από καπελιδέκια, περνούσαν άνάμεσα στον κόσμο. Κοντά στα πεζοδρόμια οι μικροπωλητές σπράχνανε τά χερμαξία τους φορτωμένα με κόκκινα τριαντάφυλλα, μ' άνοιχτοπράσινα λάχανα, με πράσινα σκούρα άγγούρια, μ' άσπρα γυαλιστερά ψάρια με κόκκινα σπάραγγα, με σκούρες λιλά λεβάντες της Προβηγκίας, με κόκκινες ντομάτες και μ' άχροκίτρινα σταφύλια. Γυναίκες και κορίτσια με παντούφλες, ξεσκουφοτες, άλλες με χαριτωμένα κατσαρά, με μπλέ ποδιές ή με τά ρούχα του σπιτιού, κι' άλλες πού μόλις είχαν έσπινιστεί, άνιφτες, με τις παπιγιότες στο κεφάλι, μ' ένα παλτό χαλασμένο φανελλένιο φόρεμα, πού τους κρεμότανε γύρω, έκαναν τά ψώνια τους.

Δίπλα στο καφενείο ήταν ένα μαγαζάκι όπου πουλούσανε παγωτά, γκαζόζες κι' άλλα παρόμοια. Από πάνω άπλωνότανε μιά καρτέλλα με τις λέξεις: «Στη βασιλίσα των παγωτών», και πίσω απ' τό μάρμαρο, πούταν πάνω στολισμένο στις δυό γωνίες με δυό μπουκέττα, πίσω απ' τά σφόνια, απ' τις μπουτιλλίες με την πράσινη και τη μπλέ λεμονάδα, πίσω απ' τά μπισκοτάκια ήταν θρονιασμένη ή «βασιλίσα των παγωτών». Ήτανε μιά ψηλή μελαχρονή, μεγαλοπρεπής, κι' άνθηρη γυναίκα, με μαλλιά γκριζα τόπους-τόπους, με κατάρματα άστραφτερά μάτια, με γαμψή μύτη κι' ένα ωραίο μαύρο μoustάκι.

Ποτέ δέν είχα άγοράσει τίποτα απ' τό μαγαζι, μά, μιά μέρα πού περνούσα, με φώναξε. Είχα περάσει απ' τά μεγάλα βουλεβάρτα κι' άγόρασα κάτι μπουκέτα από κυκλαμιές. Ήθελε να τις δη από κοντά. Και, μιά και της άρεσαν τόσο οι κυκλαμιές και μού άρεσε και μένα τό μούτρο της, της έδωσα ένα μπουκέτο. Την άλλη μέρα, εκεί πού καθόμουνα μπροστά στο καφενείο, περιμένοντας να με σερβίρουν, ή «βασιλίσα των παγωτών» άφισε τό μαγαζάκι της και μούδωσε ένα ωραίο τριαντάφυλλο. Την ευχαρίστησα κι' έβαλα τό άνθος στην ζώνη μου· αυτή τότε πήρε μιά καρτέλα δίπλα μου, με ρώτησε πούθε ήμουνα, τί έκανα στο Παρίσι, άν ήμουνα παντρεμένη, άν ήμουνα μόνη κι' άλλα τέτοια πράγματα. Κουβέντιαζε κανείς εύκολα μαζί της· άν δέν καταλάβαινα τί έλεγε, χτύπαγε τά χέρια της και γέλαγε, κι' άν δέν έβρισκα την λέξη πούθελα, έκανα τό ίδιο και γελάγαμε κι' οι δύο. Από τότε καθόμουνα κάθε πρωί στο τραπέζι πούταν τό πιο κοντά στο μαγαζάκι της και μιλάγαμε μαζί.

Μιά μέρα, πού κουνεντιάγαμε έτσι, ένα άμαξάκι με τά καλύτερα ροδάκινα, κάτι πράσινα άνοιχτά ροδάκινα σά βελούδο, λίγο κόκκινα απ' τη μιά μεριά, πέρασε

μπροστά μας. Σηκώθηκα για ν' αγοράσω κανένα, όταν άκουσα μία μελωδική φωνή που μούλεγε ζωηρά: «Καλημέρα, δεσποινίς».

Γύρισα κι' είδα τη μητέρα του Λέοντος. Τόν κρατούσε απ' τὸ χέρι· τὸ παιδί ήταν τόσο μουντρούδικο κείνο τὸ πρωί, ὅσο ήτανε τὸ βράδυ πού τὸ γνώρισα. Ἐκείνη πάλι, ήτανε τόσο καθαρή και χαριτωμένη με τὸ πρωῖνὸ ρὸς τσίτινο φρέμα της και χαμογέλαγε τόσο χαρούμενα και τόσο γλυκά, ὅσο όταν τὴν πρωτόδα. Οἱ κινήσεις της ήταν ἀπλές και γρήγορες, σὰν ξανάριχνε στὸ δίχτυ της τὰ γυαλιστερά ρὸς σκοῦρα κρεμμύδια, πού, πέφτοντας, ἀφίναν ἕνα ἐλαφρὸν ξερὸ ἤχο.

Μιλῆσαμε μιά στιγμή στὸ πεζοδρόμιο, ἐνῶ ὁ Λέων τριτσίναγε μὲς στὰ φουστάνια τῆς μητέρας του και τῆς ζητούσε ἐπιμονα νὰ τοῦ ἀγοράσῃ ροδάκινα. Προσέφερα στὸ μικρὸν και τὴ μαμά του νὰ πάρουν ἀπ' τὰ δικά μου· ἐκείνη μ' εὐχαρίστησε με τὸ γλυκὸ χαμογέλο της· κι' ὁ Λέων μ' εὐχαρίστησε κι' αὐτός. . . . ὅταν τοῦ τότε ἡ μητέρα του. «Τὸ καῖμένο, δὲν εἶναι πολὺ καλὰ σήμερα, εἶπε ἡ μητέρα γιὰ νὰ τὸν δικαιολογήσῃ. Ἄλλοῦτίκα, εἶναι πάντα πολὺ φρόνιμο».

Τῆς εἶπα πὼς βέβαια ὁ Λέων ἦταν ἕνα πολὺ φρόνιμο ἀγοράκι. Βάλθηκα νὰ μιλήσω γαλλικὰ κι' εἶπα χαιδευτικὰ στὸ Λέοντα: «Εἶσαι ἕνα πολὺ φρόνιμο ἀγοράκι, πολὺ φρόνιμο, δὲν εἶν' ἔτσι Λέων!».

Νόμιζα πὼς κατ' ἀνάγκη θὰ μού ἀπαντοῦσε σὰν φρόνιμο παιδάκι: «Μάλιστα, δεσποινίς». Μὰ δὲν ἔκαμε ἔτσι· με στραβοκινῶταξε και μού ἀπάντησε με τὸ στόμα γεμάτο ἀπ' τὸ ροδάκινο ποῦ τραῦγε: «Ὅχι». Τότε ἐγὼ μειδίασα, κι' ἡ μητέρα μειδίασε κι' αὐτὴ κούνησε τὸ κεφάλι της και χτύπησε ἐλαφρὰ τὸ παιδί της λέγοντας: «Μὰ Λέων!». Χαιριστήκαμε, ἀφοῦ χαιριστήκαμε και ξαναγύρισα στὸ καφενεῖο μου.

«Ἡ βασίλισσα τῶν παγωτῶν» με ρώτησε ἀν ἐγνώριζα αὐτὴ τὴ γυναῖκα, κι' ἐγὼ τῆς διηγήθηκα πὼς τὴν ἀπάντησα. «Ἦξερε ἕνα σωρὸ πράγματα γι' αὐτήν. Ὁ ἄντρας της ἦταν κλητῆρας ἢ ὑπηρέτης ἢ κάτι παρόμοιο στὴν Ἱατρικὴ Σχολή. Ἡ γυναῖκα εἶχε ἕνα μαγαζάκι· κόλλαγε πορσελάνες και καθάριζε λάμπες σ' ἕνα σοκάκι κατὰ τὴν ὁδὸ Σηκουάνα. Εἶχαν παντρεφτεῖ ἀργὰ και δὲν εἶχαν παρὰ αὐτὸ τὸ παιδί, πού τὸ χαιδεύαν ὑπερβολικὰ. Ἐπρεπε νὰ τὸ ἀναθρέψουν καλὰ γιὰ νάχη μιά καλὴ θέση ἀργότερα, νὰ γίνῃ γιατρός ἢ δικηγόρος, ἔλεγε ἡ μητέρα. «Ἡ βασίλισσα τῶν παγωτῶν» ἔβρισκε πὼς αὐτὸ δὲν ἦταν λογικὸ· τὸ μικρὸ ἦταν τελείως κακομαθημένο. Ὑστερα ἄρχισε νὰ μιλάει γιὰ τοὺς δύο τῆς γιουστ'· τοὺς εἶχε ἀναθρέψει τελείως ἀλλοῦτίκα, κι' αὐτὸ τῆς βγήκε σὲ καλὸ· τώρα πού μεγαλώσανε, δὲν τὴν κάνανε ποτὲ νὰ λυπάται (φαίνεται πὼς θάτανε πολὺ κάτου ἀπ' τὴ νόμιμη ἡλικία ὅταν τοὺς ἀπόχτησε, γιατί μούπε πὼς ἦταν τριάντα ἢ δύο χρονῶν). Μὰ αὐτὸς ὁ Λέων ἦταν πολὺ ἀταχτος. Τὸ φιλικὸ χαμόγελο τῆς μητέρας του με εἶχε συγκινήσει τόσο, πού τὸν ὑπερασπίστηκα. «Κι' ὁμως, ἔλεγα, ἦταν χαριτωμένος», ἀν κι' ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς συμφωνοῦσα τελείως με τὴ «βασίλισσα τῶν παγωτῶν», και παραδεχόμουνα πὼς ὁ Λέων ἦταν ἕνα ἀπαισιομαχάκι. (Τὸ τέλος στὸ ἐρχόμενο).

Μετάφραση ΣΤΑΘΗ ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΥ

Ἐνα γκρουπ στὸ Τέβιστοκ Χάουζ στὴν πρώτη γραμμὴ ξεπλωμένοι ὁ Κάρολος Ντίκενς

ΠΩΣ ΕΓΝΩΡΙΣΑ ΤΟΝ ΚΑΡΟΛΟ ΝΤΙΚΕΝΣ

ν ἐξαιρέσει κανεὶς τὸν γιουστ' του, τὸν Χένρυ Φήλντιγκ Ντίκενς, νομίζω πὼς εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐλαχίστους ἐκείνους ἀνθρώπους πού ἐγνώρισαν τὸν Κάρολο Ντίκενς και ἐτιμήθησαν με τὴν φιλία του. Τὸν Ντίκενς τὸν ἐγνώ-

Ὁ Κάρολος Ντίκενς ὡς πλοίαρχος Κόλντρεντ στὸ «Used up»

ρισσα ἐπειδὴ ἤμουν στενὸς φίλος τοῦ γιουστ' του, με τὸν ὅποιον συνεδέθηκα ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἐσπούδαζα μουσικὴ στὴ Λευφία και ὅπου εἶχε μεταβεῖ και ἐκεί-

νος γιὰ νὰ μάθῃ τὴν τέχνη τῆς βιβλιοπορίας και τῆς ἐκδόσεως βιβλίων. Εἶμαστε τόσο στενοὶ φίλοι, ὥστε δὲν ἐξεπλάγη ὅταν, μετὰ τὴν ἐπιστροφή μου στὴν Ἀγγλία, προσεκλήθηκα στὸ Τέβιστοκ Χάουζ, ὅπου διέμενε τότε ὁ μέγας μυθιστοριογράφος. Σὲ λίγον καιρὸ ἤμουν τόσο γνωστὸς με τὴν οικογένεια τοῦ Ντίκενς ὥστε ὄχι μόνο με ἐφώναζαν με τὸ μικρὸ μου ὄνομα, ἀλλὰ τὸ ἀπλοποίησαν και τὸ ἔκαμαν Φράνκ.

Ἐκείνο τὸ πρᾶγμα πού μού ἔκαμε τὴν μεγαλύτερη ἐντύπωση εἶναι ἡ ἐλλειψη κάθε εἴδους ὑπερφηφαιίας ἐκ μέρους τοῦ Ντίκενς, ἀν και ἡ μεγάλῃ του ἀξία ἦταν γενικῶς ἀνεγνωρισμένη.

Αὐτὸ τὸ παρατήρησα ἰδίως μιά μέρα πού ὁ Ο. Χ. Οὐἴλλνς, ὁ ὑποδιευθυντῆς τοῦ All The Year Round, πού ἐξεδίδετο ἀπὸ τὸν Ντίκενς ἐμάζευε ὑπογραφές γιὰ μιά αἴτηση γιὰ νὰ ἐπιτραπῇ τὸ ἀνοίγμα τῶν πινακοθηκῶν και τῶν μουσείων τῆς Κυριακῆς. Ὅλοι ὑπογράψαμε με τὸ ὄνομα και τὸ ἐπάγγελματά μας. Ὁ Ντίκενς, πού μπορούσε νὰ ἀρκεσθῇ στὸ ὄνομά του, ἀφοῦ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς γνωστότερους λογοτέχνες τοῦ καιροῦ ἐκείνου, δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ ἐξαιρέση και πλάι σ' ὄνομά του προσέθεσε: «συγγραφεύς».

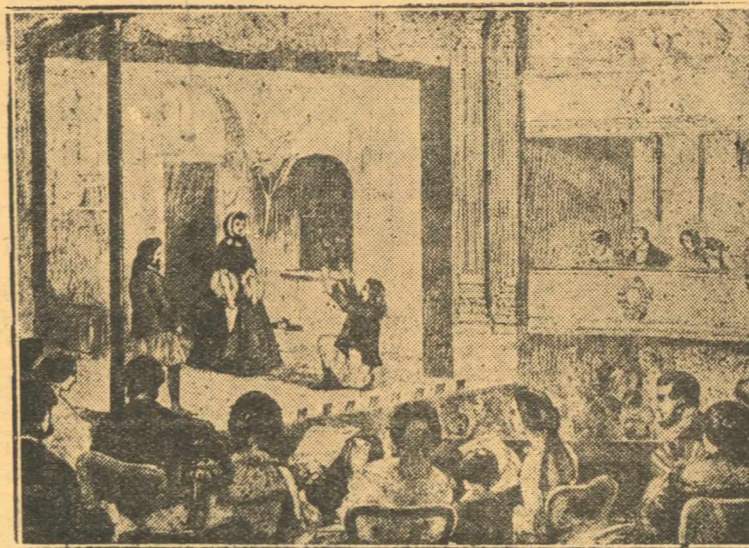
Στὸ σπίτι του ὁ Ντίκενς εἶχε κτίσει ἕνα θεατράκι, ὅπου ἐπαίξε ὁ ἴδιος. Δὲν ἔκανε ὅμως σὰν ἄλλους ἐρασιτέχνες, πού, ἐπειδὴ τὸ δρᾶμα θὰ παιχθῇ σὲ στενὸ κύκλο, δὲν δίνουν τὴν ἀναγκαία προσοχὴ στὶς λεπτομέρειες· ἐφρόντιζε, ἐκοπίαζε,

ἔδειχνε τὸ ἐνδιαφέρον του. Σὲ μένα ἀνετίθετο ἢ διεύθυνσις τῆς ὀρχήστρας, και ἐγὼ ἐτόνιζα τὰ κομμάτια πού ἐπαίζοντο. Στὸ θεατράκι τοῦ Ντίκενς παίχθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ τὸ «The Lighthouse» και τὸ «The frozen Deep» τοῦ Οὐἴκνυ Κόλλινς.

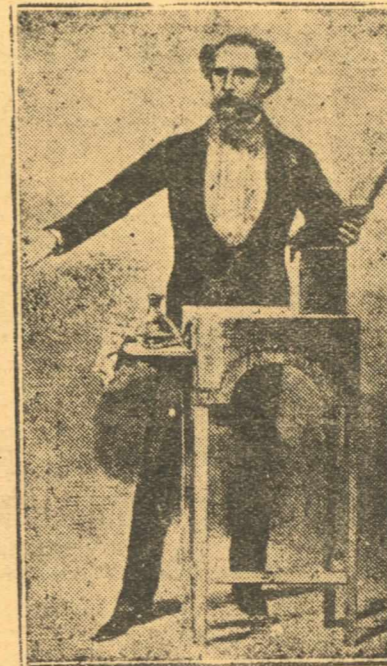
Ὁ Ντίκενς δὲν ἦταν οὔτε ψηλὸς οὔτε κοντὸς· οὔτε παχὺς οὔτε ἀδύνατος. Τὰ μαλλιά του και τὰ γένεια του ἦταν κατὰμαυρα, και τὰ μάγουλά του ἐλάφρὰ ρόδινα. Ἦταν πάντοτε καλοντυμένος, και συνήθως φοροῦσε μιά μαύρη βελάδα, πού τὸν καιρὸ ἐκείνο ἐθεωρεῖτο πολὺ σίκ. Ἐχόρευε ἐξοχα, ἀγαποῦσε δὲ ἰδίως τὸν σκοπὸ τοῦ Sir Roger και ὄλο αὐτὸ μού ζητοῦσε νὰ παίξω στὸ πιάνο.

Φαίνεται πὼς ὅταν ἦταν νέος θὰ ἦταν ἐξαιρετικὰ δυνατὸς, γιατί, παρ' ὄλη τὴν ἡλικία του, ἡ χειραψία του σοῦ μούδιαζε τὰ δάχτυλα. Ἡ φωνὴ του ἦταν πολὺ καθαρή και ἦταν μεγάλῃ εὐχαρίστηση νὰ τὸν ἀκούῃ κανεὶς νὰ παίξῃ στὸ θέατρο ἢ νὰ διῆγη διάλεξη.

Ὁ Ντίκενς ἐπαίξε τόσο καλὰ στὸ μικρὸ θεατράκι τοῦ Τέβιστοκ Χάουζ, ὥστε ὅταν τὸν εἶδε ὁ αὐλικὸς τῆς βασιλίσσης, συνταγματάρχης Φίψ, στὸ «The Frozen Deep» δὲν παρέλειψε νὰ κάμῃ λόγος στὴ βασίλισσα, με τόσο ἐπαινετικὰ λόγια, ὥστε αὐτὴ ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμία νὰ τὸν ἴδῃ. Ὁ Ντίκενς ἐνοίκισε τότε μιά αἴθουσα στὸ Ρήτζεντ Στρητ και ἔδωσε ἐκεῖ μιά παράσταση πρὸς τιμὴν τῆς βασιλίσσης. Τὸ ἀκροατήριον ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν βασίλισσα Βικτωρία, τὸν πρίγκηπα Ἀλβέρτο, τὸν βασιλέα τοῦ Βελγίου και τοὺς αὐλικούς.

Μία σκηνὴ ἀπὸ τὸ «The Lighthouse» ὅπου ὁ Κάρολος Ντίκενς ἐπαίξε ἕναν ἀπὸ τοὺς πρωτεύοντες ρόλους

Ἡ τελευταία διάλεξη τοῦ Καρόλου Ντίκενς

Μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως, ἡ βασίλισσα ἠθέλησε νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ντίκενς και νὰ τοῦ ἐκφράσῃ τὸ θαυμασμὸ της. Ἀλλὰ στὴν τελευταία σκηνὴ ὁ Ντίκενς ἦταν ντυμένος με κάτι παληὰ κουρευλιασμένα ροῦχα, κι' ἡ βασίλισσα ἀναγκάστηκε νὰ τὸν περιμεῖνῃ ἕως ὅτου ἀλλάξῃ και φορέσῃ ἐπίσημο ἔνδυμα.

Ἀργότερα τὸ ἴδιο ἔργο παίχθηκε πολλές φορές στὸ Μάντσεστερ· ἐκεῖ ὅμως ἡ ὀρχήστρα ἀπετελέσθη ἀπὸ

ἐπαγγελματίες, και ἡ διεύθυνσή της, πού εἶχε ἀνατεθεῖ, ὅπως συνήθως, σὲ μένα, ἦταν δυσκολώτερη ἀπὸ ἄλλοτε.

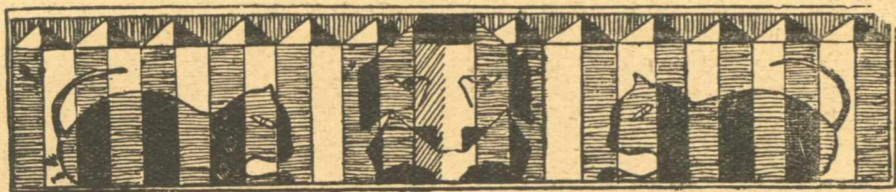
Ὁ Ντίκενς ἐθεωρεῖτο ἀπὸ ὄλους, ὄχι μόνο στὴν Εὐρώπη, ἀλλὰ και στὴν Ἀμερικὴ, πὼς ἦταν ἀπαραμίλλος ὀμιλητής. Ἐγὼ δὲν τὸν ἄκουσα νὰ διῆγη διάλεξη παρὰ μιά ἢ δυὸ φορές. Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι ἡ ὀμιλία του δὲν μού ἔκαμε τὴν ἴδια ἐντύπωση πού ἔκαμε σὲ ἄλλους. Μού φαίνεται μάλιστα πὼς, ἀν δὲν ἐλάμβανε κανεὶς ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπιβολὴ πού ἀσκοῦσε με τὴν φήμη του, δὲν θὰ ἐγίνεταν τόσοσ λόγος γύρω ἀπὸ τὶς διαλέξεις του.

Ἄν και οἱ περισσότεροι πού τὸν ἄκουσαν ἔλεγαν πὼς ἦταν ἀνώτερος στὰ χιουμοριστικὰ κομμάτια, ἐγὼ βρῖσκω πὼς συμβαίνει τὸ ἀντίθετο και πὼς ἡ ὀμιλία του ἦταν πολὺ τελειότερη ὅταν τὸ κομμάτι ἦταν σοβαρὸ.

Ὅχι πολὺν καιρὸ μετὰ τὴν ἐκτέλεση τοῦ The Frozen Deep ἔλαβα ἕνα γράμμα ἀπὸ τὸν Ντίκενς πού με κάλοῦσε στὸ Γκάρρικ κλόμπ. Πῆγα και τὸν ἤυρα μόνο του. Μόλις ὅμως τελειώσαμε τὸ γεῦμα μας, ἕνας ψηλὸς ἀνθρωπος μπήκε στὴν αἴθουσα. Ὁ Ντίκενς σηκώθηκε ἀμέσως πῆγε νὰ τὸν προῦπαντήσῃ και τὸν ἔφερε στὸ τραπέζι μας. Ἦταν ὁ Θάκραι.

Ὁ Θάκραι ἦταν φανατικὸς θαυμαστῆς τοῦ Ντίκενς. Σὲ μιά διάλεξή του, ὅπου ἔδειχνε πὼς ὁ κόσμος δὲν εἶναι φύσει ἠθικός, ἀλλὰ πὼς στὴν ὑπερίσχυση τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν συντελοῦν πολὺ οἱ συγγραφεῖς, πού φωτίζουν και διαμορφώνουν τὴν ἀνθρωπότητα, ἀφοῦ ἐξήγγησε τὴν ἐπίδραση πού ἤσκησαν οἱ παλαιότεροι συγγραφεῖς, ὁ Σαίξπηρ, ὁ Οὐἰλντερ Σκόττ, εἶπε, ὅταν ἔφθασε στὸν Ντίκενς: Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μού ἔλεγε ἡ κόρη μου: «Γιατὶ πατέρα δὲν γράφεις βιβλία σὰν τοῦ κ. Ντίκενς;» και τῆς ἀπήντησα: «Μακάρι νὰ μπορούσα».

Ἄκουσα κάποτε τὸν Ντίκενς νὰ λέγῃ σ' ἕναν κύκλο νεαρῶν ζωγράφων, πὼς μιά εἰκόνα χωρὶς λεζάντα δὲν εἶναι εἰκόνα. Φαντάζομαι τί θὰ ἔλεγε ἀν ἐδῆλεπε μερικὲς εἰκόνας πού φιγουράρουν τελευταία στίς ἐκθέσεις. Ἐπροτιμοῦσε τοὺς πίνακες τοῦ Φρίθ, τοῦ Λάντσηρ, τοῦ Οὐἴκνυ. Τῆς ἴδιες προτιμήσεις εἶχε και στὴ μουσικὴ. Ὑποθέτω πὼς οἱ συμφωνίες τοῦ Μπετόβεν και οἱ ὄπερες τοῦ Βάγκνερ δὲν θὰ τὸν ἐνδιαφέραν καθόλου. Ὅπως γενικῶς δὲν τὸν ἐνδιέφερε ἡ κλασικὴ τέχνη.

ΚΑΤΙΝΑΣ ΠΑΠΑ

Η ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑ

έν ήταν από τα παιδιά, που τὰ χάνουν εύκολα ο Δημητρός.

Είχε τὸν τρόπο του αὐτὸς καὶ στὸ κάθε τί, ἤξερε τί θὰ κάμῃ.

Νά, μιά φορὰ ὁ πατέρας του, πιωμένος σάν πάντα, γύρευε λεφτά ἀπὸ τὴ μητέρα του ἐκείνη δὲν τοῦδινε:

— Τί θ' ἀπογίνουμε; Τί θ' ἀπογίνῃ τὸ παιδί;

Ὁ Πατέρας σήκωσε χέρι νὰ τὴ χτυπήσῃ. Τότε ὁ Δημητρός δὲ βάσταξε. Ἄγριψε. Στυλώθηκε ὀρθὸς καὶ χύθηκε στὴ μέση.

— Δὲ θὰ τὴ χτυπήσῃς!

Μά, πρὶν προστιάσει νὰ καταλάβῃ τὸ πῶς καὶ τὸ τί, βρέθηκε ἀναποδογυρισμένος στὴν ἄκρῃ τῆς κάμαρας μὲ τὸ κεφάλι του τόσοσὸ ἀπὸ τὸ χτύπημα.

Ὁ Δημητρός δὲν τάχασε ἴσα-ἴσα πού πήρε τὴν ἀπόφασή του. Καὶ σάν ἔφυγε ὁ πατέρας του, ἀγκάλιασε τὴ μητέρα του:

— Ἐννοια σου, μανούλα, σὰ θὰ μεγαλώσω, θὰ γίνω χωροφύλακας!

Ἡ μητέρα του δὲν ἐκατάλαβε μὰ ὁ Δημητρός τῆς ἐξήγησε, πὼς θὰ γίνονταν χωροφύλακας, γιὰ νὰ πιάσῃ τὸν πατέρα του, νὰ τὸν πιάμῃ μέσα κι' ἔτσι νὰ γλύτωνε τὴ μανούλα του.

Ἡ μητέρα του χαμογέλασε κι' αὐτὸς ἦταν εὐχαριστημένος, πού πέτυχε ἐκεῖνο πού ἔπρεπε νὰ κάμῃ.

Ἄλλὰ σήμερα τὰ πράγματα ἦταν δύσκολα.

Ἡ μητέρα του ἐρχόντανε ἀργά, ἡ γειτόνισσα ἔλειπε, σαπούνη δὲν εἶχε, ἡ ὥρα ἔφευγε, κι' ὥστόσο αὐτὸς, αἰριο τὸ πρωτὶ στὶς ἑπτὰ ἔπρεπε νάνα ἑτοιμος, μὲ ποδιὰ καθαρὰ, καὶ τὸ δεματάκι μὲ τὸ φαί του στὸ χέρι.

Γιὰ τὸ φαί δὲν τὸν ἔμελλε καὶ τόσο «πὺ σὲ ξερεῖ ὁ ἄλλος τί τρῶς καὶ τί δὲν τρῶς» ἐκεῖνο πού τὸν ἐπειράζε ἦταν ἡ ποδιά.

— «Ἡ συγκέντρωσις θὰ γίνῃ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου. Θὰ ἔλθετε ὅλοι καθαροὶ καὶ τακτικοὶ μὲ τὸ καλάθκι σας ὁ καθεὶς μὲ τὸ φαγητόν του».

Καὶ τὰ μᾶτια τοῦ δασκάλου, ὅταν ἔλεγε «θὰ ἔλθετε καθαροὶ», ἔπεσαν ἀκριβῶς στὴν ποδιά τοῦ Δημητροῦ.

Ἄν ἡ μητέρα του σχολαίει ἐνωρίτερα, τὴ ἀνάγκη θὰ εἶχε; Θὰ τοῦ καθάριζε ὥραια τὴν ποδιά του, κι' αὐτὸς πρῶτος καὶ καλύτερος θάφτανε αἰριο στὸ σχολεῖο.

Ἄλλὰ ἔλα πού σχολαίει ἀργά ἀπὸ τὸ

ἐργαστάσιο, κι' ὅσο νάρθη τόσο δρόμο στὸ σπίτι ἐνύχτωνε. Πότε θὰ πρόφτανε νὰ τὴν πλύνῃ; Κι' ἂν δὲν ἐστέγνωσε; Ὁ Δημητρός ἀνοίξε διάπλατα τὰ μᾶτια του ἀπὸ ἀγωνία. Ἦταν ἕνας μῆνας, πού τὴν περιέμενε αὐτὴ τὴν ἐκδρομὴ, κι' ἂν δὲν ἐπιγαινε θάσκαζε.

Δὲν ἐπῆγε ποτὲ του ἐκδρομὴ, καὶ τοῦ φαινόταν πολὺ μεγάλο πρᾶμα.

Καὶ μὴ δὲν ἦταν κιόλας; Δέντρα, πράσινη γῆ, νερὰ τρεχοῦμενα, ἀγέρας, βουνό, ἐλευθερία.

Τοῦμπες καὶ πηδήματα καὶ φωνές κι' ὁ δάσκαλος ἐκεῖ μπροστά, νὰ σὲ βλέπῃ καὶ νὰ μὴ λέῃ τίποτε· νὰ μὴ σοῦ τραβᾷ τ' αὐτὴ καὶ νὰ μὴ σοῦ μετράῃ δεχοχτῶ του· χτερὸς χαρακὲς στὴ σειρά ἀπάνω στὴν παλάμη σου.

Καὶ τὸ πιὸ παράξενο, νὰ χαμογέλαῃ! Μὰ αὐτὸ ἴσα-ἴσα ἦταν, πού δὲν τὸ χωροῦσε τὸ κεφάλι τοῦ Δημητροῦ, κι' ἄς τὸ λέγανε ὅλα τὰ παιδιά, πού πήγανε καὶ πέρου ἐκδρομὴ μὲ τὸ δάσκαλο.

Ὁ Πανούτσος χαμογέλαε! ἀλήθεια σοῦ λέω, μὰ τὸ σταβρό! κι' ὁ Πανούτσος φίλησε τὸ σταβρό, πού ἔκαμε μὲ τὰ δάχτυλά του ὁ δάσκαλος χαμογέλαε! τὸν εἶδαμε μὲ τὰ μᾶτια μας!

Καὶ ὁ Δημητρός συλλογίστηκε τὸ δάσκαλό του, πού ἔμπαινε κάθε μέρα στὴν τάξη κατσοφιασμένος κι' ἄγριος, σὰ νὰ τὸν ἔδερεν κάθε πρωτὶ ὁ πατέρας του.

Δὲ θυμάται νὰ γέλασε ποτέ.

— Διατί ἐφόνευεν ὁ Ἡρακλῆς τὰς Στυμφαλίδας ὄρνιθας;

— Γιὰ νὰ γιωμόσῃ προσκέφαλα μὲ τὰ πούπουλα, φώναξ' ὁ Πανούτσος.

Τὰ παιδιά γέλασαν, μὰ ὁ δάσκαλος σούφρωσε τὰ φροῦδια του. Κατέβηκε ἄγριος ἀπὸ τὴν ἔδρα κι' ἔδωκε τέτοιο ξύλο τοῦ Πανούτσου, πού ὅλοι βουβάθηκαν.

Μὰ ὁ Πανούτσος δὲ βάνει γνώση. Πάντα κάτι θὰ πῆ, πού θὰ θυμώσῃ, τὸ δάσκαλο.

— Καὶ πού τὸ ξέρανε οἱ ἄλλοι, δάσκαλε, πὼς ἡ γυναῖκα τοῦ Ἄωτ' ἐγίνε στήλῃ ἄλατος, ἀφοῦ δὲ γύρισε κανένας νὰ τὴνε δῆ;

Ὁ δάσκαλος ἀναψε πάλε καὶ εἶπε νὰ μὴ ρωτᾶμε ποτὲ στὰ θρησκευτικά.

Μόνο μὲ τὸ Ζακυνθινὸ δὲ θυμώνει θὰ πῆς, αὐτὸς εἶναι καλὸς μαθητῆς, καὶ τὰ λέει ὅλα μὲ τὴ σειρά:

— Καὶ ὁ Θεὸς καταράστηκε τοὺς πρωτοπλάστους καὶ εἶπε στὸν Ἀδὰμ νὰ κερδίξῃ τὸν ἄρτον του μὲ τὸν ἰδῶτα τοῦ προσώπου του, καὶ στὴν Εὔα νὰ γεννάῃ καὶ νὰ τοῦ πονεῖ πολὺ-πολύ.

Τὰ φροῦδια τοῦ δασκάλου ξεσουφρώσαν καὶ τὸ πρόσωπό του ἐγίνε μαλακώτερο.

— «... καὶ σὺ φεῖδι, νὰ εἶσαι καταραμένο καὶ νὰ σέρνεσαι εἰς τοὺς αἰῶνες μὲ τὴν κουλιάν σου».

— Καὶ πὼς περπατοῦσε πρωτῆτερα; ρώτησε ὁ καῦμένος ὁ Δημητρός, μὰ ἔφαγε κι' αὐτὸς τῆς χρονιάς του.

Καὶ νὰ σοῦ ὀρκίζετι ὁ Πανούτσος, πὼς αὐτὸς ὁ δάσκαλος αἰριο θὰ χαμογέλαῃ! Νὰ τὸ βλέπῃς καὶ νὰ μὴ τὸ πιστεύῃς!

Ὅστόσο ἡ ὥρα περνοῦσε κι' ὁ Δημητρός δὲν εὗρισκε ἡσυχία βγῆκε στὴν αὐλὴ καὶ τράβηξε ἴσια κατὰ τὴ γειτόνισσα.

Μιά μικρὴ κἀθονταν στὸ κατώφλι, καὶ ἔτρωγε μὲ ὀρεξὶ τὸ ψωμί της.

— Φιλίτσα! αἶ, Φιλίτσα, φώναξ' ἀπὸ μακρὰ ἦρθ' ἡ μητέρα σου;

Ἡ μητέρα τῆς Φιλίτσας ἦτανε φίλη μὲ τὴ μητέρα τοῦ Δημητροῦ, καὶ πολλὰς φορὰς τὸν φρόντιζε, ὅταν ἔλειπε ἡ δική του.

Μὰ γιὰ κακὴ του τύχη ἔλειπε σήμερα κι' αὐτὴ.

— Τί τὴν θέλεις; ρώτησε ἡ μικρὴ. Τὸ καὶ τό, διηγήθηκε ὁ Δημητρός.

— Μπᾶ! καὶ δὲ σοῦ τὴν πλένω ἐγὼ τὴν ποδιά σου!

— Ξερεῖς ἐσὺ νὰ πλύνῃς ποδιά;

Αὐτὸ δὲ ἔλειπε τώρα νάξερε κι' ἡ Φιλίτσα νὰ πλένῃ! Μὰ πάλε, πού ξερεῖς! Αὐτὲς οἱ κοπέλλες εἶναι ἐπιδέξιες· ξερούνε τόσα πράγματα, πού δὲν τὰ ξερούμε μεῖς τὰ παιδιά!

— Φέρ' τὴν ποδιά σου καὶ θὰ δῆς.

Ὁ Δημητρός τάποφάσισε μιά καὶ δυὸ ἔβγαλε τὴν ποδιά του καὶ τὴν παράδωκε στὴ Φιλίτσα.

Ἐκείνη τὴν πήρε σοβαρὴ καὶ τράβηξε ἴσια κατὰ τὴ βρύση. Ἄλλὰ ἡ βρύση ἦτανε κλειστὴ καὶ δὲν ἀνοίγε εύκολα. Μὰ κι' ὁ Δημητρός ἦτανε ἄντρας· ἔδωσε, πήρε, τὴν ἀνοίξε.

— Ἐσὺ νὰ κρατᾷς τὴν ποδιά κάτω ἀπὸ τὴ βρύση, κι' ἐγὼ νὰ τὴν πλένω.

Το νερὸ ἔτρεχε μὲ ὀρυ καὶ τοὺς πιταίλιζε πατόκορρα, μὰ ποῖος πρόσεχε σὲ τέτοια κι' οἱ δυὸ ἦτανε βυθιομένοι στὴ δουλειὰ τους.

Ἦστερα τὴ στίψανε μέσα στὶς χούφτες τους καὶ τὴν κρεμάσανε σουφρωμένη στὸ σκονί.

Ἡ Φιλίτσα ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό της μοίρασε τὸ ψωμί της μὲ τὸ Δημητρός, καὶ κἀθησαν κι' οἱ δυὸ στὸ κατώφλι.

Ἡ Φιλίτσα δὲν πήγαινε ἀκόμα στὸ σχολεῖο κι' ὁ Δημητρός τῆς ἔκανε τὸ σοφό. Γιὰ νὰ τὴ διασκεδάσῃ τῆς ἔκαμε ἀπόψε καὶ τὸ δάσκαλο. Σηκώθηκε ὀρθὸς, κορδώθηκε φουσκωτός, ὅσο μπορούσε, κι' ἀφοῦ ἔσφιξε τὴ μύτη του δυνατὰ μὲ τὰ δυὸ του δάχτυλα γιὰ νὰ πετύχῃ καλύτερα τὴ φωνὴ τοῦ δασκάλου, ἄρχισε νὰ ξεφωνίζῃ:

— Σιωπῆ, παρακαλῶ! Σήμερον θὰ σᾶς εἶπω διὰ τὸν τρίτον ἄθλον τοῦ Ἡρακλέους, διὰ τὸν Ἑρμάνθιον κἀπρον.

Ἡ Φιλίτσα τῶβρε πολὺ διασκεδαστικό, ὅπως τῶλεγε μὲ τὴ μύτη ὁ Δημητρός ἐκεῖνο τὸ «ερμάνθιον» ἔσφιξε κι' αὐτὴ τὴ μυτίτσα της καὶ ξεφώνιζε: «Ἑρμάνθιον», «ερμάνθιον».

Μὰ σὲ λίγο κουράστηκε, τῆς πόνεσε κι' ἡ μύτη καὶ ξανακάθισε στὸ κατώφλι.

Ἡ μέρα ἔφευγε καὶ ὁ οὐρανὸς ἐσκοτεινίαζε. Ἐνα-ἕνα ἄρχισαν νὰ φαίνονται τᾶστρα.

— Καὶ τί χρειάζονται, Δημητρός, τᾶστρα; πὼς τῶπε ὁ δάσκαλος;

— Ὁ δάσκαλος! καὶ τί ξερεῖ ὁ δάσκαλος ἀπ' αὐτά;

Ὁ Δημητρός ἄρπαξε πάλε τὴ μύτη του: — «Οἱ ἀστέρεις ἀνατέλλουσιν ἐξ ἀνατολῶν καὶ δύουσιν ἐξ δυσμῶν», ὄχι «καὶ δύουσιν ἀπὸ δυσμῶν». Ὅχι, ὄχι, οὔτε ἔτσι, στάσου νὰ δῆς, πὼς τὸ λέει: «οἱ ἀστέρεις ἀνατέλλουσιν ἀπὸ ἀνατολὰς καὶ δύουσιν ἀπὸ δυσμᾶς», μάλιστα, ἔτσι τὸ λέει.

— Καὶ τί πᾶ νὰ πῆ: «ἀνατέλλουσιν ἀπὸ ἀνατολὰς καὶ δύουσιν ἀπὸ δυσμᾶς»; ἐσὺ τὸ καταλαβαίνεις;

Ἐγὼ λέω, πού τὸ σωστὸ εἶναι, πὼς μόλις νυχτώνει, ὁ Θεὸς ἀνάβει στὸν οὐρὸ ἕνα-ἕνα τὰ λυχναράκια του, γιὰ νὰ βλέπουν τὰ πουλάκια ὅλου τοῦ κόσμου νὰ γυρίζουν στὶς φωλίτσες τους. Αὐτὰ τὰ λυχναράκια τοῦ Θεοῦ, εἶναι τὰ ἄστρα.

Καὶ τὰ παιδιά, μὲ τὰ μᾶτια καρφομένα στὸ βαθὺ οὐρανὸ, μετροῦσαν τὰ «λυχναράκια» ὥσπου ἀποκοιμήθηκαν.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ βούιζε ἡ γειτονεῖα ἀπὸ τὰ τσιρίσματα, τὶς φωνές καὶ τὰ γέλια τῶν παιδιῶν, πού ἀνυπόμονα περιέμεναν στὴν αὐλὴ, πολὺ πρὶν τῆς ὥρας.

— Καὶ πού τὰ βάζουν κάθε μέρα τὰ χέρια τους καὶ τὰ πόδια τους αὐτὰ τὰ παιδιά, πού σήμερα δὲν ξερούνε, πού νὰ τὰ οικονομίσουν; συλλογίζονταν μιά νέα γυναῖκα, πού παρακολουθοῦσε ἀπὸ τὸ κερὰ τῆς τὴν ἀνησυχία τῶν μικρῶν.

Καθένας πού ἔμπαινε, δέχονταν τὶς φωνές καὶ τὰ πειράγματα τῶν ἀλλοτῶν.

— Ὡ! καλὸς τὸ Γιωργάκη! Τὴ νυχτιὰ τῆς νόνας σου σοῦ ντύσανε σήμερα, Ὁ Γιωργάκης, πού φοροῦσε μιά πλατεῖα καὶ μακρὰ ἄσπρη μπλοῦζα μ' ἕνα λουρί στὴ μέση, κοκκίνηες ὄλες καὶ σήκωσε τὴ μπλοῦζα του, γιὰ νὰ τοὺς δεῖξῃ, πὼς φοροῦσε καὶ πανταλόνι.

Τὰ περισσότερα παιδιά ἦτανε μὲ τὶς ποδιές τους φρεσκοπλυμένες καὶ φρεσκοσιδερωμένες, μὰ μερικά εἶχαν ἔρθει μὲ τὶς φορεσιές τους, κι' αὐτὰ τραβοῦσαν ὅλα τὰ πειράγματα.

— Δὲ σοῦ πᾶει καὶ ἄσκημα τὸ βρακὶ τοῦ πατέρα σου! ἔλεγε ἕνα στεγνὸ ψηλὸ παιδί σ' ἕνα στρουμπουλὸ παιδάκι, πού φοροῦσε ἕνα μακρὸ καὶ πλατὺ πανταλόνι, πού τὸ ἔπνιγε. Ἐκεῖνο δὲν ἐκατάλαβε καὶ τὸν κῦτταξε μ' ἀπορία. Γιατί τοῦ ἔλεγε, πὼς ἦτανε τοῦ πατέρα του, ἀφοῦ ἦτανε τοῦ ἀδερφοῦ του τοῦ μεγαλύτερου;

Σὲ λίγο παρουσιάστηκε κι' ὁ Πανούτσος, μὰ δὲν ἦτανε σάν κἀνάνα γελαστός κι' ἄταχτος.

Μπήκε σοβαρός κι' ἀμίλητος μ' ἕνα βαρὺ καλάθκι στὸ χέρι, κι' ἔδειχνε πὼς δὲν ἔπαιρνε σήμερα ἀπὸ ἀστεῖα. Τράβηξε ἴσια σὲ μιά ἀπόμειρη γωνιά τῆς αὐλῆς καὶ δὲ λάβαινε μέρος στὶς φωνές καὶ στὰ πειράγματα τῶν παιδιῶν.

Σήκωσε μὲ τρόπο τὸ καλάκι τοῦ καλάθι τοῦ, βουτούσε τὸ χέρι του μέσα, καὶ ὕστερα ἔγλυψε ἕνα-ἕνα τὰ δάχτυλά του μὲ τὴ σειρά. Ἡ μητέρα του τοῦ εἶχε βάλει στὸ καλάθκι κι' ἕνα καλὸ κομμάτι μακαλαβᾶ κι' ὁ νοῦς τοῦ Πανούτσου ἦτανε κολλημένος ἐκεῖ.

Σὲ λίγο ἀνοίξε διάπλατῃ ἡ βαρεῖα ξύλινη πόρτα, καὶ φάνηκε τὸ μεγάλο αὐτοκίνητο, πού θὰ τοὺς ἔλαινε.

Τὴν ἴδια ὥρα παρουσιάστηκε κι' ὁ δάσκαλος καὶ παράγγειλε ν' ἀνεβῶν.

Τὰ παιδιά ξεχύθηκαν ὅλα μαζί καὶ μὲ φωνές καὶ γέλια πνιχτὰ στριμώχτηκαν,

ὅπως μπορούσαν μέσα στ' αὐτοκίνητο ὁ δάσκαλος πήδησε τελευταῖος κοντὰ στὸν ὀδηγό, καὶ τ' αὐτοκίνητο ξεκίνησε. Στὴν ἀρχὴ σιγά, καὶ ὕστερα μὲ ταχύτητα ἕνα πυκνὸ σύννεφο σκόνης σηκώθηκε ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ σκέπασε τ' αὐτοκίνητο πού ἔφευγε ὀλοταχῶς ἀπάνω στὸ μακρὸ ἴσιο δρόμο, πού χάθηκε. Τὴν ἴδια ὥρα ἔφτανε λαχανιασμένος κι' ὁ Δημητρός, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ δρόμου. Φοροῦσε τὴν ποδιά του καθαρὴ, μὰ στριφτὴ καὶ καταζαρωμένη, ὅπως τὴν εἶχε ἀπλώσει ἀπὸ βραδὺς ἡ Φιλίτσα. Εἶχε πάρει καὶ τὸ ψωμί του στὴν τσέπη του· μὰ στὸ δρόμο συλλογίστηκε, πού ὁ δάσκαλος τοὺς εἶχε πεῖ «καὶ ὁ καθένας μὲ τὸ καλάθκι σας μὲ τὸ φαγητόν του».

Μὴ τὸν ἔβλεπε τώρα δίχως καλάθκι καὶ τὸν ἔστελε πάλε στὸ σπίτι του;

Ὁ Δημητρός δὲν ἔχασε καιρὸ· ἔβγαλε τὸ μαντήλι του, τᾶπλωσε ἀπάνω στὸ δρόμο, ἔβγαλε μέσα τὸ ψωμί του, τῶδεσε στὶς τέσσερις ἄκρες καὶ κρατῶντας ἀπὸ τοὺς κόμπους τὸ δέμα του—τί δέμα, τί

καλαθάκι τὸ ἴδιο ἔκανε—ἔτρεχε χαρούμενος κατὰ τὸ σχολεῖο.

Τώρα δὲν τοῦλειπε τίποτα.

Τὶ ὥραια, πού θὰ περνοῦσε! Κανένας δὲ θάβλεπε τὸ δέμα του. Ἔτσι πού τὰ εἶχε καταφέρει στὸ δέσιμο, φαίνονταν φουσκωτὸ σάν νὰ εἶχε τοῦ κόσμου τὰ πράγματα, ὡς καὶ γλυκὸ μπορούσε νάχε μέσα καὶ φροῦτα καὶ τυρὶ!

Ἐφτασε μπροστὰ στὸ σχολεῖο.

Παναγία μου! ἡ πόρτα ἦτανε κλειστὴ ἀπὸ πάνω ὡς κάτω! καὶ μιά τέτια ἡσυχία, πού ὅμοια τῆς δὲν εἶχε καταλάβει ποτὲ ὁ Δημητρός. Σάν νὰ πέθανε μονομίας ὅλος ὁ κόσμος καὶ νάπομεινε αὐτὸς μοναχὸς του.

Ἐπάφωσε κι' ἡ πνοὴ του ἐπιίστηξε. Κῦτταξε γύρω του: κανεὶς!

Μόνο ἡ γειτόνισσα στέκονταν ἀκόμα στὸ παράθυρο καὶ τὸν εἶδε.

— Ἀργήσες! τοῦ φώναξε ἀπὸ τὸ παράθυρο.

— Ἀργήσα... εἶπε κι' ὁ Δημητρός.

ΠΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΠΟΙΗΤΡΙΕΣ

ΑΝΥΤΗ ΤΕΓΕΑΤΙΣ

[Ἡ Ἀνύτη, μὰ ἀπὸ τὶς ξεχωριστὲς ποιήτριες τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀπὸ τὴν Τεγέα τῆς Ἀρκαδίας, ἔζησε κατὰ τὸ 300 π. Χ. Ἐγραψε διάφορα ποιήματα στὴ δωρικὴ, ἐπικὰ, μελικὰ κ.τ.λ. Ἀπὸ τοὺς συγγρόνους τῆς ἐτιμήθη πολὺ καὶ στὴν πατρίδα τῆς εἶχε στηθεὶ τὸ ἀγαλμά της. Ὁ Ἀντίπατρος ὁ Θεσσαλονικεὺς τὴν ὀνομάζει «Θῆλιν Ὀμηρον» καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος «Μελοποιόν». Ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς δὲ σώζονται παρὰ λίγα ἐπιγράμματα, κάπου εἴκοσι-δυὸ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μεταφράζουμε τὰ καλύτερα]

I

Πολλὲς φορὰς στῆς κόρης τῆς τὸ μνήμα ἡ Κλεινὴ τὴ Φαλαινίδα θρήνησε, καλώντας τὴν ψυχὴ της, πού ἀνύπαντρη, λιγόζωη, μὲ βῆμα σιγανὸ ἔπερασε τοῦ Ἀχέρ ντα τὸ ρέμα μοναχὴ της.

II

Τὰ λόγια τοῦτα τὰ στερνὰ μὲ δάκρυ ἡ Ἐρατὸ λέει τοῦ γονιοῦ καὶ τρυφερὰ τὰ χέρια του ἀγκαλιάζει: «Πατέρα, τώρα πιά δὲ ζῶ, πεθαίνω, ξεψυχῶ, κι' ὁ μαῦρος θάνατος βαρεῖα τὰ μᾶτια μου σκεπάζει».

III

Κάθισε, ξένη, στὸ λαμπρὸ δαφνοσπαρμένο μέρος καὶ πιὲ κι' ὀλόδροσο νερὸ ἀπὸ ποτάμι κρύο, ν' ἀναπαυτοῦν τὰ μέλη σου, πού ζέστανε τὸ θέρος, στοῦ μυρωμένου ζέφυρου τὸ φύσημα τὸ θεῖο.

IV

Ἐσπλωσε κάτω ἀπ' τὴ φτελιὰ τὰ μέλη σου, διαβάτη, πού στὰ χλωρὰ τὰ φύλλα τῆς τ' ἀγέρι τραγουδᾷ, καὶ πιὲς κρουστάλλινα νερὰ ἀπὸ πηγὴ δροσάτη, πού μὲς στὶς ζέστες μοιάζουνε γλυκὰ δροσιτικά.

Η φυγή του Μωραϊτίδη

Ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης ο λεπτός αυτός ποιητής της απλής ζωής, συνεπής προς την προηγούμενη ζωή του και το έργο του, έδωσε τη σημασία που χρειάζεται και που δίνουν οι σοβαροί άνθρωποι στις περιφημες ακαδημαϊκές αναγνωρίσεις και απεσύρθη σ' ένα ταπεινό μοναστηράκι της Σκιάθου, απεσύρθη στην σιωπή και τη συλλογή, έφυγε για να ετοιμασθή ν' αντιμετωπίσει τη μοιραία ώρα. Φυγή ήρωική, όπως του Τολστόι, που άφησε κατάπληκτους όσους τον εκτιμούσαν, γιατί η πράξη αυτή ξεπερνά σε δύναμη κάθε προσδοκία. Σήμερα μάλιστα που ο καμποτινισμός των δήθεν μοντέρνων οδηγεί εις βάρος της στοιχειώδους σεμνότητας, σήμερα που ο άρρηβισμός των ποετών και των άναμορφωτών έχει γίνει θρησκεία, σήμερα που μόνον δειλοί και πνευματικοί ευνούχοι κρατούν ως βάρστροχο μέσα στο Νεοελληνικό τέλμα, κινήματα σαν του Μωραϊτίδη παρηγορούν, τονώνουν και παρέχουν την έλπίδα πως σ' αυτόν τον τόπο ή αγνότητα και ή συνέπεια και ή πραγματική πνευματική ζωή δεν έχουν χαθεί. Τα «Ελληνικά Γράμματα» χαιρετίζουν το κίνημα του Μωραϊτίδη κι' ελπίζουν πως ο πόθος που έχει ο πνευματικός πατέρας της Σκιάθου για την αλήθεια θα εύρη μιμητάς, θα εύρη μαθητάς και συνεχιστάς.

Η αλήθεια ήταν κι' αυτόν το φωτεινό σημείο που ετράβηξε τα βλέμματα του. Στην υπηρεσία της χριστιανικής αλήθειας είχε τάξει τον εαυτό του και το έργο του. Όταν κανείς δη την αλήθεια, όταν ποιστή απ' αυτήν δεν μπορεί να σκεφθή πως έξω απ' αυτήν και κάποτε στην αντίθετη μεριά μπορεί να ζητήσει και να βρη την όμορφιά. Ο χριστιανισμός, συνεκέντρωσε για το Μωραϊτίδη και το αληθινό και το ωραίο και στη συνείδησή του αυτά τα δύο ποτέ δεν χωρίστηκαν. Και αν το έργο του υπήρξε σφικτά ενωμένο με τη ζωή του, κι' αν ή σκέψη του συνεβάδισε με την πράξη, το τελευταίο του κίνημα, ή εισοδό του στη μοναχική ζωή σφραγίζει και τα δύο κατά τρόπο άπολυτα ποιητικό και θα σταθή εύρηγετικό προηγούμενο και παράδειγμα σ' έναν τόπο που ή συνέπεια και ή βαθύτερη πνευματικότητα θεωρούνται εκδηλώσεις αντικαλλιτεχνικές και ασυμβίβαστες προς τα αισθητικά ζώα που βρίσκονται υπεράνω καλού και κακού.

Εργασίες Ελληνικές

ΛΟΓΙΟΣ και μελετητής της Γαλλικής φιλολογίας μας απέστειλε επιστολή και μας ρωτά γιατί απεριόριστες εργασίες του που άφορουν ξένους συγγραφείς. Του άπαντούμε εύχαρίστως ότι δεν δημοσιεύουμε διασκευασμένες μελέτες ξένων με «Ελληνική ύπογραφή». Αντι οι Έλληνες λόγιοι να μελετούν τη ζωή και το έργο του Μυσσέ και να γράφουν μελέτες κι' αυτόν ή για τον Βαλερύ ή για τον Κλωντέλ ή για τον Σεζώβ, άς καθήσουν κι' άς γράψουν μελέτες για το Παπαδιαμάντη, για τον Καρκαβίτσα, για τον Ήλια Μηνιάτη, για το κρητικό θέατρο, για την Κερκυραϊκή σχολή, για τον Ανδρέα Λασκαράτο, για το σύγχρονο Έλληνικό θέατρο, για τον Κατοδίστρια, για τις μορφές της μεγάλης Έπαναστάσεως και για χιλιά άλλα θέματα Έλληνικά και προβλήματα του τόπου μας. Έπειδή όμως δεν έχουν καμιά σκέψη και καμιά όραση

για να δούν μόνοι τους και να διατυπώσουν μία δική τους σκέψη παίρνουν το πρώτο δοκίμιο ξένου, κάνουν μία περίληψη και το παρουσιάζουν ως μελέτη δική τους και προς δόξαν και τιμήν βάζουν την ύπογραφή τους και εισπράττουν και την αντίμισθία. Τι λόγος όμως υπάρχει να γίνουν όλα αυτά; Όταν θέλει ένα περιοδικό να δώσει μία μελέτη για έναν ξένον πέρνει την εργασία του καλύτερου ξένου κριτικού και την μεταφράζει. Και υπάρχει κολοσιαία φιλολογία τέτοια.

Από τους Έλληνες λογίους ζητά κανείς εργασίες Έλληνικές πάνω σε θέματα Έλληνικά. Άς φωτίσουμε τα προβλήματα και τα πρόσωπα του τόπου μας κι' άς αφήσουμε τους ξένους. Υπάρχουν άνθρωποι να φροντίσουν κι' αυτούς. Για μας όμως ποιός θα σκεφθή και ποιός θα δουλέψη;

Ο καδένας έχει τη δέση του

ΚΑΙ με τον κ. Βάρναλη και με τον κ. Καζαντζάκη μας χωρίζουν κόσμοι ολόκληροι. Ο κ. Βάρναλης όμως είναι ο άνθρωπος ο προικισμένος με ταλέντο και κατά συνέπεια σεβαστός και συμπαθής σε μας, όσο κι' αν δεν συμφωνούμε με τις ιδέες του. Αντιθέτως ο κ. Καζαντζάκης είναι ο άνθρωπος δίχως ταλέντο, που τρώγεται με τις σάρκες του και στίβεται για να βγάλη κάτι ψεύτικο και κατασκευαστό. Για το λόγον αυτόν ο πρώτος παραμένει ποιητής και άπλός άνθρωπος, ενώ ο δεύτερος γίνεται Θεός, προφήτης, και από τινος περιφέρει την πνευματική του άναπηρία ανά τα έθνη της Οικουμένης. Αλλά για να πληροφορηθή ή συντάκτης του μηνιαίου εντύπου ότι ξεχωρίζουμε πολύ καθαρά τα πράγματα και τα πρόσωπα.

Καιόμεδα

Η καινούργια πυρκαϊά της Θεσσαλονίκης έπεισε πιά και τους λίγους εκείνους που έπίστευαν πως κάτι σοβαρό πρόκειται να γίνη, πως κάποια άποτελεσματικά μέτρα πρόκειται να ληφθούν υπέρ της πυροσβεστικής μας υπηρεσίας, ότι όλα αυτά, δηλώσεις και άρθρα και άγορεύσεις, δεν είναι παρά φιλολογία κακής ποιότητας. Το θλιβερό γεγονός είναι ότι καιόμεθα και κανείς, άπολύτως κανείς, δεν αντιμετωπίζει σοβαρά το φοβερό αυτό πρόβλημα. Έν τούτοις δεν νομίζουμε ότι ή οργάνωση μιας άρτίας πυροσβεστικής υπηρεσίας είναι από τα δυσκολότερα πράγματα που μπορεί να επιτύχη ένα κράτος. Η δική μας ή γνώμη είναι πως όλο αυτό το ζήτημα είναι υπόθεση ενός ανθρώπου, που θ' αγαπήση μία τέτοια προσπάθεια και θ' άφοσιωθή σ' αυτήν. Άν υπάρχει ένας τέτοιος άς παρουσιασθή, αν δεν υπάρχει άς τον δημιουργήση το κράτος, άς του δώση όλα τα μέσα και άς τον άφήση να οργάνωση μία υπηρεσία τόσο άπαραίτητη στον τόπο. Να εξακολουθήση όμως αυτό το κακό, δεν είναι δυνατόν. Ήδη άρχισαν να φαίνονται οι τραγικές συνέπειες με την αύξηση των ασφαλιστρών. Και αν το κακό εξακολουθήση, όχι μόνο ασφάλιστρα υπέρογκα θα είναι άποχρεωμένο να πληρώνη το εμπόριο, αλλά στο τέλος δεν θα βρσκει και εταιρεία διατεθειμένη να κάνη ασφαλίσεις στην Ελλάδα. Τι περιμένουν λοιπόν για να κινηθούν προς θετικά και άμεσα έργα και όχι προς λόγους;

Και ησπευόμεδα

ΔΕΝ καιόμεθα μόνον. Μας σκοτώνουν επίσης και μας ληστεύουν συστηματικά. Άν επρόκειτο για μία ή δυό ή τρεις ληστείες, κανείς δεν θα είχε να πη τίποτε. Πρόκειται όμως για καθεστώς ληστείας. Οι πλουσιότερες γεωργικές περιφέρειες της χώρας, ή παραγωγική δηλαδή Ελλάδα, ληστοκρατείται. Στη Θεσσαλία ή Τζατζάς, στην Ήπειρο ή Κώτσιος, στη Μακεδονία ή Μπαμπάνης, μεταξύ Δράμας και Καβάλλας άλλοι άγνωστοι, όλιγώτερον έπίσημοι ληστές, κάνουν άνενόχλητοι τις δουλειές των. Και γιατί όλα αυτά; Άπλούστατα, διότι μερικοί άνθρωποι ίκανοποιούνται στο θέαμα της κρατικής κομωδίας. Άς καθούν όλα τα κεφάλια, άρχει να σωθή ή δικαιοσύνη. Μα προς Θεού, γιατί γίνονται δίκες για ληστές που έχει ήδη επικηρύξει το κράτος; Τη στιγμή κατά την όποια δίνει αυτό το κράτος το δικαίωμα στον κάθε πολίτη να σκοτώση έναν άνθρωπο, και δεν του δίνει άπλώς το δικαίωμα αλλά και την μεγαλύτερα δυνατή άμοιβή για τον κόπο του, τί λόγος συντρέχει, όταν τον πιάνει αυτό το ίδιο το κράτος να τον κρατή, να σκηνοθετή δίκες, να κουβαλά φτωχούς χωρικούς, να τους εκθέτη στην εκδίκηση των συγγενών των ληστών και στο τέλος να τους καταδικάζη σε ισόβια δεσμά; Γιατί όλα αυτά; Η νομίζει το κράτος ότι μ' αυτόν τον τρόπο θα έξολοθρευση όριστικά τη ληστεία;

Άν ύσπρχεν ύπουργός

ΑΛΛΑ αν πραγματικά το κράτος ήθελε σοβαρά να παγιώσει την τάξη σ' αυτό τον άναρχόμεινο τόπο, την επομένη της δίκης των Κομπαίων ή κ. Υπουργός της Δικαιοσύνης θα κατέθετε στη Βουλή νομοσχέδιον περι καταργήσεως των όρκωτων δικαστηρίων.

Μου άθωώνουν ληστές και δεν έχουν την στοιχειώδη σκληρότητα που χρειάζεται σ' έναν δικαστή. Αλλά και μόνον θα έλεγε ή κ. Υπουργός και ή θα έπερνούσε το νομοσχέδιο ή θα έφευγε από το ύπουργείο του με ήσυχη τη συνείδησή του ότι άλλοι και όχι αυτός διακωνίζουν τις πληγές αυτού του τόπου. Άλλά το χαρτοφυλάκιο είναι γλυκό και ή ύψηλός πίλος στόλισμα πολύ θεαματικό, ιδίως στα κεφάλια που δεν έχουν κανένα άλλο πράγμα να δείξουν εκτός από ένα ψηλό καπέλλο.

Άν δέλουν δικαιοσύνην

ΚΑΙ επειδή ή λόγος για δικαιοσύνη και δικαστήρια άξίζει να θυμηθούμε μερικά πολύ τερπνά πράγματα. Είναι άφέλεια να παραπονούμεθα για τα χάλια της δικαιοσύνης μας, όταν σκεφθούμε ότι ή δικαστής στην Ελλάδα άμοιβεται με 4—5000 δραχμ. Άν το κράτος ήθελε να έχη δικαιοσύνη στο ύψος της δύο και μόνον πολύ άπλά πράγματα θα έκανε. Θα καθιέρωνε τον έναν δικαστήν και θα άπλοποιούσε κατά φυσική συνέπεια και το δικονομικό και το ουσιαστικό δίκαιο. Το δικαστού αυτού θα του έδιδε όλη την ύλική άνεση και όλο το κύρος που χρειάζεται για τη δουλειά του. Κατοικία δωρεάν και 15 τουλάχιστον χιλιάδες μισθό. Θα εύρισκε δέ πολύ εύκολα τα χρήματα άφού αντί να πληρώνη τρεις και τέσσερις δικαστές θα έπληρωνε έναν. Μόνον τότε έπιστήμονες άξιοι του όνόματος θα έδέχοντο να γίνουν δικαστάι και μόνον με την άπλούτευση του δικονομικού και ουσιαστικού δικαίου θα έσυντόμεινε καταπληκτικά τις διαδικασίες και ή κόσμος θα εύρισκε, χωρίς να βατανίζεται χρόνια, το δίκιο του. Έπί πλέον ή ένας δικαστής έχει συνείδηση εύθύνης πολύ μεγαλύτερα από όσην μπορεί να έχη ένα πολυμελές δικαστήριο. Άν θέλουν λοιπόν να έχουν δικαστάς και δικαιοσύνην άς δούν τί μεθόδους άκολουθούν κράτη που ξέρουν και θέλουν να ζήσουν, όπως ή Άγγλία, ή Άμερική κ.λ.π.

Έταιρακτικό χρέος

ΣΑΝ να μίν έφθαναν οι δεκάδες χιλιάδες των άνέργων μας, Σέρβοι εργάτες έρχονται στη Θεσσαλονίκη και προσφέρονται με ήμερομισθία πολύ φθηνά. Το κράτος έχει άμεση ύποχρέωση να έμποδίση με κάθε τρόπο την εισροή των ξένων εργατών τη στιγμή που άντιμετωπίζει πρόβλημα άνεργίας έξαιρετικά άπειληκτικό. Ένας έλεγχος μάλιστα επί όλων των ξένων εργατών δεν είναι άσκοπος τη στιγμή που ή αριθμός των άνέργων τείνει να φθάση και να ξεπεράση τις πενήντα χιλιάδες.

Μαργαρίτες!

Ο πρόεδρος μιας μεγάλης κοινότητας προσυπογράφοντας και του διεθυντού της νομαρχίας έβεβαίωσαν την ύπηρεσίαν ενός ύπουργείου ότι εις μίαν οίνοπαραγωγόν περιφέρειαν δεν παράγεται γλεύκος. Και ή μίν πρόεδρος της κοινότητας συγχωρείται, για τον διεθυντή όμως της Νομαρχίας τί μέτρα έλαβε το ύπουργείον;

Όχι άμα άπό το Κράτος

ΟΙ κάτοικοι του Ψυχικού, καθώς μας πληροφορούν οι έφημερίδες, και οι κάτοικοι της Έκάλης ζητούν σταθμούς χωροφυλακής με πολλούς μάλιστα άνδρας γιατί τα δύο αυτά μέρη είναι εκτεθειμένα στις άρπακτικές διαθέσεις των ληστών. Άν δεν μας γελά ή μήνημ και ή Έκάλη και το Ψυχικό είναι έξοχα κατοικούμενα άποκλειστικά σχεδόν από πλουσιωτάτους πατριώτας, που έδιάλεξαν αυτές τις τοποθεσίες για άποκλειστική τέρψη τους. Αυτό σημαίνει πως οι άνθρωποι αυτοί έχουν όλα τα μέσα να πληρώσουν μερικούς άνθρώπους οι όποιοι θα τους φυλάξουν από παρόμοιες επιθέσεις. Το ταλαίπωρο αυτό κράτος δεν μπορεί να παρακολουθή και κάθε πολυκατομιμυριοόχο, που άποφασίζει να παραθερίση σε μία έρημιά, και να τον περιβάλη με φρουρούς. Μπορεί να στείλη δύο χωροφυλάκες αλλά δεν μπορεί για το φόβο των ληστών να δημιουργή πολυπρόσωπες ύπηρεσίες εκεί όπου ή ιδιωτική πρωτοβουλία και χρέος έχει και τα μέσα να προφυλαχθή από κακοτοπιές.

Άσκοπος τίτλος

Η κ. Δίπλα Μαλάμου σε μία επιστολή της προς κάποιο περιοδικό ύποστηρίζει την πολύ σωστή άποψη της καταργήσεως του τίτλου «δεσποινίς». Ο χωρισμός αυτός, λογικός σε άλλες εποχές, δεν έχει καμιά θέση στην εποχή μας που ή γυναίκα είναι χειραφετημένη, που εργάζεται, που ψηφίζει και που σε πολλές χώρες κυβερνά. Έκτός αυτού φέρνει πολλές φορές σε δύσκολη θέση άνθρώπους, όταν βρίσκονται μπροστά σε έβδομηντάρες «δεσποινίδες». Προς Θεού, πως να πάη ή γλώσσα τους να πουν δεσποινίδα μίν άρχαιοπρεπή κορινθιακή σταφίδα; Κ υ ρ ί α λοιπόν γενικά είναι ή καλύτερη λύση του ζητήματος.

Πένδη

ΕΚΛΕΚΤΟΝ μέλος της κοινωνίας, πολίτης χρηστός, άνθρωπος σοβαρός και με ήθος σπάνιον, ήτο ή Χαρίλαος Πικραμένος τον όποιον εκήδευσαν αι Άθήναι την προπερασμένη εβδομάδα. Τα χαρίσματα και ή άρετή του εκλιπόντος τον είχαν καταστήσει όχι άπλώς αγαπητόν, αλλά πολύτιμον, και ή θάνατός του είναι άναμφισβήτητος μία άπώλεια εκτάκτως αισθητή εις την κοινωνίαν που τον περιστοίχιζεν. Τα «Ελληνικά Γράμματα» άπευθύνουν τή πλέον ειλικρινή των συλλυπητήρια εις τους συγγενείς και ιδιαιτέρως εις τον κ. Τάκην Πικραμένον διεθυντήν της Έταιρείας του Έλληνικού Τύπου.

Το έξώφυλλό μας

ΤΟ σημερινό μας έξώφυλλο είναι το πορτραίτο της Βασιλίσσης της Ισπανίας καμωμένο από το ζωγράφο WHICH. Είναι ένα έργο αξιόλογο και θεωρείται το καλύτερο πορτραίτο της Βασιλίσσης. Το έργο εύρίσκειται στο Μουσείο της Μαδρίτης.

ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΕΣ ΣΥΛΛΕΚΤΩΝ

άντοτε βρέθηκαν άνθρωποι που είχαν τη μανία να συλλέγουν τα πιο περιεργα πράγματα. Το περιεχόμενο μόνο των συλλογών άλλαξε με το χρόνο.

Το Μεσαίωνα συνέλεγαν λείψανα αγίων, ενώ τώρα η μανία των συλλεκτών στρέφεται κυρίως στα λείψανα μεγάλων ανδρών.

Τόση ήταν η ζήτηση των λειψάνων των αγίων στο δεύτερο ήμισυ του Μεσαίωνα που γύρω απ' αυτά δημιουργήθηκε ολόκληρο εμπόριο, που ενισχύεται κι από τη μεγάλη επιπολαιότητα των ανθρώπων, που έπιστευαν ασυζητητί και τα πιο παράξενα πράγματα.

Έτσι ο Έρρικός ο Γ', ο βασιλεύς της Αγγλίας συνεκάλεσε μιά μέρα στο Λονδίνο τους άγγλους βαρόνους, για να τους αναγγείλη πως του έστάλη ένα φιαλίδιο που περιείχε «λίγο από το τίμιο αίμα, που ο Ίησους Χριστός έχυσε στο σταυρό». Η αυθεντικότητα του λειψάνου έμαρτυρείτο απ' τη σφραγίδα του πατριάρχου Ιεροσολύμων.

Μετά την επανάσταση του Κρόμγουελ, και την κήρυξη της δημοκρατίας, κάποιοι πράκτορες του ανέκαλυψαν στο άβυσσίο του Αγίου Αγγουστίνου στο Μπρίστολ μερικά παράδοξα λείψανα. Μεταξύ άλλων ήταν και δυο άνθη που άνοιγαν μιά φορά το χρόνο, στα Χριστούγεννα, ο χιτών του Χριστού, ένα κομμάτι μιάς πέτρας, πάνω στην οποία έκάθησε ο Χριστός όταν ήταν στη Βηθλεέμ, και άλλα παρόμοια.

Ο Έρρικός Στέφανος διηγείται πως ένας καλόγερος είδε στην Ίερουσαλήμ κάτι ακόμη παραδοξότερα λείψανα: ένα κομμάτι του μεγάλου δαχτύλου του Αγίου Πνεύματος, το στόμα του Σεραφείμ που παρουσιάστηκε στον Άγιο Φραγκίσκο, ένα νύχι ενός Χερουβείμ, μιά πλευρά του θείου Λόγου, μερικες ακτίνες του άστρου που ωδήγησε τους τρεις μάγους, ένα φιαλίδιο με τον ιδρώτα του αρχαγγέλου Μιχαήλ όταν μονομαχούσε με τον διάβολο και πολλά άλλα όχι λιγότερο αλλόκοτα λείψανα.

Και δεν πρέπει να γομίση κανείς πως αυτά τα πράγματα έγιναν μόνο στο Μεσαίωνα. Στα τέλη του

19^{ου} αιώνας ολόκληρος ο μουσουλμανικός κόσμος της Ρωσίας συνεκινήθη από την εξαφάνιση ενός μικρού κιβωτίου που περιείχε τρεις τρίχες της γενειάδος του Μωάμεθ και που συνοδούτο από ένα αυτοκρατορικό φερμάνι, που πιστοποιούσε την απόλυτη αυθεντικότητα του λειψάνου.

Στόν καιρό μας όμως το αντικείμενο της επιθυμίας των συλλεκτών δεν είναι πια τα άγια λείψανα. Προτιμούνται αντικείμενα που έχουν μεγαλύτερη σχέση με τους καιρούς μας, πράγματα που έχρησιμουςαν στους μεγάλους άνδρας. Τα πράγματα αυτά έχουν μάλιστα άποκτησει πολύ μεγάλη έμπορικη αξία. Ένα ποτήρι φτιασμένο από το ξύλο ενός δένδρου του κήπου του Σαίξπηρ πουλήθηκε 40 γκίνιες. Ο συνέκδημος που είχε μαζί του ο Κάρολος ο Α', όταν άπεκεφαλίζετο πουλήθηκε εκατό γκίνιες.

Κάποιοι άγγλος έχει, καθώς λέγεται, μιά ωραιότατη συλλογή όπου βρίσκεται μεταξύ άλλων το πιάνο της Μαλιμπράν, η βεντάλια της δίδος Μάρς, το ρολόι του Ταμάρ κι η τελευταία μποτίλια κρασιού Μαδέρας που ήπιε ο Γκάριμ. Μία κυρία στο Λονδίνο λέει πως έχει το χρυσό δαχτυλίδι του Λουθήρου. Το 1895 πουλήθηκε σε δημοπρασία το τουφέκι του Ροβινσώνας Κρούσου. Άλλοι πάλι συλλέκται έχουν το χτένι της Μαρίας Τουδώρ, το κόκκινο καπέλλο του καρδινάλιου Γούλσου, την πίπα πουχε ο Βάν Τρόμπ στην τελευταία του ναυμαχία, το σπαθί του βασιλέως Γουλιέλμου της Αγγλίας.

Έννοείται πως το εμπόριο των περιέργων αυτών αντικειμένων έδημιούργησε και μιά καινούργια βιομηχανία. Υπήρξαν άπατεώνες που άπέκτησαν όχι εύκαταφρόνητη περιουσία από την πώληση διαφόρων πραγμάτων, που άνηκαν, καθώς διειτείνοντο, στο ένα ή το άλλο διάσημο πρόσωπο της εποχής μας.

Έτσι ο θυρωρός του έξοχου σπιτιού του Βολταίρου στο Φερναί πουλούσε κάθε χρόνο, εκτός των 8000 μπουστών του συγγραφέως, που ήταν φτιασμένοι από το χώμα του Φερναί, και 1200 αυτόγραφες έπιστολές από 20 φράγκα τη μιά, 500 αυθεντικά μπιστούνια, που έχρησιμοποιούσε ο Βολταίρος όσο ζούσε, από 50 φράγκα το ένα και 300 περσούκες, όχι λιγότερο

αυθεντικές, από 100 φράγκα τη μιά.

Όταν ο Μάρκ Τουαίν έπεσεκέφθη το πεδίον της μάχης της Σεβαστουπόλεως άγόρασε τη μασέλα ενός γαιδάρου και την έστειλε σε μιά θεία του, μανιώδη συλλέκτρια, με την έπιγραφή: «Σιαγών ρώσσου στρατηγού».

Ένας νεοορκέζος έμπορος άγόρασε κάποτε για 30 δολάρια τη σφαίρα που σκότωσε τον στρατηγό Ρήνολντς, στη μάχη του Γκέττυσμπουργκ, όπου άπεφασίσθη η τύχη του έμφυλίου πολέμου, που έπί τόσα έτη είχε χωρίσει τις βόρειες και τις νότιες πολιτείες της Αμερικής. Μετά ένα χρόνο όμως, ξανασηνήτησε αυτόν που του πούλησε τη σφαίρα: αυτός όμως δεν άνεγνώρισε τον άγοραστή του και του προσέφερε, για 20 μόνο δολάρια αυτή τη φορά, να άγοράσει «τη σφαίρα που έσκότωσε τον στρατηγό Ρήνολντς».

Υπάρχουν όμως άνθρωποι, που η έκκεντρικότης τους τους ώθει στη συλλογή πολύ παραδοξωτέρων πραγμάτων. Ο βασιλεύς της Αγγλίας Γεώργιος Δ', είχε πλουσία συλλογή τσαγερών. Ο Μπίσμαρκ έκανε συλλογή θερμομέτρων.

Ένας ιδιότροπος Αμερικανός από την Πόττσβιλ της Πενσυλβανίας συλλέγει τα μαλλιά όσων συγγενών του πεθαίνουν, όπως θάκανε και ένας Ινδός έρυθρόδεσμος με τα μαλλιά των έχθρών του. Η περιήρημη ήθοποιος Μίννυ Πάλμερ έμάζενε παληοπάπουτσα: είχε μάλιστα ολόκληρα μπουόλα γεμάτα. Ο Λουδοβίκος ο Γς μάζευε παληά κλειδιά, παληές κλειδωνιές και παληά ρολόγια. Ένα απ' αυτά τα ρολόγια άγοράστηκε από τον βαρόνο Ρότσιλδ αντί 33.600 λιρών.

Η σύζυγος του βασιλέως της Ρωσίας Αλεξάνδρου Β' συνέλεγε μπουκαλάκια με άρώματα. Όταν πέθανε, η αξία της συλλογής της άνήρχετο σε 125.000 φράγκα.

Ο πρίγκηψ Κοντί τέλος, που πέθανε στα 1776 είχε μιά συλλογή πέντε χιλιάδων πορτραίτων γυναικών και τριών έως τεσσάρων χιλιάδων δαχτυλιδιών.

Λέγεται πως είχε την μανία να έπισφραγίσει τις έξωτικές του κατακτήσεις με το δαχτυλίδι ή το πορτραίτο που του έχόριζε το θύμα του... άφου προηγουμένως το έπλήρωνε καλά. Και κάτω από κάθε κομμάτι της συλλογής του κολλούσε μιά έτικεττα όπου έγραφε το όνομα της πρώην κατόχου του.

Οι χίλιες τρεις έρωμένες του Δόν Ζουάν χωριούν μπροστά στις 5 και 6 χιλιάδες του πρίγκηπος Κοντί.

Ο ΣΟΒΙΤΗΣ Ο ΜΠΑΛΑΝΤΕΚΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τ' Αναπλιού μαύρα μου
μάτια,
Στ' Αναπλιού το Παλαμῆδι...

Όλο αυτό σιγομουρούσε σαν παπῶς στο λείψανο... Πέφναε τα σοκάκια και τους μαχαλάδες σκυφτός και γιαντισμένος, με το άμάχι στην καρδιά και την πίκρια της έκδίκησης στα στήθεια... «Άχ! χέρια που παραλύσατε μπρός στο χαλασμό της άτιμης νύχτας... Σκρόφα τύχη π' όποτα θέλεις σκαλιά ανεβάξεις και σκαλιά κατεβάξεις τον άνθρωπο...!» Μαύρη κι άραχλη και σφοδριασμένη νάταν η ώρα και το διάσελο που την άπάντησε τη διαολεμένη την κόρη της μάγισσας... άγκαλά δέ διάβαζε τη σωλομονική, και δέ μίλαε με το φεγγάρι, και δέν κατέβαζε τ' άστρα, και με τ' άερικά δέν έπιανε λακρεντι τις νύχτες που λαμποκοπάγανε σαν αυγουσιάτικες μέρες, λές κ' ήντουσαν βουτημένες στην άγκαλιά του παιχνιδιάρη Ήλιου:

Στ' Αναπλιού μαύρα μου μάτια
στ' Αναπλιού το Παλαμῆδι...

Κι' όλο τ'όλεε, κι' όλο το σιγοτραγουδάε άδιάφορος για όλα τ' άλλα, λές και στη ζωή του αυτός ήταν ο μοναχός του σκοπός... αυτό, κ' η συλλοή για την ψυχή τη βαμένη που τ' άφάνισε τη ζωή, σαν και κείνη την άτιμη την κόρη της Βασιλίσσας που πεθύμησε στο γλέντι της, για γούστο και κέφι της, το κεφάλι του Βαφτιστή στο πιάτο...

Στ' Αναπλιού το Παλαμῆδι,
που βροντάει το ντουφεκίδι...

Τ'όλεε, και τα δασωμένα στήθεια του φούσκωναν και ξεφούσκωναν σα φουσερό, κ' η ζουγοφιστή Γοργώνα με την τομπουκα τη θεριακλιδική σάλευε, λές κ' ήταν έτοιμη να βουτήξει στο γιαιλό που σύχαζε, σα χανούμισσα ξαπλωμένη με ραχάτι στη βελούδινη στρώση της... κι' ακόμα να σερθῆ στα χαλίκια της άχρογιαλιάς, και να νεϊρευρητή πάνω σ' αυτά — ρουμπίνια, με-

θυστάδες, και διαμάντια — το νηό το ζηλεμένο που τον γέννησαν Νεραΐδες, και προσπάθαε στα ξωτικά να βοῆ, όλη μαζύ, του κόσμου την Αγάπη! Το δικοπο μαχαίρι με τ' άχ! και βάχ! ζερβοδύμητα στον καρπό πάνω στο δεξί του χέρι, — κανωμένο με σουβλερές βελόνες και με παροῦτι από φουσεκι μαυροβονιώτικο... όνομα και πρῶμα, που έπρεπε να γδάρης το τομάρι για ναν το βγάλης άπάνωθέ του — τι ναζώντανε κι' αυτό στ' ανασήκωμα που καναν οι φλέβες του, λές και δίψαι αίμα, λές κ' ήθελε να όργώση κάποια στήθεια, κι' ως τα φύλλα της καρδιάς να φτάση...

Ρίχνονε μαύρα μου μάτια,
Ρίχνονε οι φυλακισμένοι...

Στουπι άπ' το πιότη στο κρασοπουλειό του Μπάριμπα Στέφου τ'όλεε το μοναχό του τραγουδι, — μοιρολόι πές καλύτερα — ο σοβίτης ο Μπαλαντέκος... Άπό που κράταε το σκαρί του κ' η σκούφια του, κανένας δέν τ'ώξερε, κι' ούτε ποτές τ'ώμαθε κανένας! — Μεσολογγίτης νάτανε; Μανιάτης;... μπορεί και Κορητικός... Άμ' τότες πως δέν τον λέγανε... Μπαλαντάκης, όπως είναι και το πρέπο... Μακεδώνας, για νησότης; δέ βαρυνέσαι, όπου γῆς και τάφος! — Στη δικη δέν πολυσκοτιστηκαν να πάνε. Το πρῶμα είτανε άποδειγμένο πως έπιασε τον αγαπητικό της Νεραΐδας π' άγάπαγε και λαχτάραγε — της Μέλπως της Ήλιογέννητης — τούφραζε το λαιμό με τα χέρια του, ως που βγαίνε ποτάμι απ' τα ρουθούνια το αίμα... Τόκαν' αυτό σε μιά στιγμή, κρυφά, που οι δυό τους μες στη νύχτα και στο προδοτικό σκοτάδι γλυκόμισαν και φιληθήκαν... Και τ' άτιμα τα χείλια του, με τα σουβλερά τα δόντια του κομμάτιασε, και με τα δυνατά τα χέρια του, τα κοφτερά του νύχια, έσκαψε σαν με τσαπιά τα στήθεια του προδότη και την καρδιά την κλέφτρα και την ψεύτρα σάπιο πανί, ρετάλια, την κατάντησε... Και κεί σαν έκουρέλιασε τον κλέφτη και τον ψεύτη της άγάπης του, σηκώθηκε τρελλός, μελανιασμένος, ματωμένος, και μες το φῶς του φεγγαριού π' άχνόφεγγε, να

την Νεραΐδα του γυαλού της μάγισσας ή κόρη ή ξελοιάστρα που μιλάει με το φεγγάρι τις νύχτες που λαμποκοπάνε σαν αυγουσιάτικες μέρες, λές κ' είναι βουτημένες στην άγκαλιά του Παιχνιδιάρη Ήλιου — μα ή δόλια ή καρδιά του δέ βάσταξε και τ' άτιμα τα χέρια παραλύσανε μπρός στο χαλασμό της άτιμης της νύχτας... Την άλλη μέρα στα σίδερα, στη φυλακή, κ' ύστερα σοβίτης στο Παλαμῆδι, που κλαίν οι Μάνες τα παιδια και τα παιδια τις Μάνες... Είκοσι στρογγυλά χρόνια, και βγήκε στο μεταξύ από χάρη σε χάρη κι' άπ' αναστολή σ' αναστολή...

Ρίχνονε οι φυλακισμένοι,
κ' οι κατάδικοι οι καῦμένοι!

Τ'όπε, και σούφωσε για καλά... τρεκλίζοντας βγήκε όξω... Ήταν ακόμα τ' αποιοματάκι, και μόνο πέρα στις βουνοκορφές βαφτίζονταν ο Ήλιος στο ματωμένο κόκκινο χρώμα της Δύσης του... Πέρασ' απ' το ρημαδιακό της κι' άπ' το παρεῦθρι της... άχ! τη σκρόφα!... καθόντανε άναμεσα στις ματζουράνες της και στους βασιλικούς της... ΐδια λές σαν δῶ κ' είκοσι χρόνια... την είδε και ξανάναψε... φούσκωσαν τα στήθεια του σα φουσερό, κ' οι φλέβες του γαλάζωσαν τρομαχτικά, και το μαχαίρι το ζουγοφιστό το δικοπο με τ' άχ! και βάχ! ζερβοδύμητα για μιά στιγμή μες του πιότη τη ζάλη του φανίστηκε πως είτανε κι' αληθινό, κ' ήθελε με κείνο να όργώση κάποια στήθεια κι' ως τα φύλλα της καρδιάς της Μάγισσας να φτάση... μα ή δόλια του ή καρδιά δέ βάσταξε, και τ' άτιμα τα χέρια πάλε παραλύσανε μπρός στις ματιές της ψεύτρας και της κλέφτρας, κι' ως το πρωί — σ' αιώνας έμετρήθηκε η νύχτα — έκλαιε πῶ στο χῶμα τρελλαμένο σα μωρό παιδί.

Σεπτέμβριος 1929 ΤΑΚΗΣ ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΣ

ΔΕΝ ΒΡΗΚΑ

Θείο χινόπωρο Αττικό
γεμάτο φῶς και γλύκα
τις όμορφές σου σε άλλης γῆς
την άνοιξη δέν βροῆκα
κι' η θλίψη μου έτσι γίνεται
με σένε η μυστική μου
γλυκιά, καθώς δέν είναι άλλοῦ
καμιά, καμιά χαρά μου...

ΜΑΡΙΑ ΖΕΜΠΤΑ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΤΗΣ ΦΙΝΤΖΙΑΝΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ὁ ἀρχιπέλαγος τῶν νήσων Φίντζι βρίσκεται μεταξύ τῶν Νέων Ἐβρίδων καὶ τῶν νήσων Τόγγα, στὴν Πολυνησία. Οἱ ἰθαγενεῖς τῶν ἔχουν περισσότερο ἀπὸ πενήντα χρόνια πρὸ προσχώρησαν στὸν Χριστιανισμό, ἀλλὰ, ὅπως συνέβη καὶ στίς περισσότερες ὀπισθοδρομημένες χώρες, πρὸ προσηλυτισθῆκαν ἀπὸ τοὺς ἱεραποστόλους, ἢ προσχώρησιν τους εἶναι μόνο ἐπιφανειακῆ· οἱ παλιῆς δοξασίας διτηρήθηκαν, τὰ παλιὰ ἔθιμα παραμένουν, ἢ λατρεία τῶν προγόνων ἐξακολουθεῖ νὰ βρίσκεται σὲ πλήρη ἀκμῆ, κί ἢ παλιὰ μυθολογία δὲ λησμονήθηκε ἀκόμα.

Μὲ τὴν διαρκὴ καὶ ἀλματική πρόοδο πρὸ κάνει ὁ πολιτισμὸς στὴν Πολυνησία, τὰ νησιά αὐτὰ μὲ τὴν πλουσία τροπικὴ βλάστηση, μὲ τοὺς ἀλλοκότους ξοανόμορφους θεοὺς, πρὸ σοῦ ἐμπνέουν συγχρόνως τὸ φόβο καὶ τὸ θαυμασμό, δὲν θ' ἀργήσουν νὰ ὑποκύψουν στὴν ψυχολογία τοῦ αὐτοκινήτου καὶ τοῦ τριφασικοῦ καὶ νὰ χαθοῦν ἔτσι οἱ ἀπλοϊκές, μὰ συγκινητικὲς παραδόσεις ἐνὸς λαοῦ, πρὸ πέρα ἀπὸ κάθε κέντρο πολιτισμοῦ, παλαίοντας μὲ ἀντιξοὺς γεωγραφικὰς συνθήκας, μπόρεσε νὰ ἀναπτυχθῆ καὶ νὰ φθάσῃ στὴν ὄχι λίγο προηγμένη κατάσταση στὴν ὁποία τὸν ἤσαν οἱ πρῶτοι Εὐρωπαῖοι ἐξερευνηταί.

Καὶ πράγματι ὑπάρχουν παραδόσεις, ὅπως ἐκείνες πρὸ ἀφοροῦν τὸ θάνατο καὶ τίς περιπέτειες τῆς ψυχῆς μετὰ τὸ θάνατο πρὸ δείχνουν, ἂν τίς ἐξετάσῃ κανεὶς βαθύτερα πρὸς ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῶν ἀγρίων δὲν λείπει κάποιο λεπτὸ αἰσθημα, πρὸ κρύβεται εἶναι ἀλήθεια ἀπ' τὸ αἰσθημα τοῦ φόβου πρὸ ἐμπνέει ἢ παντοδυναμία τῆς φύσεως στὸν ἀπολίτιστον ἄνθρωπο.

Οἱ ψυχῆς τῶν κατοίκων τῶν νήσων Φίντζι, γιὰ νὰ περάσουν στὸν ἄγνωστο κόσμον τῶν πνευμάτων πρὸ ἀπλώνεται πρὸς δυσμὰς τοῦ νησιοῦ, πρὸ πρὸ ν' ἀνεβῶν στὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους Νακαουδάντρα, ἀπ' ὅπου θὰ πηδῆξουν στὸν Ὠκεανό. Στὴν κορυφὴ αὐτῆ ὁδηγεῖ ἕνα μόνο μονοπάτι, τὸ *Sála ni Iáilo*, τὸ μονοπάτι τῶν σκιῶν.

Ἄλλοτε, τὰ πνεύματα τῶν νεκρῶν δὲν φεύγαν, μὰ ἔμεναν κοντὰ στοὺς ζωντανούς, ἐσφύριζαν μέσα στὰ σπίτια,

ἔκαναν τίς ρίζες νὰ σαπίζουν μέσα στὸ χῶμα ἢ ἐγέμιζαν τίς κατασρόλες μὲ φείδια ζωντανά. Οἱ ζωντανοὶ ἔκαμαν συμβούλιο κί ἤσαν πρὸς ἢ αἰτία ἦσαν ἢ κατάστασι τοῦ δρόμου, πρὸ ὠδηγοῦσε στὸ Νακαουδάντρα. Οἱ σκιῆς δὲν μποροῦσαν πιά νὰ βροῦν τὸ δρόμον καὶ ξαναγύριζαν. Τότε ἔλες οἱ φυλῆς τοῦ νησιοῦ συνεφώνησαν νὰ διορθώσουν τὸ δρόμον ἀπὸ τότε οἱ νεκροὶ δὲν βασανίζον τοὺς ζωντανούς.

Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος πεθαίνει, τὸ σῶμα του πλένεται καὶ τοποθετεῖται στὸ φέρετρο· πάνω στὸ στήθος του ἔκουν ἕνα δόντι φαλαίνης, γιὰ νὰ τὸ ρίξῃ στὸ δένδρον πάνταγγ. Κί ἐνὸς οἱ συγγενεῖς κλαῖν, ἢ ψυχὴ ἀφίει τὸ σῶμα, γιὰ νὰ καθήσῃ στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ τῶν σκιῶν τοῦ *Baiviniáilo*, σ' ἕνα μέρος πρὸ λέγεται *Lelele*. Ἐκεῖ ἔρχεται ὁ *Támpa*, ἕνας βαρκάρης (κάτι ἀνάλογο μὲ τὸν ἀρχαῖον Χάρωντα) καὶ τὸν περνάει στὴν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ ποταμοῦ.

Τότε ἢ σκιά ἀνεβαίνει τὸ βουνὸ *Natagani*, ὅπου φυτρώνει τὸ δένδρον πάνταγγ. Τοῦ ρίχνει τὸ δόντι τῆς φαλαίνης, κί ἂν τὸ πετύχῃ, κάθεται νὰ περιμένῃ τὴ γυναῖκα του γιὰ τὴ ξέρει πρὸς πίνγηκε γιὰ νὰ θυσιασθῆ στὸ πνεῦμα του. Ἄν ὁμως δὲν τὸ πετύχῃ ἀπομακρύνεται κλαίγοντας, γιὰ τὴ ξέρει πρὸς ἢ γυναῖκα του δὲν τοῦ ἔμεινε πιστὴ ὅσο ζοῦσε καὶ δὲν ἠθέλησε αὐτὸν ἀκολουθήσῃ στὸν ἄλλον κόσμον.

Ἐπιπλέον ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες ἢ σκιά βρῖσκει μιά βρύση. Ἐκεῖ στέκεται καὶ πίνει. Κί ἂν πιεῖ ἀπ' τὸ νερὸ αὐτό, παύει τὰ κλάμματα, καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ παύουν τὰ κλάμματα τῶν φίλων τῆς πρὸ μείνανε στὸ σπίτι, γιὰ τὴ ἐλησμονήσαν τὴ λύπη τους καὶ παρηγορήθηκαν. Γι' αὐτὸ ἢ βρύση αὐτὴ λέγεται *Baivinióula* δηλαδὴ: νερὸ τῆς παρηγοριᾶς.

Ἄφοῦ πιεῖ ἢ σκιά βλέπει μπροστὰ τῆς τίς στέγες τῶν παλατιῶν τοῦ *Nakauvántra* νὰ γυαλίζουν. Ἄπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἔχει ἕνα σωρὸ περιπέτειες. Τὴν χτυπᾷ μὲ τὸ τσεκούρι τοῦ ὁ *Tatábu*, ὁ *Matontourouka* τὴν κεντᾷ μὲ τὸ μυτερὸ καλάμι τοῦ· πρὸ πρὸ νὰ πιᾶσει τὴν «πέτρα πρὸ χαράζεται» γιὰ νὰ φανῆ ἂν ἔχει μακρὰ νύχια, γιὰ τὴ ἂν ἀφίση γραμμῆς στὴν πέτρα, αὐτὸ σημαίνει πρὸς τὸ πνεῦμα δὲν ἐδοῦλε ὅσο ζοῦσε κί ἄφισε τὰ νύχια του νὰ μακρύνουν.

Ἐπειτα συναντᾷ τὸν *Taléγια* πρὸ τὸν ρωτᾷ ἀπὸ τί πέθανε, ἀπὸ ρέπαλον, ἀπὸ σχοινί, ἀπὸ νερὸ, ἀπὸ ἀρρώστεια ἢ ἀπὸ γεράματα. Ἄν τοῦ πῆ πρὸς πέθανε ἀπὸ βίαιον θάνατον, ὁ *Taléγια* τὸν ἀφίει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ταξίδι του. Ἄν πάλι πῆ πρὸς πέθανε ἀπὸ φυσικὸ θάνατον, τὸν διατάσσει νὰ γυρίσῃ πίσω στὸ σῶμα του. Ὅλα ὁμως τὰ πνεύματα δὲν ἀκοῦν τὸν *Taléγια*, τόσο πολὺ ἐπιθυμοῦν νὰ φθάσουν στὸ *Nakauvántra*. Μὲ τὸ μῦθον αὐτὸ θέλουν οἱ κάτοικοι τῶν νήσων νὰ ἐξηγήσουν τὰ περιστατικὰ νεκροφανείας, πρὸ παρατηροῦνται κάποτε.

Τὸ πνεῦμα ἐξακολουθεῖ τὸ δρόμον του μὲ καινούργιες καὶ διαρκῶς περιεργότερες περιπέτειες. Μιά ἀπ' τίς συγκινητικώτερες εἶναι ὅταν φθάνει στὸ δένδρον *Nai'ilili*, τὸν «τόπον τῶν κρεμασμένων». Στὰ κλαριά τοῦ δένδρου κρέμονται, ὅπως οἱ νυκτερίδες στίς καπνοδόχες, οἱ ψυχῆς τῶν παιδιῶν. Γιὰ τὴ τὰ παιδιά δὲν μποροῦν νὰ ἐξακολουθήσουν μόνον τὸ δύσκολον μετὰ θάνατον ταξίδι. Κί ἂν φθάσουν στὸν τόπον τῶν κρεμασμένων σταματοῦν κουρασμένα, κρεμῶνται ἀπὸ τὸ δένδρον *Nai'ilili* καὶ περιμένουν νὰ ἔρθῃ ἢ μητέρα τους νὰ τὰ βοηθήσῃ. Κί ὅταν μιά ψυχὴ περᾷ ἀπὸ μπροστὰ, τὰ παιδιά τῆς φωνάζουν: «Τί κάνει ὁ πατέρας μου κί ἢ μητέρα μου;» Ἄν ἢ σκιά ἀπαντήσῃ: «Ὁ καπνὸς τοῦ τζακιῦ τῆς μητέρας σου ἀνεβαίνει ὀλόγρια!», ἢ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ κλαίγεται, γιὰ τὴ βλέπει πρὸς ἢ μητέρα του εἶναι νεὰ καὶ πρὸς ἔχει ἀκόμα πολλὰ χρόνια μπροστὰ του νὰ περιμένῃ ὁμως πρὸ νὰ ἔρθῃ ἢ μητέρα του. Ἄν ὁμως ἢ σκιά τοῦ ἀπαντήσῃ: «Τὰ μαλλιά τους ἄσπρισαν κί ὁ καπνὸς τοῦ τζακιῦ τους σέρνεται στὸ χῶμα!», τότε τὸ παιδὶ γελάει χαρούμενον καὶ φωνάζει: «Τί ὠραία! Σὲ λίγο θὰ εἶναι ἐδῶ ἢ μητέρα μου!» Ἄχ! θέλω νὰ βιασθῆ, κούρασθηκα νὰ τὴν περιμένω!»

Καθὼς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ὑπάρχουν σημεῖα τῆς φιντζιανῆς μυθολογίας πρὸ δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τὴ μυθολογία τῶν ἀρχαίων Ἰνδοευρωπαϊκῶν λαῶν, ὑπάρχουν μάλιστα καὶ ἄλλα πρὸ συναντῶνται καὶ στίς σύγχρονες μονοθεϊστικὲς θρησκείες. Ἡ βάρκα πρὸ περᾷ τὸν πεθαμμένο στὴν ἄλλη ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, ἢ πέτρα πρὸ πιάνει στὰ χέρια τῆς ἢ ψυχῆ γιὰ νὰ φανῆ ἂν ἔχει μακρὰ νύχια, καὶ πρὸ εἶναι ὁ ἕνα εἶδος μετὰ θάνατον κρίσεως εἶναι πράγματα πρὸ παρατηροῦνται στίς δοξασίας πολλῶν συγχρόνων καὶ παλαιῶν πολιτισμένων λαῶν.

CAMILLE MAUCLAIR

ΣΑΝ ΑΝΟΙΓΟΥΝ ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ταν ἐκεῖνη συγκάτανεψε νὰ τὸν παντρευθῆ, πρὸς βλεψε καλὰ πρὸς θὰ πλήρωσε ἀκριβὰ τὴν μεγάλη χαρὰ πρὸ τοῦ ἔδινε ὁ ἔρωσ του: μὲ πίκρες, μὲ ἀλλεπάλληλες συνταραχτικὲς συγκινήσεις: γιὰ τὴ γυναῖκα αὐτὴ εἶχε μπει μέσα στὴ

ζωὴ του ὁ ἕνα κάποια τρικνυμία, γεμότη πάθος ἐνφ ἢ ψυχὴ ἢ δικὴ του ἔμοιαζε ὁ ἕνα τὸ σκοτεινὸ, τὸ χρυσαμένο, τὸ ἀστροποβόλον αὐτὸ σύννεφο ἀντανάκλουσε στὰ νεκρωμένα νερά. Εἶχε αἰσθανθεῖ κάθε πόνο, κάθε ἀπόλαυσι, χωρὶς ποτέ του νὰ πάψῃ ἐλπίζοντας πρὸς μιά μέρα ἢ γυναῖκα αὐτὴ θὰ γινόταν δικὴ του. Τὴν γινώριζε ἀπὸ καιρὸ: εἶχε παρακολουθήσει τὴ ζωὴ τῆς· δὲν ἄγνοοῦσε οὔτε τὸν πόθον τῆς τῶν μεγάλων περιπετειῶν οὔτε τὰ ἀχόρταγα καπρίσια τῆς, οὔτε τὴν ὑπερηφάνειά τῆς τὴν τόσο σκληρὴ σὲ κάθε χωρισμὸ τῆς. Μὰ τὴν ἀγαποῦσε καὶ τὴν παντρεύτηκε.

Δὲν ἀμφέβαλλε πρὸς αὐτὴ εἶχε ἀποδεχθεῖ τὴν πρότασιν του ἀπὸ περιέργεια γιὰ νὰ τὸν κἀν ἢ ὑποφέρῃ μ' ἕνα καινούργιον τρόπο.

Ὅ,τι ὁ *Μαρσιάλ* θαύμαζε στὴν *Εἰρήνη* ἦταν, στὴ δύση μιάς ἀνείπωτης ὁμορφιάς, ὅλη ἢ συνταραχτικὴ δύναμι τῶν πρὸ λεπτοῦ καὶ τοῦ πρὸ γοητευτικοῦ πάθους· νὰ περιοριζὸν τὸν χείμαρρον αὐτόν, νὰ τὸν κρατήσῃ κοντὰ του, νὰ δαμάσῃ τὴν ἀχαλίνωτη αὐτὴ φαντασία μὲ κάθε τρυφερότητα, κάθε διαίσθησι, αὐτὸ θὰ ἦταν τὸ ἔργο του, ὁ θρίαμβός του. Ἡ *Εἰρήνη* τὸν εἶχε μαντέψει· θ' ἀντίστατο στὴν κατάκτησιν του, θὰ ἐπαναστατοῦσε, θὰ γινόταν ἀπιστῆ, ὑπερήφανη, κακιά: μὰ, στὸ τέλος—καθὼς ὁ ψαράς, μὲ ὑπομονητικὴ προσπάθεια, τραβᾷ τὸ βαρὺ δίχτυ, ὅπου χρυσίζει πηδώντας ἀπὸ ἀγωνία τὸ θῦμα του—ἔτσι κί ὁ ἄνδρας θ' ἀγαλλίαζε, θὰ κατακοῦσε τὴ γυναῖκα αὐτὴ, γιὰ τὴ θὰ ἦταν ὁ πρὸ δυνατός, γιὰ ἦταν γεννημένος γιὰ τὸν μοναδικὸ ἔρωτα.

Κί ὁμως μόλις τὴν γινώριζε. Δὲν ὑποπτευόταν πρὸς ὁ ὑπέροχος αὐτὸς ναὸς ἔκρυβε κάτω ἀπὸ τὴν πρόσοψιν του ἐρεβία καὶ σκότη. Ἄπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ἢ *Εἰρήνη* ἦταν κατεστρα-

μένη· ἐπιζοῦσε χάρις στὴν ὁμορφία τοῦ σώματός τῆς καὶ γεμάτη ἀνία δὲν ἀποζητοῦσε παρὰ τὴ γαλήνη. Δέχτηκε νὰ παντρευθῆ τὸν *Μαρσιάλ* γιὰ τὴ ἦταν βεβαία, πρὸς κοντὰ του, θὰ τέλειωνε ἡρεμα, ὁ ἕνα κοιμισμένη, μιά ὑπαρξὴ φρενιασμένη· τῆς ἀπέμενε ἀρεκτὸ θέλητρο γιὰ νὰ κἀν εὐτυχισμένο ἕνα μονάχα ἄντρα.

Γρήγορα ὁμως τὸν ἀπεγοῖτευσε, μ' ὅλον πρὸ τὸν ἔθελε μὲ τὴ γλυκύτητά τῆς, τὴν ἡρεμία τῆς, τὴν σταθερότητα καὶ τὴν ἀπλότητα τῶν τρόπων τῆς. Κάθε μέρα αὐτὸς ἀπελάμβανε τὸν χαρὰ τῆς τῆς, ἐλπίζοντας πρὸς τὴν ἐπομένη ἢ θύελλα θὰ ξεποῦσε.

«Ἄν φέρεται ἔτσι,—σκεπτόταν ὁ *Μαρσιάλ*—τὸ κάνει γιὰ νὰ μοῦ ἐπιτεθῆ ἀργότερα· ὅταν θὰ πεισθῆ πρὸς τὴν φαντάζομαι πειθῆναι, θὰ προσπαθήσῃ τότε νὰ μοῦ δημιουργήσῃ κάποιον πόνον πρὸ δὲν τὸν περιμένω».

Κ' ἐκεῖνη σκεπτόταν:

«Δὲν μὲ ἤλιπε γιὰ τέτοια· φαντάζεται πρὸς ἢ πιστὴ του ἀφοσίωσι μὲ συγκινεῖ καὶ μ' ἀφοπλίζει. Δὲν ὑποπτεύεται ὅτι αἰσθάνομαι κούρασι ἀπὸ φαντασί».

Ἐτσι ὁ καιρὸς πέρασε, κί ὁ *Μαρσιάλ*, εὐτυχισμένος, ἠσύχασε σιγά-σιγά. Μὰ ἢ ἔκπληξι τῆς ἦταν μεγάλη. Λοιπὸν αὐτὴ ἦταν ἢ *Εἰρήνη* τοῦ πάθους καὶ τῶν δακρῶν;

Ἀδιάκοπα, μοιλονότι αἰσθανόταν τὸν κίνδυνον παρόμοιας τρέλλας, προσπάθησε νὰ ξαναζωντανέψῃ στὸ ἡρεμον καὶ γλυκὸ πρόσωπον τῆς γυναῖκας του, τὴ φλογερὴ καὶ ἀεικίνητη μάσκα τῆς *Εἰρήνης* πρὸς γινώρισε, μιάς *Εἰρήνης* σκληρῆς, ἐκδικητικῆς, ἐρωτευμένης. Εἶχε δεῖ ἕξ αἰτίας τῆς πολλοὺς ἄντρος νὰ κλαῖνε. Ἡ γυναῖκα αὐτὴ δὲν τὸν θεωροῦσε ἀντάξιον τῆς σκληρότητας τῆς; Ἐννοιοῦσε τὸ ἀνώφελον μιάς πάλης χωρὶς νίκη· κούρασθηκε ν' ἀπολαμβάνῃ μιάν εὐτυχία χωρὶς προσπάθεια, καὶ μιά μέρα, μὴν ἀντέχοντας πιά, ρώτησε τὴν *Εἰρήνη* γιὰ τὴν περασμένη ζωὴ τῆς· προσπάθησε, ὑπενθυμίζοντάς τῆς παλιῆς ἀναμνήσεις νὰ ξαναζωντανέψῃ στὰ μάτια τῆς τὴν παλιὰ φλογερὴ κί ἄγρια φλόγα τους. Τὸν κοίταξε ἐκεῖνη μὲ κατάπληξι καὶ τοῦ εἶπε:

— Βλέπω πρὸς δὲ μὲ γινώριζεις κί

ὅτι μὲ ρωτᾷς γιὰ τὴ φοβᾷσαι. Πρὸ πρὸ σου ἐξηγήσω τὴν ψυχικὴ μου κατάσταση· καὶ τότε θὰ καταλάβῃς πρὸς μὲ πρὸ τῶρα, ἔπειτα ἀπὸ τὴ ζωὴ πρὸ πέρασα, νᾶμαι ἢ γυναῖκα μιάς μονάχα ἀγάπης, καθὼς σύ, πρὸ γεννήθηκες καὶ εἶσαι ὁ ἄνδρας ἐνὸς μονάχα ἔρωτα.

Σὰν τέλειωσε τὴν ἐξομολόγησιν τῆς—ἐξομολόγησι ἀπογοητευμένης—ἐκεῖνος ἀντελήφθη καλὰ πρὸς δὲν μποροῦσε τίποτα νὰ φοβηθῆ ἀπ' αὐτὴ κί ὅτι ἢ εὐτυχία βρισκόταν στὰ ἐνωμένα τους χέρια. Ἦταν βέβαιος. Αὐτὸ ὑπῆρξε ἢ θεία στιγμὴ τῆς ἐνώσεώς τους. Μὰ εὐθὺς διαισθάνθηκε πόσον ἄδικο μεγάλο εἶχε ἢ γυναῖκα αὐτὴ, πρὸ δίδοντας τὸ μυτικόν τῆς, μὲ πᾶσα εὐλακρία. Διέκρινε ὅτι εἶχε χάσει μὲ μῆκος τὸν φωτοστέφανον τοῦ τραγικοῦ τῆς πάθους. Πρὸ τὴν παντρευτῆ, τὴν φανταζόταν ὁ ἕνα κάποια ἀπρόσιτη, ἄγρια πρὸς πρὸς τῶρα δὲν ἦταν πιά παρὰ μιά ἐκθροισμένη ἐξοριστη, πρὸ εἶχε βέβαια ἀκόμα κάποιον ἐπιβάλλον, μὰ πρὸ ἦταν προωρισμένη νὰ καταστήσῃ μιά ἀστὴ ὁ ἕνα τῶσες ἄλλες.

Ἡ *Εἰρήνη* γρήγορα κατάλαβε τὴν ψυχικὴν του ἀγωνία. Τὸ βράδν τῆς ἡμέρας πρὸ αὐτὸς εἶχε δώσει τὸ πρῶτον τοῦ ἄντρας σὲ μιά μαιτρέσσα, βρῆκε τὸ σπίτι του ἄδειον κί ἐδιάβασε αὐτὸ τὸ γράμμα:

«... Φεύγω γιὰ τὸ ἄγαπῶ πολὺ. *Μαρσιάλ*· καὶ ἔξω τί θέλεις νὰ κἀνεις, καὶ δὲν ἔχω πιά τὴ δύναμι νὰ ὑποστῶ τῶρα ὅ,τι ἕξ αἰτίας μου ἄλλοι ὑπέστησαν. Στὴν ἐπαφὴ μου, πῆρες τὴ φλόγα μου· πρὸ πρὸ καὶ σὺ τῶρα νὰ καῖς ἀπὸ ἡδονὴ καὶ νὰ φθάσῃς ἐκεῖ ὅπου εἶχα φθάσει. Θὰ ἢ μουνα γιὰ σένα ἕνα βάρος· μὴν αἰσθανθῆς κανένα οἶκτον, ἐσύ, πρὸ κληρονόμησες τὴν ἐκινδύνου ψυχικὴ μου κατάσταση· φύγε, πῆγαινε. Ἡ ὥρα ν' ἀνοίξῃς τὰ φτερά σου ἔφθασε γιὰ σένα, ἢ ὥρα πρὸ ὁ λαμπρὸς ἥλιος θὰ φωτίσῃ τὴ σκοτεινὴ ζωὴ σου, ὅπου ἢ ἀπογοητευσὴ μου θὰ σ' ἐμαράζωνε, ἢ ὥρα ὅπου τὰ φωγοερά φτερά τοῦ πόθου ἀνοίγουν, πετοῦνε, διστάζουν στὸ πέταγμα τους, καὶ πρὸ ἔπειτα, σὲ λίγο χαμηλώνουν, σπάζουνε μέσα στὰ σκότη... Τότε θὰ ξαναγυρίσω, *Μαρσιάλ*, τότε θὰμαι κοντὰ σου, συμπονετικῆ, γεμάτη δάκρυα, πιστῆ. Γιὰ τὴ ἂν παρῆμενα τῶρα, θὰ μὲ μισοῦσες. Λοιπὸν, βλέπεις, τὸ νοιώθεις, καλύτερα ἴσαμε τότε νὰ φύγω, ἴσαμε τότε πρὸ ἐσὺ θὰ ὑποφέρῃς, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου...».

Μετάφρασι *ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑ*

ΕΞΟΡΙΣΤΗ

της Μ. DELLY

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

άντα ή ίδια φρόνηση, Μυρτώ... Μα μή φοβάστε, οι Gisza σε λίγον καιρό θα έχουν για τη νέα τους εξαδέλφη μονάχα φίλες και χαμόγελα.

— Ω! άμφιβάλλω πολύ! — Κι' εγώ είμαι βέβαιος γι' αυτό! Είπε μ' ένα ύφος άποστοματικό.

Και προχώρησε να χαιρετίση τη Φρουλαίν Ρόζα, που παρουσιάζονταν φανερά κατάπληκτη άπ' αυτή την ανέλπιστη άφιξη. Έπειτα μπήκε μαζί με την παιδαγωγό και την Μυρτώ στο σαλόνι κι' είπε, ρίχνοντας γύρω του ένα βλέμμα ευχαριστημένο:

— Ξέρετε κι' οι δυο να κάνετε φιλόξενη και θελκτική αυτή τη μεγάλη παλιά κατοικία την τόσο μεγαλοπρεπή... Θέλετε να πάμε στη λειτουργία του μεσο-νυχτιού, Μυρτώ;

— Ναι, ή Φρουλαίν κι' εγώ σκοπεύαμε να παρευρεθούμε στο μικρό γειτονικό παρεκκλήσι.

— Θα μουν ευτυχισμένος να σάς συνοδεύω, μου τό επιτρέπετε;

— Βέβαια! Είπε εκείνη, ενῶ μιá χαρά ξαφνική γέμιζε την ψυχή της.

Άπο χρόνια ο πρίγκηψ Μίλτσα δέν είχε πάει στη θεία λειτουργία. Μήπως τά φεινά Χριστούγεννα θ' άποτελούσαν την άφρηρία μιás έσωτερικής μεταβολής;

— Τότε θ' άγρυπνήσω μαζί σας' είπε τραβώντας πρὸς τό μέροςζου μιá πολυθρόνα. Μα βίνατε λοιπόν, Φρουλαίν; προσέθεσε, βλέποντας ότι ή παιδαγωγός έπαιρνε τό βιβλίο της και έκινείτο να άπομακρυνθῆ. Έξακολουθήστε την άνάγνωσή σας... Κι' ή Μυρτώ δέν άπηχολείτο με κάποια φιλανθρωπική εργασία, άν δέν άπατώμαι;

— Ω! πολύ λίγο δυστυχώς! Δέ μπορώ να τά κάμω όμως όλα, ή Θύλδα είναι πολύ νέα άκόμα κι' άλλωστε πολύ άπασχολημένη. Η Φρουλαίν Ρόζα με βοηθάει κάποτε, όταν έχει διαθέσιμο καιρό... Συνεννοούμεθα πολύ καλά, προσέθεσε μ' ένα χαμόγελο πρὸς την παιδαγωγό.

— Και ποιός δέ θα συνεννοείτο μαζί σας, δεσποινίς Μυρτώ! παρατήρησε ή Βαυαρέζα με μιá ζωρότητα όχι συνηθισμένη στον ήσυχ χαρακτήρα της.

— Καλά λέτε, Φρουλαίν! Είπε ο πρίγκηψ Μίλτσα μ' ένα έλαφρό χαμόγελο. Μήν κοκινίζετε, Μυρτώ, δέν πρόκειται να ψάλλουμε τά εγκώμιά σας μπροστά σας. Δώστε μου είδήσεις άπ' τη μητέρα μου κι' άπ' τις άδερφές μου... κι' άπό τους δικούς σας, φυσικά... Δέν είναι άλήθεια, Φρουλαίν;

— Ω! είμαι πολύ καλά! διαμαρτυρή-

θηκε ή Μυρτώ. Μα όταν μένει κανείς στην πόλη, χλωμαίει λιγάκι.

— Σωστά... άλλα φοβάμαι πὸς εργάζεστε πολύ. Πέτε μου τί κάνετε, μιλήστε μου για τις άσχολιές σας...

Ένα βαθύ ενδιαφέρον διαβαζόταν στο βλέμμα του, στον τόνο της φωνής του, που γινόταν τρυφερό όταν άπευθυνόταν στην εξαδέλφη του. Όχι, οι δικές του δέν ήσαν φράσεις κοινής φιλοφροσύνης. Η Μυρτώ αισθανόταν πὸς αὐτός θα έπιθυμούσε πραγματικά να μάθη ποιá ήταν ή ζωή της έδώ και δυο μήνες.

Και διεπίστωνε κι' αυτή, με μιá χαρά πολύ γλυκειά, πὸς δέν ήταν έντελώς ή ίδια. Βέβαια, τό ώραίο της χρωματισμένο πρόσωπο έφερε πάντα τά ίχνη των ήθικων δοκιμασιών που υπέφερε, τά χείλη της ξανάβρισκαν κάποτε τη συνηθισμένη πτυχή της πικρίας, μα δέ μπορούσε κανείς να της άρνηθῆ κάποια άνεση, κάτι που δέ μπορούσε ή Μυρτώ να τό εξηγήσει και πὸν έμοιαζε ίσως με τη συγκρατημένη εύθυμία ενός άιχμαλώτου που τὸν πέσαν τά δεσμά και πὸν δέ μπορεί να πιστέψει άκόμα την εύτυχία του.

Τὸν διηγόταν, πολύ άπλά, τη ζωή της στη Βιέννη, ζωή πολύ άπλή, σχεδόν άυστηρή.

Σ' αυτό τό νέο πλάσμα τό τόσο ώραίο, δέν υπήρχε οὔτε μιá λύπη για την κοσμική ζωή, που ή ήχώ της έφτανε ως αυτή.

— Άλήθεια, Μυρτώ, δέ ζηλεύετε τις άδερφές μου; ρώτησε ο πρίγκηψ Μίλτσα σκύβοντας λίγο πρὸς αὐτή σὸ για να διερευνηση τη φυσιογνωμία της.

Γύρισε άπάνω του τά μεγάλα σοβαρά μάτια της, που έλαμπαν άπό ειλκρινεία:

— Ω! όχι, σάς βεβαιώνω! Αὐτή ή ζωή μου φαίνεται πολύ άδειανή, άπόλυτα άνώφελη!

— Μα ή δική σας είναι πολύ περιορισμένη.

— Ναι, άρκετά, είπε εκείνη μ' ένα χαμόγελο. Μα την προτιμῶ χίλιες φορές άπό τη ζωή των εξαδέλφων μου.

Στήριξε τό πηγούνι του στο χέρι και μουρμούρισε:

— Είναι άλήθεια ρῆμα που οι άδερφές μου είχαν τέτοια επιπόλαια γούστα. Δέ μπορούν νάναι ευχαριστες συντροφισσες για σένα, Μυρτώ.

Η κόρη χαμήλωσε τό κεφάλι της κι' άποροφῆθηκε άπό την εργασία της. Τό πράγμα φαίνονταν καθαρά, άφου ο πρίγκηψ Μίλτσα είχε την ιδέα να ρωτήγη την εξαδέλφη του για τις σχέσεις της με τις άδερφές του.

Άλλά εκείνος περιορίστηκε να ρωτήγη:

— Δίνετε άκόμα μαθήματα στο Ρενά...

Είναι ο ίδιος πάντα;

— Α, όχι, καθόλου! Άπέναντί μου φέρνεται πολύ καλά.

— Τί λέγαμε πρὸς όλίγου; Τίποτε δέ

μπορεί ν' άντισταθῆ σε σάς! Είπε με συγκίνηση και με κάποια πονηρία. Μα δέν πλήττετε, δέν κουράζεστε μ' αυτά τά μαθήματα;

— Διόλου... κι' άλλωστε αυτά τά μαθήματα πρέπει να με βοηθήσουν άργότερα να ζήσω, όταν θα μεγαλώσω ύστερα άπό κάμποσα χρόνια... όταν θα μιιάζω λιγώτερο με παιδί, καθώς λέει ή Ειρήνη, προσέθεσε ή Μυρτώ μισοεύθυμη, μισοσοβαρή.

— Αυτό θα τό δοῦμε... άργότερα, καθώς λέτε, είπε χαμογελώντας κι' εκείνος, με μιá έκφραση συγκινητική και σκεπτική στις μαύρες κόρες των ματιών του.

Η Φρουλαίν Ρόζα, που έρριξε εκείνη τη στιγμή ένα βλέμμα στο ρολόι, άνήγγειλε πὸς ήταν καιρός να φύγουν. Η Μυρτώ κι' αυτή άνέβηκαν να βάλουν τά καπέλλα τους και φόρεσαν μακρούα χοντρά πανωφόρια. Κατεβαίνοντας βρήκαν μέσα στην ιματιοθήκη φωτισμένο άπό χαρά αὐτή τη φορά, τον πρίγκηπα Μίλτσα, που ήταν κι' αὐτός έντελώς έτοιμος.

Τὸ παρεκκλήσι εκεί δίπλα άποτελοῦσε μέρος ενός μοναστηριού που είχε ιδρυθῆ άπό κάποιον πρόγονο του πρίγκηπος Arpad. Γι' αυτό τό λόγο οι πρίγκηποι Μίλτσα είχαν άνεκαθεν τό ιδιαίτερο στασιδί τους κοντά στῶν ιερέων. Μα, άπό κάμποσα χρόνια, τό στασιδί αὐτό έμενε άδειανό...

Και να πὸν αὐτό τό βράδυ οι εύσεβείς πιστές του μικρού παρεκκλησιού έβλεπαν να ύψώνεται, σ' αὐτή τη θέση την πάντα κενή, μιá ψηλή και σβέλτα σιλουέττα. Μές στη ζωρή λάμψη που έρριχναν οι λαμπάδες του θυσιαστηρίου, φανερωνόταν ένα ώραίο άγέρωχο κεφάλι, ένα χλωμό και σοβαρό προφίλ.

Η Μυρτώ, γονατισμένη στις θέσεις τις προορισμένες για την κόμησσα και τά παιδιά της, είχε βυθισθῆ σε μιá φλογερή προσευχή, σε μιá θερμή ευχαριστία. Αὐτό δέν ήταν τό πρώτο βήμα για κείνη την ψυχή που είχε πληγωθῆ και άναστατωθῆ;... Τί ευχαρίστηση να τὸν βλέπει εκεί σε στάση σοβαρή και στοχαστική! "Όλες οι άλλοτινές άναμνήσεις, οι εύλαβικές άναμνήσεις της παιδικής και νεαρῆς ήλικίας του, θα τὸν είχαν πλημμυρίσει και κάτω άπ' την εύλογμένη της επίδραση, ο χτεσινός άδιάφορος ξανάβρισκε ίσως τις γλυκειές προσευχές της άλλοτε.

Όταν οι πιστές έπλησίασαν πρὸς την Άγία Τράπεζα, ο πρίγκηψ Arpad γύρισε πρὸς τά κεί τό κεφάλι του. Μιά βαθειά συγκίνηση; πὸν δύσκολα κρυβόταν, διαβαζόταν στη φυσιογνωμία του. Τὸ βλέμμα του προσηλωθῆκε για μερικά δευτερόλεπτα στη Μυρτώ. Με τά μάτια σηκωμένα πρὸς τὸν άγιο άρτο που της έπαρουσίαζε ο παπάς, φαινόταν μεταμορφωμένος με την ένέργεια μιás άγγελικής έξάρσεως.

Η συγκίνηση έδωσε έναν τόνο στα μάτια του πρίγκηπου όπου φανερωνόταν μιá βαθειά θλίψη, ένας πόνος άπέραντος, αλλά χωρίς πίκρα μαζί με μιá θρησκευτική χαρά κι' έλπίδα... Είδη να άπομακρύνεται μες στο πλήθος ή κομηψή σιλουέττα της Μυρτῶς που γύριζε στη θέση της και τά χείλη του ψιθύριζαν:

— Δεηθῆτε για μένα, Μυρτώ, εσείς που έχετε την εύτυχία να ζῆτε κοντά στο θεό σας!

(Ακολουθεῖ)

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

[Κρίνουμε κάθε έργο που μᾶς στέλνεται σε δυο αντίτυπα].

Μαρίας Πολυδούρη, Οι τριλλίες που σβύ- νουν, ποιήματα. — Η Πολυδούρη, πριν δημοσίευση αὐτῆ τῆ συλλογῆς της, δέν ήταν καθόλου γνωστή ως ποιήτρια, αλλά κι' ύστερα άπ' τό ξαφνικό φανέρωμά της δέν τῆς έδόθηκε ίσως ή προσοχή που τῆς άξίζει. Ώστόσο τά ποιήματά της είναι άπό τά λίγα αξιοπρόσεχτα της τελευταίας περιόδου και άπό τά ελάχιστα αξιόλογα που γράφαν οι φιλολογοῦσες έλληνίδες. Η ποιήτρια έχει τό χάρισμα να συγκεντρώνη στο έργο της πηγαίο και θερμό αίσθημα μαζί με άφογη τις περισσότερες φορές έκτέλεση που οι κανόνες της στηρίζονται πὸν πολύ στη διαίσθηση παρά στην έμπειρία.

Ένας βαθύς έρωτικός τόνος μαζί με μιá έλαφρά άποαιόδοξη διάθεση διαπνέει αὐτό τό βιβλίο άπ' την άρχῆ ως τό τέλος. Η έμπνευσή της ξεκινά άπό τις άναμνήσεις, που ζωντανεύονται όμως άπ' τό άσπαστο αίσθημά της και προσφέρονται στις οδυσιαστικώτερες στιγμές των. Πουθενά δέ θα βρῆ κανείς σ' αὐτές τις οδυνηρές άναπολήσεις την ψυχρότητα εκείνη, που δέ διατηρεῖ πιά κανένα θέλητρο και καταντῆ για τους άλλους άδιάφορη. Παντοῦ ο άναγνώστης αισθάνεται μιá καρδιά που άγάπης με πάθος και πόνοσε πάρα πολύ. Η έρωτική χαρά έχει μέσα είναι οξείον άναπόσπαστη και, θά λέγαμε, σύγχρονη με τὸν πόνο και την άπογοήτευση.

Μές άπ' τὸς στίχους αὐτούς προβάλλει ένας υπέρτατος έρωτας καθηγιασμένος με τη θυσία και άπαλλαγμένος άπό κάθε μικρότητα. Τραγουδεῖ μιá γυναίκα που δόθηκε δλόφυχα, χωρίς μέτρο κι' ύπολογισμό, κι' είδε τη ζωή της «σαν ένα ρόδο που ζυγιάζεται πάνω στην ίδια του τη φλόγα». Φάλλει τὸν έρωτα σ' όλες τις διαδοχές του κι' ή φωνή της έχει την ειλκρινεία και την καθαρότητα της ελεγείας, είτε ξαναφέρει στο νοῦ της εύτυχημένες στιγμές, είτε θρηνεῖ την άπνοια μίτρα της. Οι στίχοι εἶς πολλά μέρη παίρνουν μιá τρυφερότητα που σοῦ δίνει όλη την έκταση της γυναικείας ευσαιθησίας:

Στό ταραγμένο μέτωπό σου άργά τά δάχτυλα θα σύρω κι' ό,τι είναι πάθος στην καρδιά σου θ' άνθιση δάκρυα και μῦθο.

Θά σοῦ καρφώσω ένα λουλούδι τ' ίδιου πάθος στην καρδιά σου, θά πλέξω τά ξερά τά φύλλα με τά κατάχλωρα μαλλιά σου.

Τὸ δέσμο πόθο μου θ' αφήσω μιá πεταλούδα ναρκωμένη κι' εἶσι στα χείλη σου θά νοιώσης κάτι σά γύρω να σοῦ μένη.

Άλλοῦ πάλι καλεῖ τὸν αγαπημένο της σε μιάν άκρη του δρόμου, κάτω άπ' τὸν ίσκιό της ελῆας, «... με τὸν φιλιῶν τη δροσερή πηγούλα να τοῦ γιομίσῃ την καρδιά λουλούδια...» Κοντά σ' αὐτόν αισθάνεται την έμπιστοσύνη που την άσφαλίζει άπό κάθε φόβο και νοιώθει τη θλίψη της «να περνά άνώποτη μες στη ζωή».

Κοντά σου δέν άρχουν άγρια οι άνέμοι. Κοντά σου είναι ή γαλήνη και τό φῶς. Στόν νοῦ μας τη χρυσόδεερην άνέμου ο ρόδινος τυλιέται στοχασμός.

Η άγάπη της δίνει ώραιες παραβολές που μᾶς θυμίζουν ρομαντικές έξάρσεις, γεμάτες άπό την ποιηση των άγνων υπάρξεων και φτερωμένες άπό τη φλόγα του πόθου. Είναι ή άγάπη που ώραίζει την ταπεινότητα της ζωῆς, που δικαιολογεῖ και τά πὸν παράτολμα κινήματά μας, που μᾶς παρουσιάζει τό θάνατο γλυκό σαν όνειρο.

... Μόνον γιατί με κράτησες στα χέρια σου μιá νύχτα και με φίλησες στο στόμα, μόνον γι' αὐτό είμαι ώραία σαν κρῖνο δά- λωχο κι' έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου άκόμα.

Μονάχα για τη διαίστην άγάπη σου μου χάρισε ή αήγη όδοα στα χέρια. Για να φωτίσω μου στιγμή τό δρόμο σου μου γέμισε τά μάτια ή νύχτα άστέρια.

Μονάχα γιατί τόσο ώραία μ' άγάπησες έζῆσα να πληθαίνω τό όνειράτιά σου, ώραῖτε πὸς βρασιλέρες κι' εἶσι γλυκά πεθαίνω.

Η Πολυδούρη μεταχειρίζεται τό στίχο με μεγάλη ευστροφία. Στα χέρια της γίνεται ένα παιγνίδι πὸν βγαίνει ήχος, πότε χαρούμενα, πότε παραπονοίρικά, αλλά πάντα άδίκστα και φυσικά. Ο πόνος κι' ή γνώση της ζωῆς μετουσιώνεται θαυμαστά κι' ως «ήχος στην καρδιά της άποστάζει». Κρατεῖ στα χέρια της μιá παλαιϊκή κιθάρα θλιβερή και στεφανωμένη με μурτιά, τονίζει τὸν ύμνο της άγάπης, της άγάπης που την έχει συγκλονίσει και της έχει γνωρίσει τά μυστικά του κόσμου. Χωρίς αὐτή δέ θάγε ίσως κανένα λόγο ή ύπαρξῆ της, στερημένη άπό τά θανάσιμα θέλητρα της ήδονῆς και της άμαρτίας.

Μονάχα στην άγάπη βρήκε τὸν προορισμό της κι' άς τῆς είνιγες ύστερα τρυπῆνι στο κεφάλι να τη βασανίξη σκληρά άποδιώχνοντας τη λήθη. Τὸ έρωτικό στοιχείο συνδυασμένο με την τραγικότητα της περιπετειῶς άποτελεῖ τό βαθύτερο περιεχόμενο όλων των ποιημάτων αὐτῆς της συλλογῆς. Κι' έχει πὸν ή έκτέλεση άμιλλάται με τη σύλληψη γίνονται τραγουδία που δέν τὸς λείπει τίποτε άπό την άληθινή καλλιτεχνική δημιουργία:

Ήρθα μιá μέρα οδηγημένη άπ' την άγάπη έμπρός στο κῆμα τό γλυκό [ίσρη σου και μ' άφησες τότε να ιδῶ τη φλογερή σου πληγή στο στήθος σου τό νεανικό.

Τότε μου μίλας με την ήσυχή φωνή σου για τη ζωή σου, άτέλειωτο καιό, κι' ως ένοιωθες βαθιά πὸς φτάνω ως την άνάβρυσή σου [ρυχή σου, Κι' ήταν χαρῆς χαρά να κλαίμε τραγου- [δόντας

στην ίδια λύρα, μάντρεμα πικρό, τη μοναξιά μας και σάμπως λησμονηόντας Με τί χαρά τό μέτωπό σου να ραντίσω με τὸν πικρὸ της θάλασσας άφρό, πέρα τά κύματα έτρεχα να προῦπαντίσω.

Άλλά και τ' άλλα συννετά της σειρᾶς αὐτῆς, μολοντι δέν έχουν την άριότητα και τό δέσμο του παραπάνω, δέν ύστεροῦν. Καθένα τους έχει κάτι να πῆ, να ζωγραφίξη μιá κατάσταση, να δώσῃ έναν τόνο λαπτό, να τονίξη κάποιο συναίσθημα, να επαναλάβῃ κάποια νότα λησμονημένη. Κι' έχει όμως πὸν άναγκαστικά πέφτει σ' όσα είπαν άλλοι πριν άπ' αὐτή, δέν παραούρεται άπ' την κοινοτυπία, αλλά αφήνει να εκδηλωθῆ ο πλούσιος ψυχικός της κόσμος που μένει άνεξάντλητος.

Στις ώρες της άπογοητεύσεως της άρέσει ν' άναπολή τά πρώτα της χρόνια και τό πατρικό της σπίτι, όπου γνώρισε τόσες χαρές. Τότε αισθάνεται μέσα της να σκιρτῆ ή ψυχή του παιδιού, ή άγνή κι' άκηλίθωτη, πὸν σ' όλα πιστεύει κι' όλα τ' αγαπάει. Άλλά δέν άργεί να νοιώσῃ τά πρώτα χτυπήματα της μοίρας, της ίδιας μοίρας που θα την κνηγούσε σ' όλη της τη ζωή και στο τέλος θα τη μετέβαλλε σε οωστό μαρτύριο.

Αγλύστη του πατέρα μου ή βουλή στα θαλασσινά του μάτια κι' έκλεισαν σά να βάρυναν πολύ μες στ' άφωνα δομάτια.

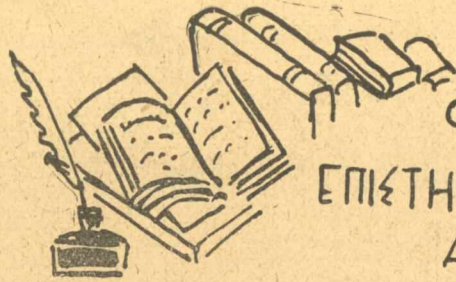
Περήφανη ή μητέρα μου κι' όρθη στα πλουμιστά σαντάλια, λές άφησε ή ψυχή της να παρθῆ στοχαστική σά πάλια.

Πάντα ο πόνος της αιώνιας μητέρας που μᾶς παρακολουθεῖ δλοῦθε σαν άγγελος φύλακας για να μᾶς προστατεύσει άπ' τό καιό κι' άπ' τη δυστυχία. Κι' ο καιώμος είναι άκόμα μεγαλύτερος εκείνων που έμείναν άπό νωρίς όρφανοί και δέ συγκρατοῦν παρά τη σευγαλέα όπτασία της σαν ούρανα και σαν εξαϊλωμένη:

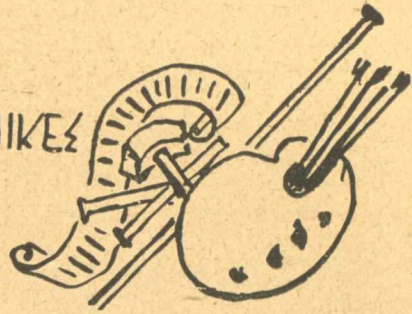
Δέ σ' ένοιωσα πριν σά σε χωριστώ, μιá ή θύμησή μου άέροια που μου μένει μόνον δελίνει έμένα έκει να έξιλιαστώ για πάντα θλιβερή μετανοημένη.

Έκείνο όμως που δίνει περισσότερη σημασία στο βιβλίο είναι ή ποικιλία των έμπνεύσεων, που ή ποιήτρια κατορθώνει να τις άποδώσῃ μ' όλο τό μέτρο της δυναμείας της. Έπειτα άπ' τό μεθύσι και τό μάγεμα έρχεται ή άπελπισία κι' ή ειρωνία που της πληγώνουν καταβάθα τη φιλιαντία. Μέσα στην ταπεινότητα της βλέπει πὸς ή νύχτα που πάει φιλάρεσκα άρωματισμένη ως τη φτωχή κάμαρά της να της ζητήσῃ ένα γέλιο δέν άποτελεῖ παρά «άκόμα μιá βρισία στα αισθηματά της», γιατί τό πετρωμένο:

(Συνέχεια εις την σελίδα 587)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ - ΚΑΜΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΓΩ ΟΛΟΝ ΤΩΝ ΚΟΣΜΩΝ

— Η ΤΙΜΗ των αυτογράφων στο Λονδίνο αυξάνει δραστικά και τελευταία έφτασε σε ύψος που δεν μπορούμε να μη τα θεωρήσουμε υπερβολικά. Καθώς γράφει η «Αγγλο-αμερικανική Έπιθεώρηση» το χειρόγραφο Loyalties του Γκόλδουερθου πωλήθηκε αντί 3.300 λιρών, δηλαδή πάνω από ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες δραχμές. Για ένα φύλλο που περιείχε δυο χειρόγραφα ποιήματα του Κήτης, μεταξύ των οποίων εδρεύοντο και το σονέτο στον «Γίγνο», εδρεύθηκε αγοραστής που έδωσε 2.800 λίρες, ένα δλόκληρο δηλαδή εκατομμύριο δραχμές για να το αποκτήσει. Το περίεργο είναι πως η αγοραία αξία ενός χειρογράφου δεν έχει καμιά σχέση με την φιλολογική του αξία, γιατί ενώ ένας τόμος αλληλογραφίας του Μπάρνερ, που περιείχε και το χειρόγραφο του ποιήματος «Fair Empress of the Poet's soul», πωλήθηκε 1900 λίρες, επτακόσιες χιλιάδες δραχμές, το χειρόγραφο του «Ave atque Vale» του Σουίτμπερν δεν κατώρθωσε να πωληθεί πάνω από 70 λίρες.

ΜΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ της Λειψίας έθεσε στους αναγνώστες της το εξής ερώτημα: «Ποιοι είναι οι λόγοι που σας κάνουν να αγοράζετε ένα βιβλίο;» Τα είκοσι εκατοστά εκείνων που απάντησαν στο ερώτημα αγοράζουν το βιβλίο επειδή οι κριτικοί το έπαινεσαν, τα δεκατέσσερα επειδή έτσι τους συμβούλευσαν οι φίλοι τους, τα δέκα επειδή είναι φανταστικοί αναγνώστες του συγγραφέως, άλλα δέκα επειδή το βιβλίο ρελαξιμάρησε πολύ, οκτώ για να περάσουν την ώρα τους στο ταξίδι, τέσσερα επειδή το είδαν σε έναν κατάλογο κι' οι υπόλοιποι χωρίς ώριμο λόγο.

ΣΤΑ ΠΕΡΙΧΩΡΑ του Μοναστηρίου, ανεκάλυφθη τελευταία μια άκρως πλούσια Ρωμαϊκή εποχή. Η βασιλική Ακαδημία του Βελιγραδίου, η Έπιστημονική Έταιρεία των Σκοπίων και το Έθνικό Μουσείο του Βελιγραδίου απεφάσισαν να βοηθήσουν με δλες τους τις δυνάμεις τους πολυαριθμούς επιστήμονες που ενδιαφέρονται για τη μελέτη των αρχαιοτήτων της Σερβικής Μακεδονίας. Φαίνεται πως στη Γιουγκοσλαβία υπάρχουν όχι λίγες αρχαιότητες, αλλά δεν ήταν δυνατόν να γίνουν σπουδαίες αρχαιολογικές έρευνες επί Τουρκοκρατίας, οπότε κατά την πολιμική περίοδο. Τώρα όμως τα επιστημονικά ιδρύματα δίνουν μεγάλη σημασία σ' αυτές. Έτσι εντός του έτους αυτού ανεκαλύφθηκαν, εκτός της άκροπόλεως που αναφέραμε πάρα πάνω και μια άλλη κοντά στον Πετρεπέ καθώς και σπουδαία εθρήματα στο Σόμπε.

Ο ΓΙΟΣΣΙΠ ΚΟΣΣΟΣ έδωσε από τους σπουδαιότερους Γιουγκοσλαβούς ποιητές, συγγραφέως πολλών θεατρικών έργων, μεταξύ άλλων της Πυρκαϊάς των Παθών και του Αηγιότου Πλοίου, μεταφράστη στα αγγλικά. Ο έκδοτικός οίκος Σ. Γ. Ντάνιελ κόμπανυ εξέδωσε μια συλλογή ποιημάτων του, τις Ασπρες φλόγες. Τα ποιήματα αυτά έγραψαν κατά τη διάρκεια του Παγκοσμίου Πολέ-

μου. Έχουν μέσα τους μια περίεργη και συναρπαστική δύναμη κι' εμπνέονται από τις θολές εκείνες περιοχές της συνειδήσεως, όπου η ψυχή του ανθρώπου συγγέεται με το άπειρο και συνταυτίζεται μ' αυτό.

Σ' ΕΝΑ ΛΟΓΟ που έβγαλε ο πάπας στην Ιταλική καθολική νεολαία είπε μεταξύ άλλων: «Θάρρη μέρα που θα χρειαστούν τίμιους κι' έμπιστους ανθρώπους και τότε θ' αποταθούν σε σας». Η φράση αυτή εξέγγειρε όλον τον Ιταλικό τύπο. «Αυτό είναι προσβολή, γράφει η Τζορνάλε ντ' Ιταλία για όλους τους Ιταλούς, φασίστες και μη, που δεν ανήκουν στις καθολικές οργανώσεις. Μπορεί να σεβόμαστε τον πάπα, αλλά δεν μπορούμε να παραδεχθούμε τα λόγια του αυτού». Και η Ιταλική έφημερίς προτείνει μεγαλύτερη επίβλεψη επί της καθολικής νεολαίας.

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ του Σατελντόν ενός γαλλικού χωριού, στο νομό Πυρ ντε Ντόμ έβγαλε την εξής διαταγή: «Η χρήση των ραδιοφώνων θα επιτρέπεται από της 1ης Απριλίου έως την 1ην Οκτωβρίου έκαστου έτους μέχρι της 10ης μ.μ. και από της 1ης Οκτωβρίου έως την 1ην Απριλίου μέχρι της 9ης μ.μ. μόνον. Ο δήμαρχος έχει το δικαίωμα να εκδώσει ειδικήν άδεια κατόπιν αίτησεως του ενδιαφερομένου. Έννοείται ότι η παροδία διάταξης άφορξ μόνον τα ραδιόφωνα εκείνα εις τα όποια χρησιμοποιούνται μεγάφωνα άτινα θα ήδύναντο να διαταράξουν την ήσυχian των πολιτών». Ο λόγος της διαταγής αυτής είναι πως ο κόσμος δεν ξέρει τί να γίνη με τη μεγάλη διάδοση που πήραν τελευταία τα μεγάφωνα. Μετά τις έννεα το θράθυ κανείς δεν μπορεί να ήσυχάζη. Όλα τα μεγάφωνα εις ένεργειαν. Η διεθνής διακοινοβουλευτική επιτροπή του Βερολίνου πρόκειται να άσχυρηθή με το ζήτημα. Φαίνεται όμως πως δεν πρέπει να περιμένουν πολλά και πως η πρακτικότερη λύση είναι εκείνη που ήρξε ο δήμαρχος του Σατελντόν.

— ΣΤΗ ΦΡΑΓΚΦΟΥΡΤΗ έληξε τελευταία μια δίκη, που προεκάλεσε το ζωνηρό ενδιαφέρον όλόκληρης της Γερμανίας. Η υπόθεσις της είναι πολύ περίεργη. Ο άγγλος συγγραφέως Ουέλλας, σ' ένα πολύκροτο έργο του, είχε φαντασθεί πως οι κάτοικοι του Άρσεως κάνουν έπιδρομή στη Γη και πως με ένα ειδος άκτινών, που κατέχουν, καταστρέφουν τα άγγλικά τυλεβόλα.

Μετά τον Ουέλλας ο γάλλος συγγραφέως Κλωντ Φαρρέρ, στους «Καταδικασμένους σε Θάνατο» φαντάζεται πως με κάτι τέτοιες άκτινες καταπνίγεται μια άπειρη.

Τώση, με τον τρόπον αυτό, έντομα από μικρή όμως άπόσταση.

Έν τφ μεταξύ όμως, ένας γερμανός έργατής, ο Άλδέρτος Μπρούχαν ειπε πως ανεκάλυψε τις περιφημες αυτές άκτινες. Το κράτος ενδιαφέρθη (έννοείται). Οι άξιωματικοί ήσαν πως τα πειράματα ήσαν πολύ ένδιαφέροντα. Ψρίσθη τότε μια επιτροπή να εξετάση το ζήτημα. Μεταξύ των μελών της ήσαν ο κόμης Ποκκλερ, ο κ. Μπίσμαρκ, ο στρατηγός φόν Στάγγε. Πλέον των έδομηθέντα χιλιάδων μάρκων ειχαν δοθει στον Μπρούχαν, όταν οι γερμανοί διερωτήθηκαν αν ήπρηχε πραγματικά αυτή η άκτις. Μια εξέτασις απέδειξε ότι η άκτις αυτή δεν ήπρηχε. Ο Μπρούχαν δεν ήταν παρά ένας κοινότατος άπατεών και καταδικάσθη. Η ανακάλυψις του όμως ένακαζωντάνεψε μερικά πάθη που ήθεωρείτο πως ειχαν οβίσει.

ΕΝΩ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ Υγειονομική Υπηρεσία πρόκειται να αναδιοργανωθή, το γιγονικό μας βασίλειο των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων αναδιοργανούται σοβαρά. Στάς άρχας του έτους αυτό ήπρηχαν στη Γιουγκοσλαβία 9 υγειονομικά ένστιτούτα με 80 παραρτήματα, 30 γραφεία κοινωικής υγεινής με 180 παραρτήματα, 95 οργανώσεις με ειδικώτερα καθήκοντα, 22 σανατόρια και 121 υγειονομικοί σταθμοί.

Ο κυριώτερος σκοπός των υγειονομικών ένστιτούτων και των γραφείων κοινωικής υγεινής είναι η καταπολέμησις των μεταδοτικών νοσημάτων και των έλθδων πυρετών. Ένεργούν τόν έμβολιασμόν των κατοίκων, την άπολύμανση των κατοικιών, την άπομόνωση των άσθενών.

Τά άποτελέσματα της έντόνου αυτής εργασίας ήπρηξαν θαυμάσια. Η υγεινή μόρφωσις των κατοίκων άνωψόθη, η ιατρική συνδρομή ζητείται συχνότερα, ο λαός συμμετέχει έντούτερον εις την καταπολέμησις των νόσων.

Οι έλθδεις πυρετοί ήλαττώθησαν πολύ κατά την συχνότητα. Στη Δαλματία, όπου τό 1922, τά 27 ο]ο των κατοίκων έπασαχάν από έλθδεις πυρετούς, πάσαχον τώρα τά 12 ο]ο σχεδόν.

Η θνησιμότης εκ των μεταδοτικών νοσημάτων ήλαττώθη σημαντικώς, μερικά μάλιστα όπως η ελλογία και ο εξανθηματικός τυφος εξαφανίσθη κανταλειώς από την Γιουγκοσλαβία. Άλλά και η γενική θνησιμότης ήλαττώθη από τά 25 ο]ο που ήτο προπολεμικώς εις τά 20 ο]ο.

Η υγεινή κατάστασις της Ελλάδος είναι βέβαια άξιόθρηνητη, πολύ απέχει όμως από του να είναι όμοια με την κατάσταση στην όποια άφησε ο πόλεμος την Γιουγκοσλαβία. Και όπως εκεί η έντονη προσπάθεια προς καλύτερευση των υγεινών όρων της χώρας απέδωσε τόσο λαμπρά άποτελέσματα, έτσι και έδθ μια έντονη προσπάθεια θα απέδιδε καλύτερα άκόμη άποτελέσματα, άφοδ το κλίμα μας είναι υγεινότερο από το κλίμα της Γιουγκοσλαβίας. Χρειαζέται όμως δραστηριότης και αυτό άκριβώς είναι εκείνο που λείπει.

Ξέρει καλά πως κι' αν τα χείλη στην [πληγή μου με ροδοκλώνια, παίζοντας, άνοίγει, μια προφήτεια πάντοτε θα πνίγει και τη βλαστήμια άκόμη στη σιγή μου.

Έπειτα μξς δίνει μια εικόνα αρκετά υποβλητική στη «Μαριάν», την όνειροπαρμένη κόρη «που έχει μια θλίψη σά να της έχουν τά πάντα λείψει», τραγουδεί την άκοίμητη σκιά του ποιητή Ραφτόπουλου που πλανιέται έρημική μέσα στα δέντρα, μξς μιλάει για το νυχτερινό Ύάππειο με τά ειδύλλια και τους έρωτές του:

Έδθ ένας νέος σνυθροπός έτοιμάζε κάποια χαρά στην παιδιασμένη ζωή του. Φιλοδός ένός μικρού χειρού τά δάχτυλα, μεθοούσεν η συλλοή του.

Έκει, πάνω σ' αυτό τ' άσχαίο μάρομαρο ειχε καθίσει η κόρη κι' ένας άντρας, ξανθός σαν ήλιος, τό εΐ- [δωλο της άγάπης έδώρει.

Έπίσης ένα άπ' τά άρτιώτερα ποιήματα της συλλογής είναι και τό πρώτο ίδιως άπ' τά «Σονέτα του κνηγού», μια σειρά γραμμική με πραγματική συγκίνηση και τέχνη. Ός δείγμα της αξίας του παραθέτουμε τό πρώτο τετράστιχο.

Ένα μεγάλο θαλαρό δάσος κι' έμξ η ψυχή μου.

Λίγος ο δρόμος ως εκεί, καθώς έχεις σιω- [μώσει.

Μονάχα μίη άγοροποις μίη τύχει και [νυχτώσει

και δε σ' ιδούη τά μάτια μου και μίονα [μιοαή μου.

Η ποεμένη διαθεσις της όμως, που σ' άλλα κρύβεται κάτω από μια υπερβολική τυφροσύνη, γίνεται δλότεια έντονη στη «Σωτηρία», τό πένθιμο κατοικητήριο των άρρώστων, όπου η μέρα περνάει σά μια καθημερινή δοκιμασία κι' όπου, καθώς λέει, ο ύπνος έρχεται σά λιγοθυμιά. Περιμένουμε να οβύσουν τά φώτα των θαλάμων και να φτάση η φειαλική νύχτα, που τόσο άργοπορεί. Τότε θα τους διπλώση τό σκοτάδι και καθώς θα μπερδευτούν με τις οικίες θά πιστέψουν πως άνήκουν άκόμη σ' αυτόν τον κόσμο. Άρκετά συγκινήμενο έπίσης, αν και όχι τόσο καλά εκτελεσμένο, είναι και τό τελευταίο ποίημα της συλλογής, τό «Γλέντι», όπου η ποιήτρια προσκαλεσμένη σε διασκεδάση άπ' τους φίλους της «θα φορέση τό κόκκινο της φόρεμα και την ίδια όμορφή της θα φρονήση».

Οι μελοδθάνοι σύντομοι στο γλέντι τους κι' αν πίνουμε προσι δέ θα μεθούνε. Μια κατάρα θα στέκειαι στο πλάι τους, μια θάμει ώραία και δε θα ύποπιασθούνε.

Έπειτα ένα τραγούδι θα ζητήσουνε μήπως σε μια χλωμή χαράν έλλισουν, μιά τόσο άληθινό θάν' τό τραγούδι μου που σαστιμέμοι θα σιωπήσουν.

Γιά τις τεχνικές άδυναμίες αυτού του βιβλίου, που υπάρχουν έδθ κι' εκεί άφημένες σαν από άπροσεξία τό περισσότερο, δε θα μιλήσουμε, καθώς και για την έλαφρή, την άδιόρατη επίδραση που έχει από την ποίηση του πολυφίλητου νεκρού που θρηνησμε. Οι παρατηρήσεις αυτές, έργο της άσστηρης, άκατανόητης κριτικής, δε θάχαν τη θέση τους έδθ όπου μιλάει η καρδιά του πιστεύει.

ρες ώδες του. Η χρονολογική αυτή άνακρίβεια όφείλεται σε μια τυπογραφική άδελφεια που έκαμε ώστε να παραλειφθή μια μεγάλη περίοδος του κειμένου και να παραμείνουν όλίγες μόνον λέξεις, που συνδυασμένες έδωσαν την πάρα πάνω φράση.

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΤΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Έπί του πεδίου της θεατρικής τέχνης η Σόφια άποκτξ ένα άκόμη θέατρο. Για τον πληθυσμό της Σόφιας από 1230 χιλ. κατοίκους ένα δραματικό θέατρο, μια όπερα, μια όπερέττα κι' ένα νέο θέατρο δεν είναι πολλά. Ποιά είναι η αίτια, που κατά τά τελευταία χρόνια τό κοινό δείχνει μικρό ένδιαφέρο για την σκηνηκή τέχνη; Μπορούμε να πούμε ότι η αίτια έρσκειται τόσο στην οικονομική κρίση όσο και στην εύκολη εμφάνιση των κινηματογράφων, οι όποιοι με μικρότερο εισιτήριο ίκανοποιούν τό μεγάλο κοινό.

Υπάρχουν, έν τούτοις, βαθύτερα αίτια, που τό θέατρο δεν συγκινεί έτσι μαγικά τις ψυχές, όπως άλλοτε. Τό μεγαλόπρεπο κτίριο του Έθνικού Θεάτρου, που έστέγγασε τό δρόμα και την όπερα πολύ συχνά μένει έρημο. Μια αίθουσα, συγκριτικώς μικρή, με 1300 θέσεις, που μξς παρέχει θεατρικά και μελοδραματικά θέματα, συχνά παρουσιάζει έλλείμματα. Και υπάρχουν μέτριοι κινηματογράφοι, οι όποιοι όνειρευονται μεγαλύτερες αίθουσες. Χωρίς συζήτηση, όσο μια αίθουσα είναι πιο μεγάλη, τόσο πιο πολύ είναι δυνατό να γίνωνται χαμηλότερες τιμές και να προσελκίεται περισσότερο κόσμος.

Άνεξαρτήτως των όλικών αυτών λόγων υπάρχει και άλλη σοβαρή αίτια, τό ρεπερτόριον, που από μερικά χρόνια παρουσιάζεται τό άρρωστο θεατρικό ζήτημα, και παραδέρνει μεταξύ της κριτικής και του θεάτρου, μεταξύ του καλλιτεχνικού και του κοινού. Η άεισθύνηση του Έθνικού Θεάτρου δεν ξέρει τί θέλει τό κοινό, η κριτική δεν είναι σε θέση να μξς υποδείξη κατάλληλα για τη ζωή μας έργα, οι καλλιτέχνες παραπονούνται για τά κακά έργα και τό κοινό για όλα.

Τό Έθνικό θέατρο, μ' επιχορήγηση από τό κράτος έγινε η δοκιμαστική σκηνη των βουλγαρικών και των ξένων έργων. Άπ' όλα αυτά πέντε στα έκαστό παίρνουν και τ' άλλα μαζεύονται άδοξα στο θεατρικό άρχείο τό ρεπερτόριο για τό θέατρο είναι τό κυριώτερο σκαλοπάτι για να στηριχθή. Ένα νεώτερο, ένα κλασσικό, ένα συμβολικό έργο άπαιτούν τό καλλιτεχνικό τους έπιτελεσιό και πλούσιο όλικό από όλα τά τεχνικά μέσα. Γι' αυτό στις μεγαλύτερες πόλεις της Εύρώπης, όπου υπάρχουν πολλά θέατρα, δημιουργήθηκαν τέτοια με ξεχωριστό χαρακτήρα, ανάλογα με τη σχολή, τό είδος ή τό παίξιμο. Πράγματι, ο άλλοτε κύριος καθορισμός των κομωιδιών, δραμάτων και τραγωδιών δεν μπορούσε να χωρήση τους τρεις αυτούς χαρακτήρες της σκηνηκής τέχνης, γιατί η άνάπτυξη του σύγχρονου δράματος δημιούργησεν έργα με διαφορετικά στοιχεία άρχιτεκτονικής. Ο καθορισμός δι' ένα θέατρο κλασσικής τεχνικής, όπως σε μεγάλο βαθμό έμεινε τό Έθνικό θέατρο, άρχισε ν' άπαιτεί νέες άρχιτεκτονικές φόρμες. Η σκηνη κι' ο διάκοσμος στο χέρι του διακοσμητού γυριστων νέους δρόμους με τους όποιους ν' άρμονίζωνται και οι ίδιες

αυτού του έργου. Τό σύγχρονο έργο ενός Μολνάρ, Πιραντέλλο, Σόου, Μπρέχτ, Τρ. Μπερνάρ, Γιόλες και άλλων άπαιτεί νέο διάκοσμο, νέους καλλιτέχνες.

Με τέτοιο πρόβλημα για νέο ρεπερτόριο, νέες άρχιτεκτονικές γραμμές, καθαρό ρεαλιστικό παίξιμο έρχεται τό νέο θέατρο Π. Κ. Στότσοφ. Και μαζί μ' αυτό τό πρόβλημα, τό νέο θέατρο, στα χέρια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, έχει να παίξη κι' έναν άλλο ρόλο. Έδθ, όπου η όλική βοήθεια θα εξαρτηθή από τις εισπράξεις, δεν θα ύπάρχη σαθούρα καλλιτεχνών χωρίς ταλέντο, οι όποιοι να θεωρούνται ως όπάλληλοι ύποστηριζόμενοι από την έπιρροή διαφόρων ισχυρών. Περίσσομα έπίσης δεν θα ύπάρχη.

Με την ύσταση του θεάτρου αυτού δημιουργείται και κάποια άντιπαραβολή μεταξύ της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και της κρατικής «καλής θέλησης» περί ύποστηρίξεως της τέχνης, η όποια στα χέρια διαφόρων «τυχαίων» έφερε τό Έθνικό θέατρο στην πτώχευση.

Τό νέο θέατρο «Π. Κ. Στότσοφ» έγινε όχι μόνο από νέους και παλαιούς, άλλους από τά επαρχιακά θέατρα κι' άλλους από τό Έθνικό θέατρο, αλλά κι' από τά δοκιμασμένα στελέχη της Συνεργατικής, που διεκρίθησαν κυρίως στην κομωidia τό όνομα του Ρούσσοφ και του Συμώνοφ από τη Συνεργατική, του Π. Κ. Στότσοφ και Στ. Μπατοβάρωφ από τό Έθνικό είναι αρκετή έγγύηση για τό κομικό μέρος του νέου θεάτρου. Καλλιτέχνιδες είναι κι' από τά επαρχιακά κέντρα η Έθάνοβα, η Πέντοσεβα και μαζί μ' αυτές κι' άλλες τόσες νέες δυνάμεις, που έχουν την ικανότητα ν' αναπτύξουν τό ταλέντο τους στη νέα, ελεύθερη σκηνη.

Αν τό νέο θέατρο θα δικαιώση τις ελπίδες μας θα τό δείξη τό μέλλον. Είμαστε εύχαριστημένοι, που γενικά τό θέατρο θα δείξη τόν παλμό του της ζωής, ύστερα από τη σιγή που κράτησε.

Τό νέο θέατρο άνοιξε την Κυριακήν 15 Σεπτεμβρίου με πρεμιέρα την «Όπερα με 5 λεφτά» του Μπέρτ Μπρέχτ, εικόνες 8 και μουσική του Κόρτ Βάιλ. Ο άκοιούθησεν «Ο χαμένος γυιός του Λονδίνου» του Σαίξπηρ με 12 εικόνες και μουσική του Μόζαρτ, «Μπαϊά-μπαϊά» άγγλική κομωidia σε 4 μέρη κι' άλλα. (Από τό Βουλγαρικό περιοδικό «Νίβα»).

A. ΑΡΓΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Φίλε Κύριε Μπασιτιά,

Στ' όνομα της παλαιάς συνεργασίας μου στα «Έλληνικά Γράμματα» σ' εξορκίζω να δεχτξ να φιλοενησίσης την παρακάτω γνώμη μου σχετικά με τόν τελευταίον καυγά Μελά - Πολίτη. Θά με ύποχρέωσες αν αφήσης να τυπωθών τό γράφομά μου όπως έχουν και — αν τυχόν σε κάτι δε συμφωνάς μαζί μου — σ' άρίνω λύτερο να τά κοινοποιήσω όπως θέλεις.

Ο κ. Φ. Πολίτης τότε φοβάται τόν κ. Σπυράκη Μελά. Και ξέρεις γιατί; Γιατί ο κ. Πολίτης δεν πήρε ποτέ μέρος σε πετροπόλεμο, ένθ ο κ. Μελάς, κι' αν έβαλε μεταξωτό ποικάμμο, (καθώς ο ίδιος χρονογραφικά μξς πληροφόρησε), εξακολουθεί να ζώνεται με τη σφεντόνα, καθώς τά καμώματα του φανερώνουν. Άπό τό φόβο του

λοιπόν ο κ. Πολίτης να μην ανακατωθή με τα πτώρα, εφυλάχτηκε πώς και τί να μην πειράξη τον κ. Σπυράκη Μελά. Κι' όσο του-τος γυρορχότανε φηρί- φηρί για «*λιγάκι στραπάτσο*» αφότου «*μετά κρότων όργάνων*» ξαναπαρουσιάστηκε στην *πίατσα*, τόσο εκείνος σταυροκοπιότανε και όδούτου έπαίνους και χαϊ-δολογήματα, δίνοντας έτσι τόπο στην όργη.

Τίποτα όμως! Τόν καυγά δέ μπορούσε να τον γλυτώση. Αυτό τ'όξεραν όλοι, ιδίως αφό-του οι δύο τους ανταμώθηκαν στο περίφημο «*Έλευθερον Βήμα*» όπου τό *παιδίον* είναι λεύ-τερο για κάθε *απρόοπτον*. (Όπως και στην «*Έλευθερά Σκηνή*», στο «*Φιλελευθερον Κόμ-μα*», και σε κάθε τί που έχει θεό του την ελευθερία στον τόπο μας). Θάψαταν να ειπώ στον κ. Πολίτη καλά να τά παθαίνη, αν δέ μ' έπνιγε ή αγανάχτηση για όλες τις μανοβρες και τους συνδυασμούς, για όλη αυτή την *πολιτική* με μία λέξη, που τόσο επιδέξια εξασκεΐται από τους επιτηδέιους αν-τιπάλους του εις όρος του κοινού άκόμη και από ανθρώπους των γραμμάτων, που φέρονται όλλοτε σαν παραμάνες, όλλοτε σαν αγα-πητικοί, όλλοτε σαν κομπογιαννίτες κι' όλ-λοτε σαν αντιβασίλεις, στο δυστυχισμένο αυτό μωρό.

«Πιστεύοντες *ακλόνητα* στο μεγάλο έκπο-λιτιστικό χαρακτήρα της δραματικής και της θεατρικής τέχνης, θλιβόμεθα κατάκαρδα διά την σημερινήν της κατάστασην...» «*Έτσι με-γαλόστομα άρχισε ή τελευταία θεατρική δράση του κ. Μελά. Στην ταρτούφικη αυτή προκήρυξη του μιλά άκόμη για άνώτερη ήθικη έπιταγή, για αιδώνια όμορφιά, για αισθητική αλήθεια και για πίστη με την όποιαν κατεβαίνει στον άγώνα!*» Είναι να σε πιάνη δέος!

Πρώτο δείγμα παρουσιάστηκε το «*Ντιμ-πούκ*». Το έργο αυτό είναι μία άπελιτισμένη κραυγή πόνου για την αγάπη που τή σκοτώνω. Θά μπορούσε να παραλληλισθή με τά «*Τρίστανος και Ιζόλδη*», «*Ρωμαίος και Γιού-λια*» και λοιπούς δυσέρωτες που μας έχει δώ-σει ή Τέχνη. Όμως ό συγγραφέας του «*Ντιμπούκ*», άπειρος στη θεατρική τέχνη κ' έπηρρασμένος από Μάτερλικ κ' τέτιους, εζήτησε να δώση τό πάθος στην πιό εξου-λωμένη του ύπόσταση και έλπέοντάς το να το φεύγη, όπως είναι φυσικό, απ' τά χέρια, προσπάθησε να τό πιάση με διάφορα τεχνικά μέσα, με μαγείες, θρησκοληψίες, φόρμα κ. λ. π. Κι' αυτά είναι θεατρικά, εφόσον υπάρ-χουνε στη ζωή τό ανθρώπου, ποτέ όμως δέ μπορούν αυτά ν' άποτελέσουν την ούσια, τή βασική ιδέα, παρ' είναι λεπτομέρειες που συντελούν στο να δημιουργηθή μία άτμό-σφαιρα, (όπως π. χ. τις μάγισσες τών *Μάκβεθ*).

Τις λεπτομέρειες αυτές, που ειδικά για τό «*Ντιμπούκ*» άποτελούν την άδυναμία του, ό σκηνοθέτης τις ετόνισε ιδιαίτητα και στην από σκηνης διδασκαλία του έργου και στο προγραμματικό του σόλο. Έτόνισε τό *δικαι-στήριο των ψυχών* με κάτι μάλιστα ταχυ-δαχτυλογραφικά καμώματα και μαγικούς κύ-κλους και ανεμοβούισμα και κινηματογραφι-κές συμβολές, όλα πράγματα που ξεπάζουν τά μωρά, και που εδω κατάφεραν να χαλά-σουν στο τέλος τ' ώραϊότατο άλλωστε παίξιμο τόσον της Κας Μαρίκας Κοτοπούλη όσον και του κ. Ροζάν και να προκαλέσουν φαιδρότητα. Πίστεψε ό κ. Μελάς ότι σ' αυτά και σ' αυτά ήτανε ή ούσια, τό ψαχνό του έργου; Τότε δέ νογάει, μ' όλη του την έξυπνάδα. Δέν πί-στεψε; Τότε γιατί κακομεταχειρίζεται έτσι τό κοινό του; Γιατί τό έμπαίξει; Τι την έκαμνε την *αλήθεια* και τις λοιπές άρετές;

Έντούτοις ή κριτική μ' έπικεφαλής τόν κ. Πολίτη (έχτός όλίγων) κατάκρινε τό έργο και παίνεφε τό σκηνοδιότακαλο. Δέν άρνού-μαι πώς ό κ. Μελάς κατάφερε να παρουσιάση *σύνολο*. Μπράβο του γι' αυτό. Μά, περι αυ-τού επρόκειτο; Περι αυτού θροντοφώνησαν οι προκηρύξεις, οι τίτλοι, *οι ήθικές έπιτα-γές*; Κ' επιτέλους, ό έξυπνότατος και μαγ-κιστάτος κ. Μελάς, πιάστηκε (σαν τό έξυπνο τό πουλί) κι' απ' τά δυό τά πόδια. Στο ξά-ναμα του καυγά δέ ντραπήκε να όμολογήση — τί λέω να όμολογήση; — να ντελαλήση, απ' άφορμή της «*Επανόδου*» την περιφρό-νησή του για τό κοινό, κι' από άναμοφωτής να γίνη επιχειρηματία, που την περίφημη διαπαυαγωγήση του κοινού τή γράφει στα παλιά του τά παπούτσια και νοιάζεται μόνο για τά λεφτά του.

Στην εποχή μας την κατσεργάρικη ό τρό-πος αυτός είναι ό καλύτερος για ν' *άνερχε-ται κανείς*. Εβγχομαι τά «*βέλτιστα*» και στον κ. Σπύρο Μελά και σ' όλους εκείνους που για ν' άνέδουν στο ψηλό δέντρο της έπιτυχίας και να γευτούν τό γλυκό του φροδου, κατε-βαίνουν τόσο χαμηλά ώστε να σέρνονται σαν φειδάκια κολοδά.

Β. ΡΩΤΑΣ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

— *Άπέθανεν εις τό Μόναχον ή σύζυγος του Νικολάου Γύζη.*
— *Μετά τόν θάνατον του συζύγου της είχεν άποσυρθεί εις τό Μόναχον όπου διέμενε μέ-χρι τέλους της ζωής της.*
— *Μεταξύ Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος και καθηγητού κ. Καρολίδου ήρχισε συζήτη-σις ιστορική περι τό αν επί Ίουστινιανού εγένε-το επιδρομή Άράβων εις την Πελοπόννησον.*
— *Ό Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος έγραψεν ότι εγένετο επιδρομή, αλλά ό καθηγητής κ. Καρολίδης εις πρωινήν έφημερίδα παρέθεσε δοκουμένα και χρονολογίας που άπέδειξαν τό αντίθετον.*
— *Ό συνεργάτης μας κ. Πάνος Ταγκόπου-λος έτοιμάζει περιοδικόν.*
— *Κατ' άλλους θά επανεκδώση τόν «Πυρ-σόν» που εξέδιδε πρό δωδεκαετίας με τόν κ. Βελύραν, κατ' άλλους όμως θά αναλάβη την επανέκδοσιν του «Νουμά».*
— *Εις την «Πρωϊαν» της 25ης παρελθόντος εδημοσιεύθη μία ενδιαφέρουσα συνομιλία του Γάλλου μυθιστοριογράφου κ. Ζάκ ντε Λακρε-τέλ με τόν κ. Κ. Μπασιτιάν.*
— *Ό κ. Λακρετέλ αφού εξέθεσε τάς από-ψεις του για τό μυθιστόρημα και τάς έντυπώ-του από την Ελλάδα κατεκράνωσε τά βι-βλία που έγραψαν για την Ελλάδα ό Μπαρ-ρές, ό Μπρεμόν και τελε.ταίως ό Ντουαμέλ.*
— *Η Έλευθερά Σκηνή την παρελθούσαν έβδομάδα επανέλαβε τό «Σιμόν» του Λέ-νορμάν.*
— *Με τό φθινόπωρον ήρχισε και ή κίνησις των Ψδαιών.*
— *Επίσης οι κινηματογράφοι έτοιμάζουν τό ρεπερτόριό τους.*
— *Λέγεται ότι ή Ούφα θα παρουσιάση εφέ-τος ταινίας έκτάκτως καλές.*
— *Οι διάφοροι όδοιπορικοί σύλλογοι σημειώ-νουν επίσης ζωνράν κίνησιν.*
— *Επίσης αι αΐθουσαι Στρατηγούλου, Ένώσεως Συνακτών, Παρνασσού και Ζαπ-ρείου έχουν προνοικιασθει σχεδόν από διαφό-ρους ζωγράφους δι' έκθεσίς.*

— Την παρελθούσαν *έβδομάδα* —μεταξύ των άλλων κομματιών— *επαίχθη από την στρατιωτική μπάντα του Ν. Φαλήρου με άρ-κετήν έπιτυχία υπό την διεύθυνση των κ. κ. Ν. Στηθερού (λοχαγού) και Εδαγγελίδου (ύπολοχαγού) ένα ήρωϊκό μάς του μουσικού κ. Ν. Βεργώτη.*
— *Τό έργο παρουσιάζει χαρακτηήρα σοβα-ρού συμφωνικού κομματιού και ήρσεε πολύ εις όσους ειδικούς τό ήκουσαν.*
— *Από τόν Πειραιά αναγγέλλεται επίσης ή έκδοσις μηνιαίου φιλολογικού και καλλιτε-χνικού περιοδικού με τόν τίτλον «Ό δια-νουόμενος».*
— *Διευθύνται του νέου περιοδικού θά είναι οι κ. κ. Γρ. Θεοχάρης και Νικ. Βλάχος.*
— *Ό Άλέξανδρος Μωραϊτίδης έχειροτο-νήθη μοναχός από τόν Μητροπολίτην Χαλκι-δος Γρηγόριον*
— *Τό γεγονός αυτό άπησχόλησε και τόν ήμερήσιον και τόν περιοδικόν τύπον.*

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Άλέκον Σκελλαρόπουλον, (Σέρβια). Η «Στερνή μου γυνώι» πολύ προχειρογραμμένο. Άνώριμο στη γενική του σύλληψη και αδύ-νατο στη διαγραφή του προσώπου. — Κ. Γκράτσιον, (Αρβμα). Από την αφήγησις ενός άπλου και τυχαίου περιστατικού ως την τέχνη υπάρχει πολύ μεγάλη άπόστασις. Τι ενδιαφέρει τόν αναγνώστη σας αν μία γυ-ναίκα διότι την άπάτησε ό άντρας της ση-κώθηκε κι' ήρθε στο δωμάτιό σας και σας παρεδόθη. Τι θέλετε να πήτε μ' όλ' αυτά. Η γυναίκα αυτή έχι μονάχα δέν εζήγγεΐται στο διήγημά σας αλλά οι πράξεις της είναι αυθαίρετες που περισσότερο δίνουν την έντύ-πωση πώς κανένα περιστατικό στη ζωή δέν θάγινε έτσι: αλλά ότι τό περιστατικό έχει δημιουργηθεί στη φαντασία του γράφοντος κατά προέκταση άνεκπληρώτων νεανικών πό-θων. Η ζωή είναι άπλή άφορμή. Στη ζωή ίσως επιτρέπονται αυθαίρεσις, στη τέχνη όμως ποτέ. — Έύστ. Πολυζώνη (Ναύπλιον). Πώς σας ήρθε ή ιδέα να γράφετε στίχους; Δημοσιεύομε εδω ένα τραγούδι σας και ρω-τήστε κανέναν φίλο σας γιατί δέν εγκρίνομε τά προϊόντα της Μούσης σας.

Η μελόνηφοι
Κρηφό καμάροι λυγεροί
Που φορεί το γάμο το γιορτάνι
Που κάπνια Νύχτα μαγική
Νεράιδες τό ήχαναι ύφάνη
Κυόλαις του χοριού ή όμορφοναίς
Με Περίσια χάροι τή Στολύσην
και σαϊ Κάπνιαις όραις γαληναίς
Κρυφή καμηή το λογισμό τους λυμνη-
[αήζουν
Με ρόδα της τριανταφυλλιάς της Πλέκουνε
[εστεφανοι
κοιόλοι γιατηχάρατς της μελάναις
κουστή δηλαδ στο Νιδ στο Παλιόκαρο
δου δακρια χαράς, Άπό τά μάτια της
[Κυλάναι.

Ναύπακτος Σεπτέμβριος (1929) ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΠΟΥΛΩΝΗΣ

ΑΠΕΘΑΝΕ Ο ΠΙΑΝΝΗΣ ΨΥΧΑΡΗΣ

Την περασμένη Δευτέρα απέθανε ό Γιάννης Ψυχάρης. Για τόν άνθρωπο και τό έργο του θά γράψομε στο επόμενο φύλλο μας.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ
ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000
Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλότεχνοι
ή Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΥ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται πάντα τά όργανα και μαθή-ματα Μενωδία, Δραματική, Άπαγγελία, Ιστορία Μουσικής, Prima Vista, Ρυθμική σύστημα Dalecroze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & Σιας Α. Άλεξάνδρου 15 ΔΗΜ. ΧΑΤΣΗΜΜΑΝΟΥΑ—Άχαρών Σουμμελή ΓΕΡ. ΣΑΒΑΝΟΥ—Κεραμένων—Έλευσινίων ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων 306 ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΑΗ—Παγκράτι ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισσία Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιά Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιά ΜΑΡΚΟΥ και ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον Α. ΦΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
> > ΧΑΛΚΙΑΟΣ
> > ΚΟΡΙΝΘΟΥ
> > ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΛΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
> > ΒΟΛΟΥ
Μέσος όρος φοιτώντων μαθητών κατ' έτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΠΙΑΝΑ
ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ BLUTHNER CROTRIAN STEIN WEC NEUMEYER, SOPH K.A.P.T.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ
Όλα τά κλασικά, παιδαγωγικά και νεότερα. Γίνονται δεκταί ιδιαίτεροι παραγγελιαί. Συ-νεργασία με τούς μεγαλύτερους έκδοτικούς οί-κους της Εύρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ
Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κιθάρες, όλα τά είδη των πνευστών όργάνων, έξαρτήματα παντός είδους μάνται φιλαρμονικών, ρόλοι, πιανόλες, χρονόμετρακλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ
Άναλαμβάνει την έκδοσιν μουσικών τεμαχίων και έκδόσεις έργων διαφόρων μουσουργών.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ
Χορδίζονται, λουστράρονται και επισκευάζον-ται παντός είδους πιάνο, πιανόλες και μουσικά όργανα από άρίστους τεχνίτας.

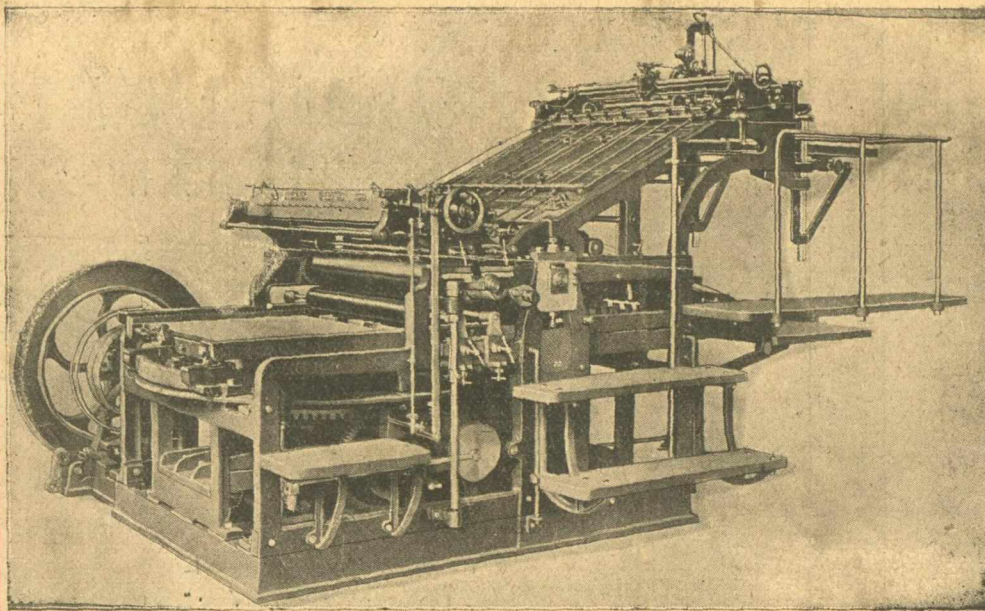
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και Άποθεματικά Δρ. 1.193.000.000.—
Καταθέσεις (τῆ 30ῆ Ἰουνίου 1929) » 6.250.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Η Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος έκτελει πάσης φύ-σεως τραπεζικας εργασίας εις τό έσωτερικόν και τό έξωτερικόν υπό έξαιρετικώς συμφέροντας όρους.
Δέχεται δέ καταθέσεις (εις πρώτην ζήτησιν, επί προ-θεσμία και ταμειυτηρίου εις δραχμάς και ξένα νομί-σματα με λίαν ευνοϊκά έπιτόκια.

Άσφάλεια
ΧΡΗΜΑΤΩΝ
Ταμειυτήριον
Άπόδοσις
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ
5%
Ταχύτης
ΣΥΝΑΜΑΓΩΝ
Λαϊκή Τράπεζα
"ΓΚΡΕΚΑ"

Ἄνω: Μέγα ταχυπιστήριον Johannisberg διαστάσεων 80 × 130 κατασκευῆς 1925.

Κάτω: Ταχυπιστήριον Export, τῶν Ἰταλικῶν ἐργοστασίων Augusta Torino, διαστάσεων 63 × 95, κατασκευῆς 1927.

“ Π Ο Λ Υ Β Ι Ο Τ Ε Χ Ν Ι Κ Η , , Α. Ε.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΔΡΑ ΗΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Ἡ «Πολυβιοτεχνική» ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως μίαν σημαντικὴν πρόοδον εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Γραφικῶν Τεχνῶν. Διαθέτουσα τελειώτατον καὶ νεώτατον τεχνικὸν ὑλικόν, διαθέτουσα εἰδικούς ἀριστα καταρτισμένους τεχνίτας διὰ κάθε κλάδον, ἠμπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ καὶ τὰς πλέον δυσκόλους τυπογραφικὰς ἐργασίας ἐντὸς χρονικῶν ὁρίων πολὺ συντομιτέρων ἄλλων παρεμφερῶν ἐπιχειρήσεων, μὲ ἀπόδοσιν τεχνικὴν ἀφαντάστως ἀνωτέραν καὶ τιμὰς ἀληθῶς ἀσυναγωνίστους. Μία ἀπλὴ ἐπίσκεψις εἰς τὰ γραφεῖα καὶ τὰ ἐργοστάσια τῆς «Πολυβιοτεχνικῆς» θὰ πείσῃ καὶ

τὸν πλέον ἀπαιτητικὸν πελάτην ὅτι οὐδαμοῦ ἄλλοῦ θὰ εὔρη τὰς τεχνικὰς ἐκεῖνας ἐγγυήσεις ποῦ ἐξασφαλίζουν τὸν πελάτην.

Ἡ «Πολυβιοτεχνική» ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτύπωσιν βιβλίων, πινάκων, περιοδικῶν, ἑφημερίδων, τὴν ἐκτύπωσιν πολυχρωμίων καὶ ἐν γένει οἰασδήποτε τυπογραφικῆς ἐργασίας. Εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς λειτουργεῖ ἐπίσης ἄριστον βιβλιοδετεῖον, τὸ ὁποῖον ἀναλαμβάνει πᾶσαν βιβλιοδετικὴν ἐργασίαν. Δι' οἰανδήποτε ἐργασίαν Σας ζητήσατε τιμὰς καὶ ἀπὸ τὴν «Πολυβιοτεχνικὴν».

